

ISPRAVE SPAHISKIH PORODICA IZ NAHIJE NERETVE*

Kao što je poznato Osmanska država je počivala na timarskom sistemu čija je podloga bila miriska zemlja. Po tome sistemu su zemlje Anadolije i Rume- lije bile razdijeljene na timare, zeamate i hasove.

Prema jednom nepotpunom popisu bosanskih spahija koji su učestvovali u tursko-ruskom ratu 1711 tada je u nahiji Neretvi¹ bilo 30 timara i 10 zeameta.² Na osnovu druge arhivske građe utvrdili smo da je u istoj nahiji bilo još neko- liko timara i zeameta koji nisu spomenuti u označenom popisu: 1) zeamet sela Seo- nice od 22.860 akči,³ 2) zeamet sela Buljine u iznosu od 2.000 akči,⁴ 3) zeamet sela Kruščice u nepoznatom iznosu,⁵ 4) zeamet sela Jablanice od 20.000 akči,⁶ 5) timar sela Tuhobići od 8.500 akči,⁷ 6) timar sela Mrakova od 300 akči,⁸ 7) timar sela Selo od 3.752 akče,⁹ i 8) timar sela Donja Bradina od 6.900 akči.¹⁰

* Posebnu zahvalnost izražavam Ademu Handžiću, stručnom saradniku Orijentalnog instituta koji je ovaj rad uskladio zahtjevima redakcije i upotunio i time mi pomogao u vrijeme kada ja zbog slabog zdravlja nisam bio u mogućnosti da to učinim.

¹ Nahija Neretva je onaj dio bivšeg konjičkog sreza koji se stere s desne strane rijeke Neretve uzdužno do rječice Rakitnice. Prozvana je tako po srednjovjekovnoj župi Neretvi. U administrativnom pogledu ova nahija pripadala je Bosanskom sandžaku do godine 1537 a od tada Kliškom. U sudskom pogledu ona je do 1565 god. bila poseban kadiluk kome su još pripadale nahije Rama, Skoplje, i Kupres. Od god. 1565 Neretva je nahija sarajevskog kadi- luka.

² Vladislav Skarić, Popis bosanskih spahija iz 1123 (1711) god. — GZM XLII, 1930, sv. za istoriju i etnografiju, str. 69—72.

³ Ovaj zeamet sačinjavali su zaseoci sela Seonice: Donje Višnjevice, Samurovići, Plav- čići, Bukovik i Ljesovića, te selo Buljina.

Držali su ga: a) Mehmed 1679 (Gazi Husrevbegova biblioteka u Sarajevu, isprava br. 1652), Jusuf 1771 godine (Orijentalni institut u Sarajevu, isprava br. 4045), c) Alija 1802 do 1816 (G. H. biblioteka, br. 811 i Orijent. institut, br. 4044), d) Alija i Sulejman 1822 (Državni arhiv NRBiH u Sarajevu, akvizit br. 88), g) Sulejman 1836 godine (G. H. biblioteka, br. 2049).

Na teritoriji seoničke opštine postojao je još jedan zeamet koji je iznosio 25.000 akči (Skarić, isto, str. 69). Bez sumnje su mu pripadali samo selo Seonica, zatim njeni zaseoci Tru- sina i Sultići. 1711 godine držao ga je neki Mehmed.

⁴ M. E. Kadić, Kronika III, str. 304.

⁵ 1846 godine ovaj zeamet držao je neki zaim Bećirbeg (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 130).

⁶ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 440.

⁷ Ovaj timar držali su: Sulejman sin Hamze 1556 godine (G. H. biblioteka, sindžil br. 1, 129); Osman sin Ibrahimov a poslije njegove smrti Omer i Ahmed (braća Ibrahimova) nepoznatog datuma (G. H. biblioteka, br. 1654).

⁸ Ovaj timar je držao Hasan 1632 godine (Orijent. institut, br. 3939).

⁹ M. E. Kadić, Kronika III, str. 302; i Drž. arhiv NRBiH, akv. 127, 117, 116 i 122.

¹⁰ Orijent. institut br. 3951 i 3974, te ovjerovljeni prepis berata od godine 1769 koji se nalazi u posjedu pisca.

Iz prepisa arzuhala koji je podnio neki zarobljenik, a pribilježio neki sabirač formulara raznih sastavaka, razabire se da je u ovoj nahiji postojao jedan zeamet koji je iznosio 36.000 akči, ali kako mu nije naveden naziv, ne zna se gdje se nalazio.¹¹

U ispravi Orijentalnog instituta br. 2.186 iz 1854 navode se u području nahije Neretve još i ovi timari: 1) timar sela Nevidzraka, drži Mustafabeg (Bektašević ?), 2) timar sela Žepe (danas Djepe), drži Ahmedbeg, 3) timar sela Kralupa, drži Ahmedbeg (Buturović), 4) timar sela Jasenika, drži Jusufbeg, 5) timar sela Homolja, drži Bećirbeg i 6) timar sela Bistrice, drži Mustafabeg (Buturović ?).

Međutim, kako se u ispravama porodice Buturovića sela Kralupi i Bistrice spominju kao dijelovi timara sela Orahovice, nisam siguran da li se u svim ovim slučajevima radi o samostalnim timarima ili dijelovima nekih timara. Tako nisam siguran ni za sela Parsoviće¹² i Glodnicu,¹³ koja se spominju u nekim tapunamama, da li su samostalni timari ili sastavni dijelovi nekih timara, jer nedostaju podaci koji bi potvrdili jedno ili drugo.

U spomenutom popisu držaoci timara navedeni su samo po ličnim imenima, a ne i po prezimenima. Kako se i u drugim turskim izvorima rijetko kad nailazi na prezimena, a u najviše slučajeva ne mogu se identificirati označeni držaoci. Ja sam u tome uspio samo u nekoliko slučajeva, a to su:

1) zeamet sela Blace u iznosu od 58.337 akči držala je porodica Repovaca iz Podlisja,¹⁴

2) zeamet sela Seonice od 22.860 akči držala je porodica Čemalovića iz Ak-Hisara,¹⁵

3) zeamet sela Gorana u iznosu od 30.000 akči držala je porodica Kotorija iz Sarajeva,¹⁶

4) timar sela Podhuma, Preslopa i čifluka Hasana Čelebije u ukupnom iznosu od 27.000 držala je porodica Buturovića iz Seonice,¹⁷

5) timar sela Veliki Brđani i Orahovica u iznosu od 11305 akči držala je porodica Hasanagića odnosno Alibegovića iz Seonice,¹⁸

¹¹ Sakj u G. H. biblioteci, br. 13361, fol. 8.

¹² Ovaj timar, ili dio timara, držao je spahija Bećirbeg 1796 god. (Drž. arhiv NRBIH, akv. br. 120).

¹³ Ovaj timar, ili dio timara, 1702 godine držali su Ahmed (G. H. biblioteka, br. 1658) Rustem 1776 (Orijent. institut br. 4042), Ahmed 1802 (G. H. biblioteka br. 1659), Ahmed 1803 (Orijent. institut, br. 4025), Mehmed 1803 (Orijent. institut br. 4018), Hasan nepoznate godine (G. H. biblioteka br. 2501).

¹⁴ Dokumenti porodice Repovac (Orijent. institut, br. 3935 i G. H. biblioteka br. 1638).

¹⁵ Drž. arhiv NRBIH, akv. br. 18.

Ovaj zeamet držali su: Mehmed 1679 godine (G. H. biblioteka, br. 1652), Jusuf 1771 (Orijent. institut br. 4045), Alija 1802 (G. H. biblioteka, br. 811), Alija 1816 (Orijent. institut, br. 4044 i 4029), Smail i Sulejman 1822 (Drž. arhiv NRBIH, akv. br. 88), Smail 1836 (G. H. biblioteka br. 2499).

¹⁶ Ovaj zeamet su držali: Murat 1711 (Skarić, isto, str. 69), Hasanbeg Kotorija sin Fejzibegov 1778 i 1833 (G. H. biblioteka, sidžil br. 32, str. 135 i br. 22, str. 247, te Drž. arhiv NRBIH, akv. br. 125); Kotor Mehmedbeg, Numanbeg, Mustafabeg i drugi Mustafabeg 1838 (Drž. arhiv NRBIH, akv. br. 128).

¹⁷ Dokumenti ove porodice, na koje ćemo se u ovoj radnji pozivati.

¹⁸ Isto.

6) timar sela Plavuga u iznosu od 3.000 akči držala je porodica Hasagića iz Seonice¹⁹ i

7) timar sela Selo (danas Solakova Kula u iznosu od 3.752 akće držala je porodica Dogurovića, nepoznatog prebivališta.²⁰

O timaru sela Biloće (danas Bjelovčina) koji se navodi u spomenutom popisu pronađene su dvije teskere i jedna bujuruldiya. Međutim, iz njih se nije moglo ustanoviti kojoj je porodici pripadao.²¹

U nahiji Neretvi bile su nastanjene još ove spahiske porodice: Begete, Bešlije, Beganovići i Delići u Seonici; Buljine u Buljini i Bektaševići u Donjem Polju.

Od nekih spahiskih porodica ove nahije sačuvao se izvjestan broj porodičnih isprava koje sam pronašao po arhivama, bibliotekama ili kod privatnih lica. Tako je od porodice Repovaca sačuvano 28 dokumenata. Najstariji je iz 1592,²² a najmlađi iz 1876 g.²³ Od Alibegovića sačuvano je 7 dokumenata, najstariji je iz 1698,²⁴ a najmlađi iz 1802.²⁵ Od Buturovića sačuvao se 21 dokumenat, najstariji je iz 1699,²⁶ a najmlađi 1876.²⁷ Od Hasagića pronađeno je 18 dokumenata, najstariji je iz 1623,²⁸ a najmlađi iz 1834.²⁹ Od Bektaševića postoji 1 i to iz g. 1776.³⁰

Kako navedeni dokumenti predstavljaju znatan doprinos za proučavanje timarsko-spahiske organizacije u našim krajevima objavljujem one važnije sa turskim tekstom i prevodom, a ostale sa registrom. Ovdje ne donosim dokumente porodice Repovaca koji su najbrojniji i zahtjevaju zasebnu obradu. Prethodno dajem kratak prikaz nastanka istih porodica te stanja i razvitka njihovih timara.

ALIBEGOVIĆI

Ova porodica se prozvala po Aliji (Ali-begu) sinu Mehmedovu. On se prezivao Hasanagić, bez sumnje po svom stricu Hasanu koji je kako se to vidi iz dokumenata porodice Buturovića, bio mutesferrika Bosanskog divana. Alija je živio do iza 1786 godine.³¹

¹⁹ Isto.

²⁰ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 127.

²¹ Ovaj timar držali su: Kasim 1711 godine (Skarić, isto, str. 71). Husein 1768 godine (Orijent. institut, br. 3946). Abdurahman sin Huseinov 1769—1810 (Orijent. institut, br. 3938).

Kada je ovaj zadnji držaoc ostario, i postao nesposoban da ide u rat, odrekao se timara, na što je po prijedlogu alajbega kliškog sandžaka, Malkoča, dodijeljen Ahmedu teskerom od 19 jula 1810 godine (Orijent. institut, br. 3938).

Mustafa i Salih Hrgić (iz Sarajeva?) vrše uzurpaciju spomenutog timara iako ne posjeduju ispravu na temelju koje bi mogli polagati neko pravo na njeg. Ahmed, koji je držao isti timar na temelju carskog berata, podnio je arzuhal u kojem je tražio, da im se to zabrani. Uslijed ovog, vezir Mehmed Ruždi-paša bujuruldijom od 30 decembra 1818 g. zapovijedio je naibu nahije Neretve da spriječi nasilje (Orijent. institut, br. 3961).

²² Orijent. institut br. 3935.

²³ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 439.

²⁴ Isto, akv. br. 380.

²⁵ Isto, akv. br. 352.

²⁶ Isto, akv. br. 783.

²⁷ Isto, akv. br. 85.

²⁸ U posjedu pisca.

²⁹ U posjedu pisca.

³⁰ G. H. biblioteka, br. 85 i 86.

³¹ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 69 i 89.

Iz timarsko-spahiskih dokumenata Alibegovića razabire se da je ta porodica bila ogranak neke krupne zaimske porodice. Ova potonja mogla bi biti stara spahiska porodica Begeta iz Seonice, jer su te dvije porodice živjele jedna uz drugu i jer između njih postoje izvjesne sličnosti.

Najstariji poznati predak porodice Alibegovića je zaim Mustafa. Prema beratu od 18 septembra 1698 godine, koji je izdat povodom njegove smrti, posjedovao je zeamet sela Đeđeva u nahiji Sokolu u Hercegovačkom sandžaku u iznosu od 47.872 akče.³² Poginuo je u boju (ne zna se gdje i kada), možda s Mlečanima koji su godine 1697 bili provalili u Kliški sandžak i doprli čak do Kupresa gdje ih je razbio Giril Smail-paša i povratio preko granice.³³ Spomenutim beratom prenesen je njegov zeamet na sina mu Ibrahima, za koga se kaže da mu je ranije podijeljen zeamet početno 20.000 akči i da je pet puta unaprijeđen sa po 5.000 i jedan put sa 2.500 akči. ukupno 47.500 akči, što dokazuje da je bio junak izvanrednih kvaliteta.

Nije poznato kada je umro spomenuti Ibrahim. Iz berata od 20 februara 1759 godine,³⁴ razabire se da je njegov zeamet god. 1717 prenesen na sinove i to $\frac{2}{3}$ na Mehmeda, a $\frac{1}{3}$ na Jahja-a. Kako su te godine vođeni teški bojevi oko Novoga i Zvornika koje je opsjedala austriska vojska pod zapovjedništvom generala Petraša i Draškovića,³⁵ vjerovatno je da je spomenuti Ibrahim pao u jednom od ta dva boja. Sudeći po prenesenim dijelovima zeameta, navedena dvojica nasljednika su njegovi sinovi i to Mehmed stariji, a Jahja mlađi.

Iz isprave se ne vidi na koga je prenesen Mehmedov dio, dok je Jahjaov dodijeljen sinu mu Mehmedu i bratiću Ibrahimu. Jahja je imao i trećeg sina i to spomenutog mutferriku Hasana, ali ova kod navedene podjele nije uzet u obzir, bez sumnje zato što je imao već dosta veliki timar, kako će se to dalje vidjeti.

Povodom smrti ovog posljednjeg Ibrahima, pošto nije ostavio djece, iz ukupnog zeameta dodijeljen je spomenutom Hasanu timar u iznosu od 7.977 akči. Toliki iznos dodijeljen je i Hasanovu bratiću Aliji povodom smrti Alijinog oca Mehmeda koji je pao u boju za odbranu Ozije 1736 godine. Alija se odrekao svoga dijela u korist istog Hasana, što je sankcionisano naprijed spomenutim beratom od 20 februara 1759 g., radi kojeg je Hasan lično išao u Stambol. 24 oktobra 1760 godine oduzeto je Osmnau Burutiji 7.549 akči od podhumskog timara i dodijeljeno ovom Aliji.³⁶ Očito nije slučajno da se ovo dvoje ubližu dogodilo. Na ovo čemu se opširnije ponovo osvrnuti kod porodice Buturovića.

Alija i stric mu Hasan imali su timare i u nahiji Neretvi, jedan u zajednici i po jedan odvojeno od drugoga. U zajednici im je bio timar sela Veliki Brđani u iznosu od 3.113 akči. Hasanov dio je iznosio $\frac{1}{2}$, a Alijin i Salihov (brat Alijin) po $\frac{1}{4}$. Salih je umro ne ostavivši djece, pa je njegov dio prenesen na istog Aliju teskerom od 6 juna 1778 godine.³⁷

Hasanov odvojeni timar u iznosu od 9.749 akči nalazio se u selu Orahovici u Kliškom sandžaku. Dodijeljen mu je beratom od 7 decembra 1689 godine.³⁸

³² Isto, akv. br. 380.

³³ S. Bašagić, Kratka uputa u prošlost Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1900 str. 86.

³⁴ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 351.

³⁵ Bašagić, isto, str. 91.

³⁶ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 75.

³⁷ Isto, akv. br. 295.

³⁸ Orijent. institut, br. 3935.

Timar u iznosu od 2.700 akči koji su uživali Alija i njegovi potomci odvojeno od Hasana nalazio se u selu Gornja Bradina. Prema ruz-nami koja se čuvala u Bosanskoj defterhانی ovaj timar je držao Alijin otac Mehmed koji je, kao što je već istaknuto, poginuo kod Ozije 1736, povodom čega je timar prenesen na Aliju. Godine 1759 Alija se odrekao ovoga timara u korist svoga sina, Osmana. Prenos je izvršen teskerom od 27 marta 1781 godine.³⁹

Hasan i njegov bratić Alija držali su dakle ove timare:

a) Hasan: 1) dio zeameta sela Đeđeva, iznos 15.954 akče; 2) dio timara sela Veliki Brđani, iznos 1.556 akči; 3) timar sela Orahovice, iznos 9.794 akče; ukupno 27.304 akče.

b) Alija: 1) dio timara sela Veliki Brđani, iznos 1.556 akči; 2) timar sela Gornja Bradina, iznos 2.700 akči; 3) timar sela Podhuma, iznos 7.549 akči; ukupno 11.805 akči.

Kasnije se Alija odrekao polovine svoga dijela timara u Podhumu u korist Muhameda Buturije.⁴⁰ Time se Alijin timar snizio na 8.031 akču.

Pregled timara i njihovih prihoda. O timaru sela Gornje Bradine očuvala se kopija iz defteri mufassala,⁴¹ dok o ostalim takvih isprava nema. Zbog toga se ne može dati detaljan pregled njihovih posjeda i prihoda, nego samo sumaran, prema podacima koje sadrže drugi dokumenti koji inače nisu kod svih ni u tom pogledu potpuni.

Timar sela Gornje Bradine sastoji se od prihoda dva sela i to Gornje Bradine i Donjeg Sela.

Gornja Bradina ima 11 baština i 1 čifluk. Držaoci baština su muslimani. Čifluk pripada zaimu Mehmedbegu, a obrađuju ga nemuslimani.

Spahijin prihod od ovog sela sastoji se od: resmi-čifta i benaka, 11 kejla pšenice i 42 kejla ovca, ušura od bostana, mlađarine, poljačine, tapu-pristojbe i salarije, takse od mlina, polovine badu-have, sve u ukupnom iznosu od 3.126 akči.

Donje Selo ima 23 baštine, 1 zemini i 2 čifluka. Od tog 14 baština drže muslimani, 9 nemuslimani. Zemin drži musliman. Posjednici čifluka su muslimani, a obrađivači nemuslimani.

Ovi timarski dijelovi donose spahiji: resmi-čift, benak i mudžerred, ispendže, 7 kejla pšenice, 20 kejla ovsa, 40 medri šire, ušur od bostana, lana, luka, pčelinjaka, zelja, sijena, kupusa i voća, resum od mlina, polovinu badu-have, mlađarinu i tapu-pristojbu, sve u ukupnom iznosu od 1.774 akče.

Zeamet od sela Đeđeva čine 53 sela čija su imena navedena u spomenuta dva berata zajedno sa sumarnim iznosima prihoda koje su ona davala zaimu.

Hasanov orahovički timar bio je u idžmalu sa orahovičkim timarom porodice Buturovića. Međutim, iz isprava se ne vidi kako su bili razgraničeni posjedi ova dva timara niti iz čega su se sastojali prihodi koje je davao Hasanov dio.

Što se tiče timara sela Veliki Brđani, o njemu se zna pored naziva samo još sumarni prihod koji je davao.

³⁹ U posjedu pisca.

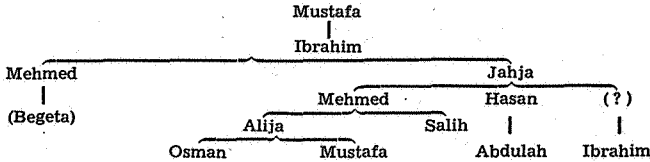
⁴⁰ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 79.

⁴¹ Isto, akv. br. 352.

Spomenuti Hasan nije ostavio potomaka u Seonici. Navodno se otelio u Travnik gdje se stalno nastanio. Ne zna se kada je umro. Iz isprava porodice Buturovića razabire se da je iza sebe ostavio sina imenom Abdulaha.⁴²

Takođe se ne zna kada su umrli spomenuti Alija i sin mu Omer, niti se zna na koga su preneseni njihovi timari.

Djelomična genealogija porodice Alibegovića

Od dokumenata ove porodice dajemo slijedeće:

1

Berat sultana Mustafe II

12 rebia I-1110 (8-IX-1698)

Ovim beratom prenosi se zeamet sela Đeđeva u iznosu od 47.872 akče na Ibrahimu prilikom smrti njegovog oca Mustafe.

Državni arhiv NRBiH, akvizit br. 380.

نشان شریف عالیشان سامی مکان سلطانی و طفرای غرای جهان ستان خاقانی حکمی اولدرکه چون رعایت اکرام ذمرة زعما و سپاه و جہیزة احترام عز وجاه شیمه خواقین سعادت عالی جامدر بنا علی ذالک هوسک سنجاغده صقول ناحیه سنده دہدہ یری نام قریہ و غیریدن قوق یدی بیک سکز یوز تیشمش ایکی آقچہ زعامتہ متصرف اولان مصطفی شہیدا فوت اولوب محلول اولقلہ بوندن اقدم یرادلنی عرض اولندقدہ ابتدادن بیکریمی بیک آقچہ زعامتہ و بش دفعہ بشر بیک آقچہ و بر دفعہ ایکی بیک بشیوز آقچہ توقیلرہ تواریخ مختلفہ ایلہ اوامر شریفم زیریلان اورتہ بویلو آلا کوزلو آچق قشیلورافع توقیع رفیع الشان خاقانی قدوة الامثال و الاقوان ابراہیم زیدقدرہ متوفای مزبورک صحیح صلبی اوغلی اولدوغنے لواء مزبوردن ایکی زعیم و اون نفر ارباب تیمار شہادت ایتملریلہ و یرملک بانده عنایت رجاسنہ لواء مزبور آلائی بکیسی طورمش زید قدرہ اعلامیلہ سنہ عشر و ماہ و الف ربیع الاولک اون ایکجی کوندن توجیہ اولنوب تحویل مکتوبی و یرملکین ذکر اولنان قوق یدی بیک سکز یوز تیشمش ایکی آقچہ زعامت وجہ مشروح اوزرہ متوفی باباسی مصطفی تحویلندن ابتدا و توقیلری زیادہ سیلہ سنجاغده ساکن اولوب آلائی بکیسی بیراغی آلتندہ سفرہ اشک شرطیلہ صلبی اوغلی مومی الیہ ابراہیم زید قدرہ توجیہ اولنوب دستور مکوم مشیر مختم نظام العالم بوسنہ ایاتندہ متصرف اولان وزیرم مصطفی پاشا ادام الله اجلالہ تک تذکرہ می موجبہ لایق و اوژلی و سزاوار و احری کوروب و یردمکہ ذکر اولنور

⁴² Isto, akv. br. 69.

دده یری تابع صقول	اوجه تابع موداچه	لکو دول تابع نرتوه
۳۰۰۰	۵۸۴۵	۱۵۰۰
اوراچه دول تابع مزبور	قوسویچ تابع مزبور	دوژی تابع مزبور
۴۵۰۰	۱۳۰۰	۳۰۰
ماکره تابع مزبور	سلیچ تابع مزبور	غولونباچ تابع م
۲۶۰۰	۳۰۰	۱۵۰۰
یکون ۲۰۸۴۵ بر وجه تکمیل ۲۴۰۰		

باشته های وارسار بارا و بارا نیقوله و براچه میروسیچ و رادویه نادیک و مصطفی ولد پتره و ملقو پلوش و میلوش رادوان یاقولیک رادویه و قوله موژ و مرقونه و نوازه و قویه بوصلیه و میلیقوسته و چملیک روغویک تابع دویان خارج از دفتر بر وجه تخمین ۱۶۰۰ یکون ۲۲۴۴۵

استروپنک تابع داری	دولنه استروپنک تابع مزبور	مزرعه ترسنه تابع ۱۳۹۲ داری فلورجیان ۶۹۸
۳۰۰۰	۳۳۰۴	
قریه زیر السقه فلورجیان	مزرعه فلاقورینه درید قریه	چفتلک عثمان آغا و باقی برادرانو در قریه هرهل تابع ۲۰۰ غاچقه افلاقان ۱۰۰
جدید تابع ۱۶۳ مزبور ۸۲	سسچی تابع کورنه ۹۱۵ برودیه فلورجیان ۶۶۸	
دراغلوه تابع مزبور ۲۰۰۰	سورینه تابع ۵۰۰ داری ۲۵۰	کورنه قرقان ۵۸۲ تابع زاغریه ۲۹۱
برده تابع ۵۸۸ زاغریه ۲۸۹	خیمانکان ناحیه بورماز ۵۱۸	یکون ۱۰۹۹۹ ۶۹۹۹
فراطیلیچ مع محله باقویچ و محله اوسردیه تابع داری ۱۳۰۰۰	صالاج مع محله قومال تابع مزبور ۱۵۰۰	داریک نام دیکرمیشلان تابع مزبور ۹۵۰۰
پره صویه مع قریه (oštečeno) تابع مزبور ۱۵۰۰		قریه اوصویه تابع مزبور ۲۰۰۰
پرچه مع محله زاریچیه و بوراشینه و قواچیک و اوسرده و پلوژچه و محله روداسلیچ تابع نوهسین ۱۰۰۰		یکون ۳۹۰۰۰ ۷۸۰۰

يكون $\frac{10000}{6000}$

واصيليج و محله $\frac{39000}{11000}$
مالو راسقرجه

اليقورشجه تابع $\frac{3200}{2200}$
مزبور

پيرتنه و قوچل مع لوقه و يابلان مزبور
تابع موستار در يد حمزه افلاقان 310

يكون $\frac{11390}{0390}$

داوانيك تابع مزبور	غردول تابع (nepročitano) غير از	زاواله تابع مزبور
26.2	رسم فلورى 011	326
لوچه تابع مزبور	يابلان تابع مزبور	دوسويج تابع مزبور
163	193.	20.
چاه ايله تابع مزبور	مرزعه زمقه (nepročitano) تابع	يكون $\frac{13649}{6663}$
1774	مزبور 200	
اومه جاق تابع مزبور	پره ملانيك تابع مزبور	يكون $\frac{0999}{2999}$
2663	1878	
چونوچه تابع مزبور	پردول تابع مزبور	اچنه
3000	1600	100

يكون $\frac{8600}{2600}$

يكون $\frac{6600}{2600}$

تولى بانيه تابع	سقرمه تابع مزبور	مرزعه قوسيج براديك
مزبور 4400	1700	ديوان 200
قوالك ايله تابع مزبور	واسيل ديكر تابع مزبور	مرزعه هونيك تابع مزبور
2174	1018	200
واسيل تابع مزبور 700	يكون 4192	يكون 47822

و بيوردمكه بعد اليوم تحت ينده اولوب تصرف قيلول شولكه و ظائف خدمات بربرده موفوره
و مساعى مشكوره عساكر منصوره در بر موجب دفتر خاقانى يقصود مرعى و مؤدى قيله و زعامتى خلقى مومى
اليهى سوايشى بيلوب سواشيلغه متعلق امورده مراجعتى مومى اليه ايدر اولبايده افراد آفرنده دن هيچ احد
مانع و دافع و رافع و مزاحم اوليه شويله بيله ار علامت شريفه اعتماد قيله ار

بمقام ادررنه

الحروسه

Zapovijed časnog, visokog, uzvišenog sultanskog znaka i svijetle tugre vladara svijeta je sljedeći:

Sultan po svom visokom i sretnom položaju milostivo nagraduje korpus zaima i spahija i obasipa počastima ljude od slave i položaja.

Mustafa, posjednik zeameta u iznosu od 47.872 akče sela Đeđevo i drugih u nahiji Soko u Hercegovačkom sandžaku poginuo je i njegov zeamet ostao upražnjen. Prema svjedočanstvu dvojice zaima i desetorice timarnika uzor vršnjaka i drugova Ibrahim koji je srednjeg rasta, plavih očiju, razmaknutih obrva, nosioc uzvišenog carskog znaka — neka mu se poveća vrijednost — rođeni je sin umrlag. Kada je prije izvjesnog vremena izvješteno o njegovoj sposobnosti, dat mu je u početku zeamet od 20.000 akči. Zatim je unaprijeđen pet puta po 5.000 akči, a jednom 2.500 akči sa zapovijedima koje nose različite datume.

U vezi s tim, na njegovu molbu i ilam Durmiša alajbega navedenog sandžaka — neka mu se poveća moć — da mu se ustupi zeamet računajući od 12 rebia I—1110 godine i izda prenosno pismo, to je Ibrahimu — neka mu se poveća vrijednost — rođenom sinu Mustafe ustupljen zeamet u iznosu od 47.872 akče iz tahvila njegova oca na gore opisani način tj. više nego što iznosi njegov početni iznos i unapređenja, a pod uslovom da stanuje u svome sandžaku i da ide u rat pod zastavom svoga alajbega.

Kako sam na osnovu teskere mnogouvaženog dostojanstvenika, proslavljenog vojskovođe, upravljača, namjesnika u provinciji Bosni, moga vezira Mustafapaše — neka bog trajnim učini njegovu veličinu — našao da je dostojan, čestit, zaslužan i odabran, dao sam mu kako slijedi:

(1) selo Đeđevo, pripada Sokolu, vrijednost 3.000 (akči); (2) Ovče, pripada Morači, vrijednost 5.845; (3) Lekov Do, pripada Neretvi, vrijednost 4.500; (4) Orače Dol, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 4.500; (5) Kosovići, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 1.300; (6) Duži, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 300; (7) Maćure, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 2.600; (8) Simlić (?) pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 300; (9) Golubinac, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 1.500; u k u p n o: 20.845.— (10) Baštine: Vavosar Bara, Bara Nikola, Perak (?), Mirošić (?), Radoje Pavić, Mustafa sin Petrov, Milenko Peluš (?), Miloš Radovan Jančković, Nikola Muž (?), Mrkonja Pevara (?), Koja Bosilja i Milikrista Čimlić (?) Rogonjić, pripada Dujanu (?) izvan deftera, otprilike 1.600, kao nadopuna (za iznos od) 2.400 (akči). u k u p n o: 22.445.— (11) Strožinić, pripada Dabrima 3.000; (12) Donji Strožinić, 3.304; (13) Mazrea Trusina, pripada Dabrima, filuridžije $\frac{1392}{698}$; (14) Donja Liska, nove filuridžije, pripada Dabrima $\frac{163}{82}$; (15) Mezrea Klakorina u posjedu sela Šimšići (?) pripada Gornjem Brodju, filuridžije $\frac{915}{468}$; (16) Čifluk Osman age i braće mu u selu Hrhólj pripada Vlaškom Gacku $\frac{200}{100}$; (17) Dragalove, pripada spomenutom 2.000; (18) Surine, pripada Dabrima $\frac{500}{250}$; (19) Gornji Krman (?) pripada Zagorju $\frac{582}{291}$; (20) Brda, pripada Zagorju $\frac{578}{289}$; (21) Hajmanegani nahije Burmus 518; u k u p n o: $\frac{10.999}{4.999}$.⁴³ (22) Kratilić sa zaseokom Ba-

⁴³ Gornji zbir treba da bude 11.000 a ne 10.999 akči. Ne može se ustanoviti šta pretstavlja suma od 4.999 akči.

kovići i Osrednje pripada Dabrima 13.000; (23) Salač sa zaseokom Komar, pripada Dabrima 1.500; (24) Dabrić drugim imenom Mišljan, pripada Dabrima 9.500; (25) Prisoje sa selom (nepročitano), pripada Dabrima 1.500; (26) Osoje, pripada spomenutom (Dabrima) 2.000; (27) Prača sa zaseokom Zaričje, Borašina, Kovačići, Osrednje Plužine i Radoslić, pripada Nevesinju 1.000; u k u p n o: $\frac{39.000}{7.800}$;⁴⁴ (28) Elikorišće (?), pripada Nevesinju $\frac{3.200}{2.200}$; u k u p n o: $\frac{10.000}{4.000}$; (29) Papratina i Kocelj sa spomenutim Jablanom (Mišljan ?), pripada Mostaru u posjedu Hamze, Vlasi, 315; (30) Vasilic sa zaseokom Malo Raskršće $\frac{39.000}{11.000}$; u k u p n o: $\frac{11.395}{5.395}$; (31) Dabranić, pripada spomenutom 2.602; (32) Grodol (oštećeno), osim resmi filurije 511; (33) Zavale, pripada spomenutom 326; (34) Lopča, pripada spomenutom 163; (35) Jablan, pripada spomenutom 1.930; (36) Čekalona (?), pripada spomenutom 2.349; (37) Dusovići (?) 250; (38) Ečeja (?), pripada spomenutom 1.774; (39) mezrea Zamka (nepročitano), pripada spomenutom 200; u k u p n o: $\frac{13.649}{6.663}$; (40) Omedžak, pripada spomenutom 2.663; (41) Premlanić, pripada spomenutom 1.878; u k u p n o: $\frac{5.999}{2.999}$; (42) Crnovce, pripada spomenutom 3.000; (43) Predol, 1.600; (44) Izdol, pripada spomenutom 2.000; (45) Ivčina (?), pripada spomenutom 100; (46) Paložić u posjedu sela Kuga, drugim imenom Selo ili Čelo 5.600; u k u p n o: $\frac{8.400}{2.400}$; (47) Trlibanje, pripada spomenutom 4.400; (48) Skrme (?), 1.700; (49) mezrea Nekosić (oštećeno) 200; u k u p n o $\frac{6.400}{200}$; (50) Kralić Jajle (?), pripada spomenutom 2.174; (51) Drugi Vasilj 1.018; (52) mezrea Neković (?) 200; (53) Vasilj, pripada spomenutom 700; u k u p n o: 4.192;⁴⁵ Sve u k u p n o: 47.872 (čini) jedan zeamet.

Zapovijedam: od danas neka je u njegovoj ruci i neka ga iskorišćava s tim, da prema carskom defteru bez propusta vrši mnogobrojne dobrotvorne službe i zahvalne trudbe pobjedonosnih vojski.

Narod sa područja njegova zeameta smatraće ga svojim subašom i u poslovima koji se odnose na tu dužnost njemu će se obraćati.

U tom pogledu neka ga niko ne sprečava, ne odbija i neka se ne spori s njim. Tako da znate i da se oslonite na časni znak!

U logoru štićene Edrene.

2

Izvod iz opširnog carskog deftera

muharema 1217 (maja 1802)

Ovdje se nabrajaju baštine, čifluci i sela, te imena držalaca kao i daće taksativno koje su spomenuti dužni plaćati posjedniku timara. Nabrojani lokaliteti su u sastavu timara Gornja Bradina — posjed Alibegovića.

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 352

⁴⁴ Tačno 39.500. Ne može se ustanoviti odakle je nastala razlika. Brojevi u zagradama stavljeni su samo radi lakše orijentacije kod eventualnih objašnjenja.

⁴⁵ Od red. broja 28 do 53 svi zbrojevi su netačni. Oni su obično veći od zbrojeva pojedinih iznosa.

ناحیه نرتوه در لواء کلیس

قریه غورنه برادینه تابع مزبور

باشتنه بوغوه در ید محمود ولد (prazno) باشتنه وقاچ در ید غضنفر ولد علی باشتنه قوباچ در ید پروانه ولد یوسف در ید فرورز ولد پروانه باشتنه دوغان در ید غازی باشتنه اسکندر در ید سفر ولد علی باشتنه رادیوه در ید مسی ولد محمود باشتنه رادیچ در ید علی ولد نضوح باشتنه وقیح در ید غضنفر ولد یوسف باشتنه حمزه در ید فرورز باشتنه پولاشین در ید اینه خان بن موسی باشتنه محمد بن یوسف چفتلک سفر بن علی مع بر برج پولیه و غراداچ باشتنه ادوراد و باشتنه دراغیشه و باشتنه بوغونیک و وقاچ و اسکندر و رادیچ و وقیک و ولادیویه و باشتنه طوغان در تصرف محمد بك الزعیم چفت ۱

حاصلات

ذکر اولتان بوغوه و وقاچ و قوباچ و دوغان و اسکندر و ولادیویه و رادیچ و وقیک و حمزه باشتنه لری قریه مزبورنه نك اقلامندن ایکن مجرد ولایت محمد نام کمسنه یه و یروب لاکن قریه نك یازوسین آشاغی و ارمیوب آنجق باشتنه لری آیرمقله خلاف فانو ندر دیو اسلوب سابق اورزه تصحیح و قیدی ایچون بو خصوصه وارد اولان امر شریف موجبجه قید اولندی فی اوائل ذی الحججه سنه ۱۰۱۵ باخط توقیعی

دسم چفت و بناك	قندم کیل ۱۱	مخلوط کیل ۸۲	علف کیل ۴۲
۶۶	قی [قیست] ۲۷۰	قی ۱۶۴۰	قی ۴۲۰

عشر بوستان و رسم عروس و پولانجه	اسیاب (oštečeno) نصف بادهوا و رسم عروس
و طپوی زمین و سلاویه	و پولانجه و طپوی زمین
۳۹۰	۳۰۰

یکون ۳۱۲۶

قریه دولنه سلا نام دیکر سه لیک تابع نرتوه باشتنه توردار در ید اسکندر بن حیدر باشتنه آیدین اوقیلیک در ید غازی بن محمد حالیا در ید غضنفر بن طورخان باشتنه اسکندر در ید تیمورخان مضطقی حالیا در ید حسن و لدش باشتنه وقویک در ید پیوی بن فهاد حالیا در ید ابراهیم چانوش در کاه عالی باشتنه یوسف توردار در ید غضنفر طورخان باشتنه ملویک در ید اوان مارشین باشتنه حضر در ید حسن بن یوسف باشتنه اسمعیل در ید غضنفر بن طورخان باشتنه جوینشه در ید بالی بن محمود باشتنه محمود در ید نضوح قورد حالیا در ید مسی و حسن باشتنه رادیوک در ید پتره ولد یورای باشتنه شاهیک در ید غضنفر بن طورخان

باشته ميليک برين در پد رهايين کليساء قوشوه باشته آلا کوز در يد پتره ولد راديک حاليا در يد وقيک ولدش باشته وقاشين در يد بوره ولد ايوان باشته پتره ولد غرغورد در يد لوقه ولد ماريان زمين راشين در يد حسين بن عبدالله حاليا در يد سفور بن علي چفت باشته ولداساو در يد حسين بن قورد باشته حضر رادوليك در يد ايوب ولد تيمور باشته مصطفي پولاشين (oštečeno) باشته حسن در يد بالي ولد تيمور باشته رادويه در يد ايوان ولد نيولا باشته محمد آلا کوز در يد پتره ولد راديک باشته (nepročitano) باشته حسن در يد بالي بن تيمورخان حاليا در يد لازار باشته رادويه در يد ايوان ولد نيولا حاليا در يد لازار چفتلک پطر طرخان بن احمد مع باشته استپان (nepročitano) اورانقه مع بستان و باغ رادويه حاليا در تصرف (nepročitano) پطر طرخان در قويم چفت ۱ چفتلک حاج ابراهيم بن حمزه باشته ولداساو باشته آلا کوز و باشته اورج حاليا در يد رجب بن حسن چفت ۱ باشته يکيچر حسن و باشته محمد بن ووق و باشته استپان و اصويه در يد ممي السپاهي چفت

حاصلات

رسم چفت و بناک و مجرد	اسپنجه	کندم کيل ۷	مخلوط کيل ۱۰
۳۸۶	۲۷۰	قي ۱۷۰	قي ۳۰۰
علف کيل ۲۰	مدره شيره عدد ۴۰	عشر بستان و کتان و کياه و کواره	
قي ۲۰۰	قي ۲۸۰	و سير و پياز و کلم و ميوه ۸۲	
آسياب ۱۰	نصف باد هوا و رسم عروس و پولانچنه و طپوي زمين ۰۱		

يکون ۱۷۷۴

صورت دفتر مفصل سلطاني بودرکه نقل اولندي تجريرا في شهر محرم الحرام سنه سبع

عشر و مأتين و الف

Nahija Neretva u Kliškom sandžaku

Selo Gornja Bradina na spomenutom području:

Baština Bogova (بوعروه) u posjedu Mahmuta, sina (prazno); baština Vukac u posjedu Gazanfera sina Alijina; baština Kobac u posjedu Pervana sina Jusofova, u posjedu Murata sina spomenutog Pervana; baština Dogan u posjedu Gazije, baština Skender u posjedu Sefera sina Alijina; baština Radivoje u posjedu Memije sina Mahmutova; baština Radić u posjedu Alije sina Nesuhova; baština Vukić u posjedu Gazanfera sina Jusofova; baština Hamze u posjedu Firuza; baština Pulašina u posjedu Ejnehana sina Musaova; baština Mehmeda sina Jusufova.

Čifluk Sefera sina Alijina sa Brbovac Poljem i Gracem; baština Obrad (?); baština Dragiša; baština Bogunić, Vukac, Skender, Radić, Vukić i Vladivoje i baština Dogan, kao jedan čift, u posjedu zaima Mehmed-bega.

Prihodi

Navedene baštine Bogova, Vukac, Kobac, Dogan, Skender, Vladivoje, Radečić, Vukić i Hamze, iako se vode kao čestice spomenutog sela, popisivač vilajeta je dodijelio nekom Muhamedu. Međutim, protuzakonito je da se iznos sela snizi samim razdjeljivanjem baština. Zbog ovog izdata je časna zapovijed da se izvrši ispravka i stvar dovede u prijašnje stanje. Prema toj zapovijedi izvršeno je ponovno unošenje u knjige početkom zilhidžeta 1015 g. (počinje 17. X. 1607), sa pismom Tevkiije.

Pristojba čift i benak, 66; pšenice 11 kila, vrijednost 275; miješano (žito) 82 kejla, vrijednost 1640; zobi 42 kejla, vrijednost 420; ušur od bostana mladarina, poljačina tapu pristojba na zemin i salarija, 395; mlin (oštećeno), polovina bađihave, mladarina, poljačina i tapu pristojba na zemin 300; u k u p n o 3.126 a k č i.⁴⁰

Selo zvano Donje Selo, drugim imenom Selić, pripada Neretvi.

Baština Tvrdar u posjedu Skendera sina Hajdarova; baština Ajdin Okilić u posjedu Gazije sina Mehmedova, sada u posjedu Gazanfera sina Turhanova; baština Skendera u posjedu Timurhana Mustafe, sada u posjedu njegovog sina Hasana; baština Vuković u ruci Piriye sina Ferhatova, sada u posjedu dvorskog čauša Ibrahima; baština Jusufa Tvrdara u posjedu Gazanfera Turhana; baština Milovića u posjedu Ive Maršina; baština Hizra u posjedu Hasana sina Jusufova; baština Smaila u posjedu Gazanfera sina Turhanova; baština Hvinište u posjedu Baliye sina Mahmutova; baština Mahmuta u posjedu Nesuha Kurda, sada u posjedu Memije i Hasana; baština Radulić u posjedu Petra sina Jurajeva; baština Šahić u posjedu Gazanfera sina Turhanova; baština Milić Brajan u posjedu kaluđera crkve Kreševo; baština Aladžoz u posjedu Petra sina Radića, sada u posjedu Vukice, njegovog sina; baština Vukašina u posjedu Jure sina Ivanova; baština Petra sina Grgurova u posjedu Luke sina Marjanova; zemin Radešine u posjedu Husejina sina Abdulahova, sada u posjedu Sefera sina Alijina, jedan čift; baština Vladisav u posjedu Husejina sina Kurdova; baština Hizr Radulić u posjedu Ejuba sina Timurova, baština Mustafe Pulašina, u posjedu (oštećeno); baština Hasana u posjedu Baliye sina Timurova; baština Radivoje u posjedu Ivana sina Nikolina; baština Mehmeda Aladžoza u posjedu Petra sina Radića; baština (oštećeno); baština Hasana u posjedu Baliye sina Timurhanova, sada u posjedu Lazara; baština Radivoje u posjedu Ivana sina Nikolina, sada u posjedu Lazara; čifluk Potur Turhana sina Ahmedova sa baštinom Stjepana (oštećeno); oranka sa vrtom i vinogradom Radonje, sada u uživanju (oštećeno) Potura Turhana, u navedenom selu, jedan čift; čifluk Hadži Ibrahima sina Hamze; baština Vladosav; baština Aladžoz; baština Oruč sada u posjedu Redžepa sina Hasanova, jedan čift; baština Jeničera Hasana; baština Mehmeda sina Vukova; baština Stjepana Vasoja u posjedu spahije Memije, jedan čift.

Prihodi

Resmi čift, benak i mudžerred 396, ispendže 275, 15 kejla miješanog žita, vrijednost 300; 7 kejla pšenice, vrijednost 175; 20 kejla zobi, vrijednost 200; 40 medri šire, vrijednost 280; desetina od bostana, lana, (oštećeno), pčelinjaka, bijelog i

⁴⁰ U ukupnom iznosu pokazuje se razlika od 28 akči što se svakako odnosi na pristojbu od mlina, gdje je tekst oštećen. Na mlin se plaćala pristojba obično u iznosu od 30 akči.

crvenog luka, kupusa i voća 82; 1 mlin, porez 15; polovina bađi have, mlađarina, poljačina i tabu pristojba na zemini 51; ukupno 1.774 akče.

Ovo je izvod novog opširnog carskog deftera koji je gore naveden. Pisano mjeseca Muharema 1217 (4-V do 2-VI 1802 g.).

(U muhuru:) Mehmed Emin. (Na poledini tugra sultana Selima sina Mustafina.)

Na ostalih pet dokumenata porodice Alibegovića, zbog obimnosti građe upozoravam samo kratkim registima i to:

3) Berat sultana Mehmeda IV od 17 zilhidže 1094 (7-XII-1683) kojim se od nekog Kurd Alije oduzima dio timara sela Orahovice u nahiji Neretvi u iznosu od 9.749 akči i dodijeljuje Hasanu (Orijentalni institut, dokumenta br. 3935).

4) Berat sultana Mustafe III od 15 (oštećeno) 1168 (1754/5) kojim se prenosi timar sela Đeđeva u iznosu od 15.944 akče na Hasana prilikom smrti njegova strica Ibrahima (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 351).

5) Teskera bos. valije Dagistanli Ali-paše od 9 džumada II-1192 (5-VII-1778) kojom se prenosi $\frac{1}{4}$ timara u selu Veliki Brđani u iznosu od 3.111 akči na Aliju prilikom smrti njegova brata (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 295).

6) Berat sultana Mustafe III od 14 rebia II-1194 (19-IV-1780) kojim se od Osmana sina Mehmedova oduzima dio timara u selu Podhumu u iznosu od 7.549 akči i istovremeno dodjeljuje Aliji (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 75) i

7) Teskera bos. valije Silahdar Abdulah-paše od 19 rebia II-1196 (3-IV-1782) kojom se prenosi timar u selu Gornja Bradina u iznosu od 2.700 akči na Osmana prilikom smrti njegova brata Mustafe (u posjedu pisca).

BUTUROVIĆI

Na huđzetu naiba nahije Neretve 1699 godine⁴⁷ potpisan je između ostalih kao svjedok i Petrović (Poturović) Nuhbeg sin Mehmeda Čelebije. Iz timarsko-spahiskih isprava porodice Buturovića⁴⁸ razabire se da je ovaj Nuh njen najstariji poznati predek za koga se zna da je bio spahija. Na njega je upisan timar od sela Podhuma i Orahovice 1674 godine. Prema ovome prezime Buturović nastalo je od imena Petar ili od riječi Potur.

Nedim Filipović tvrdi da je knezu Vlaha stočara Petru sinu Obrinovu — prema defteru od 1485 godine — dodijeljen zeamet u nahiji Neretvi u iznosu od 40.325 akči, a prema defteru koji je pisan četiri godine kasnije, taj je zeamet snižen na 27.424 akče.⁴⁹ Po svoj prilici ovaj Petar je osnivač porodice Buturovića. Ovo zaključujemo po spomenutom prezimenu i po okolnostima:

1) Timari s kojima su preci ove porodice bili na rijeci Prutu prilikom kontrolnog pregleda bosanskih spahija 1711 godine nalazili su se pretežno u nahiji Neretvi i iznosili su ukupno 27.381 akču,⁵⁰ dakle gotovo onoliko koliko je iznosio sniženi Petrov timar.

⁴⁷ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 783.

⁴⁸ Isto, akv. br. 69 i 83.

⁴⁹ N. Filipović, Pogled na osmanski feudalizam, Godišnjak Istoriskog društva NRBiH, Sarajevo, god. IV, 1952, str. 104, 115 i 125.

⁵⁰ U ordiji na rijeci Prutu 1711 god. bili su Buturovići: Ahmed i Džafer sa zeametom sela Podhuma i Orahovice u iznosu od 15.779 akči, Džafer (osim toga) još i sa timarom sela Vlahova u iznosu od 5.999 akči, Mehmed sa timarom čiflika Hasana Celebije u iznosu od 3.000 akči (Skarić, isto, str. 70, 72, 73 i 74, te Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 69 i 83).

2) Obrinovac, zaselak sela Seonice bio je u posjedu ove porodice od pamti-vijeka pa do rješenja kmetovskih odnosa u Bosni i Hercegovini 1919 godine. Posve je vjerovatno da se ovaj posjed prozvao po Petrovu ocu Obrinu i da je od njega s koljena na kojeno prenašan do danas.

3) S lijeve strane Seoniće, u blizini njenog ušća u Neretvicu, uzdiže se dosta visok masiv iz čije se litice ispućio brežuljak koji se duboko zario u dolinu Neretvice zatvorivši dobrim dijelom Buturovića Polje od juga. Zove se Igrišće. Gore na vrhu masiva nalaze se posjedi stanovnika obližnjeg sela Trusine. Ovi posjedi zovu se skupnim imenom Katunišće ili Torine. Na spomenutom brežuljku opet nalazi se nekropola, a odmah do nje, s južne strane, neko staro muslimansko groblje, dok su se dolje podno spomenutog polja u zapadnom pravcu ovoga brežuljka na mjestu zvanom Javrinac donedavno nalazila dva velika krasno izrađena stećka, očito spomenici nekih krupnih feudalaca.⁵¹ Naziv Katunišće dokazuje da je gore na vrhu masiva postojao katun Vlaha stočara,⁵² dok blizina nekropole čini vjerovatnom pretpostavku da se radi o njihovu groblju i da su dolje na polju bili sahranjeni neki njihovi istaknuti knezovi. Naziv polja na kojem se nalaze isti grobovi navodi nas na misao da se radi o grobovima predaka spomenute porodice.

Prezime Buturović nalazimo u ispravama pisanim 1748 (na poledini), 1811, 1822, 1825 i 1835 godine.⁵³

Prezime Petrović promijenjeno je u Buturović zbog toga što je prvo izrazito kršćansko.

Ako bi bila tačna pretpostavka da je spomenuti Petar osnivač porodice Buturovića, što je vrlo vjerovatno, u tom slučaju bilo bi utvrđeno da spahijstvo iste porodice datira još od 1485 godine.

Spomenuti Nuh je imao braću Džafera i Idriza. Timari, koje su oni odnosno Nuhovi potomci držali, bili su:

a) Timar sela Podhuma u nahiji Neretvi. O ovome timaru nije pronađena kopija iz defteri-mufassala. Međutim njegova glavna timarska dobra i visina prihoda koje su ona davala vidi se iz sumarnih pregleda istih prihoda što ih sadrže dokumenti o njihovu podjeljivanju.⁵⁴ Ta dobra i prihodi jesu:

1) Selo Podhum sa čiflukom Mehmedbega Ogreša u Neretvi u iznosu od 8.260 akči;

2) selo Gorica sa čiflukom Alije, u području Neretve, iznosi 2.500 akči;

3) selo Preslop sa čiflukom Ališana Ahmeda i Ahmeda sina Skenderova, u području Neretve, iznosi 2.300 akči;

4) selo Gorica sa čiflukom Ilijasa u selu Lisak, u području Rame, iznosi 2.599 akči;

5) selo Ošljani sa čiflukom Nazifa i Memije, u području Rame, iznosi 786 akči;

6) čifluk Balije i ortaka u selu Dobruši. To su zemlje istog sela koje oni drže, a nalazi se također u području Rame. Iznose 200 akči;

⁵¹ Ovi stećci danas ne postoje. Godine 1930 izrazbijani su i ugrađeni u cestu koja je ovuda provedena od Ostrošca do Podhuma.

⁵² Ugledni težak iz sela Trusine Selmo Sahić pričao mi je, da se pri obrađivanju toga predjela još uvijek nailazi na ostatke nekih starih naselja.

⁵³ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 91, 86, 89, 90 i 301.

⁵⁴ Isto, akv. br. 91.

7) čifluk Kethodata sina Abdulahova, u području Rame, iznosi 114 akči;
 8) selo Sopot, u području Rame, iznosi 3.000 akči. Sve ukupno 19.759 akči.

b) Timar od sela Orahoviće u nahiji Neretvi. Ni o ovom timaru ne postoje u potpunosti podaci o detaljnom stanju njegovih posjeda i prihoda. Ono što se ustanovilo o tome, sastoji se iz slijedećeg:

1) selo Orahovica u području Neretve, sa vinogradima Medveđe kod Malorića, zajedno sa čiflukom Mehmeda u istom selu, također u Neretvanskoj nahiji;

2) selo Pomol sa čiflukom Mehmeda u istom selu i sa čiflukom Omera spahije takođe u istom selu, u području Neretve;

3) čifluk Jusufa sina Huseinova i ortaka u selu Gornje Višnjevce, isto u području Neretve;

4) selo Kralupi izuzev vinograda stanovnika Međurića. Prihodi od 1—4 u ukupnom iznosu od 3.990 akči;

5) selo Radešine, u području Neretve, u iznosu od 2.500 akči. Sve ukupno: 6.490 akči.

Selo Gornje Višnjevce ima četiri baštine, jedan zemin, čifluk Jusufov, čifluk Šahmanov i čifluk Širinov, što sve čini jedan čift. Daje spahiji resmi-čift, benak i mudžerred, zatim određenu količinu pšenice, mješavine i zobi, medru šire i ostale ušure i resumove.⁶⁵

c) Timar od čifluka Hasana čelebije u nahiji Soko.⁶⁶ O ovom timaru se očuvala kopija iz defteri-mufassala. Prema toj kopiji isti timar se sastojao iz:

1) čitluka Hasana Čelebije, koji je bio dio sela Vlahovo i mezree Društović i Strlan. U posjedu je Mehmeda i njegove braće. Na njemu su četiri oženjena muslimana. Daje spahiji: resmi-čift, određenu količinu žitarica, ušur badu-havu, mladarinu, poljačinu i tapu-pristojbu, ukupno 300 akči;

2) sela Šibenika u području Rame. U ovom selu živi 18 muslimana sa baštinama i čiftovima, od toga 5 neoženjenih i jedan knez sa 1 baštinom, dok je jedna baština prazna. Daje spahiji: resmi-čift, benak, mudžerred, ispendžu, određenu količinu žitarica i ušur u ukupnom iznosu od 2.051 akču;

3) Na području istog sela nalazi se 14 vinograda u ukupnoj površini od 35 dunuma, 4 dunuma posjeduju stanovnici istog sela, ostalo lica raznih profesija sa strane, među kojima Džaferbeg Kopčić, Hudaverdija sin Mustafin, Hatib Gazanfer, Hajat (krojač) Jusuf itd. Svi plaćaju resum po dunumu 7 akči, ukupno 245 akči.

Postoje dva vinograda čija površina i resum nisu označeni. To su vinogradi »hasai-kadim« u posjedu Mehmeda Čelebije sina Ferhatagina i vinograd »Ivarić-Dragić« u posjedu Hamze sina Ornosova.

4) Čifluk Smaila spahije i Veliije sina Alijina. To su zemlje koje oni posjeduju u selu Seljanima. Zajedno sa kosnicom i ispasištem donosi spahiji određenu količinu žitarica, 15 medri šire i ušur — sve u ukupnom iznosu od 420 akči. Ne plaćaju »hukuki urfijje« (običajne poreze). Dalje, četiri vinograda u ukupnoj

⁶⁵ Isto, akv. br. 89.

⁶⁶ Isto, akv. br. 72.

površini od 11 dunuma. Posjednici su muslimani. Plaćaju resum po dunumu 7 akči, zatim badu-havu, mlađarinu, poljačinu i tapu-pristojbu — sve u iznosu od 600 akči.

Ukupno 1—4 iznosi 3.611 akči.

d) Timar sela Vlahova (danas Velečevo) u nahiji Soko. O ovom timaru nije očuvana kopija iz defteri-mufassala. Međutim, iz isprava⁶⁷ se razabire da se on sastojao iz:

- 1) sela Vlahova — sa dohotkom od 4.200 akči;
- 2) sela Visočana koje pripada Sokolu, sa prihodom od 319 akči;
- 3) čifluka Pulada Jana, u području Jana, drže ga stanovnici sela Zalisje i Dobro Polje, daje prihod od 1.100 akči;
- 4) čifluka Hadžana sina Mehmedova u selu Volari koje pripada Gölhisaru (Jezeru), prihod mu iznosi 380 akči.

Ukupno 1—4 iznosi 5.999 akči.

Timari od a—d iznose ukupno 35.859 akči.

Od ovih timara uživali su Buturovići iznose i to:

- 1) Buturovići zvani Buturije 18.820—21.820 akči;
 - 2) Buturovići zvani Fazlibegovići 6.288 akči i
 - 3) Buturovići zvani Pašalići-Defteđarije timar sela Preslopa od 5.014 akči.
- Ukupno 30.122 odnosno 33.120 akči.

Ovaj potonji timar (Preslopa) zvao se navodno »hisse-timar« i bio je teské-resuz. On se sastojao od višaka gore spomenutih timara i to od timara sela Podhuma 3.143 akče, sela Preslopa 1.000 akči i čifluka Hasana Čelebije 871 akča, ukupno 5.014 akči.⁶⁸

Kao što se vidi, ukupni iznos timara porodice Buturovića daleko premašuje minimum zeameta (20.000 akči). Ipak isprave kojima se dodjeljuju ovi timari pojedinim držaocima ne zovu ih zeamet nego timar. Jedini dokaz da su ipak smatrani zeametom je to što se u istim ispravama u sumarnom obračunu prihoda sela Orahovice naglašava riječima: بر زه مئدر (je lan zeamet). Međutim, ilam kadije Neretvanske nahije od 1822 godine,⁶⁹ zatim tapu-nama spahije Mehmeda od 1835 godine⁶⁰ i spomenuti popis bos. spahija (str. 70) daju im takav naziv.

Osim navedenih timara Buturovići su uživali još i timar od carina prelaza i prolaza kroz Neretvu i Belgradžik u nahiji Neretvi koji (timar) je iznosio 6.000 akči. O ovom timaru očuvala se samo jedna isprava.⁶¹ U toj ispravi se ne kaže kako je stečen ovaj timar niti da su uživaoci bili obavezni na bilo kakvu protu-uslugu po čemu zaključujem da se radi o malikani koja je kupljena od države.

⁶⁷ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 91.

⁶⁸ Isto, akv. br. 83.

⁶⁹ Isto, akv. br. 89.

⁶⁰ Isto, akv. br. 301.

⁶¹ Isto, akv. br. 73.

U vezi s ovim timarom Buturovići su imali u Konjicu na desnoj strani rijeke Neretve, pred samim starim kamenim mostom, niz omanjih zgrada (stan ili carinski uređ na spratu, tri magaze, pekaru i han u prizemlju). Ovi objekti su se nizali duž lijeve strane puta koji je vodio na most i bili su prislonjeni uz liticu Musale. Po nasljedstvu su pripali Alikadićima iz Seonice, jer je njihov prađed Omer bio oženjen od Buturovića.

Prenos timara. Ne zna se kada je umro ranije spomenuti Nuh. Iz berata⁶² od godine 1748 vidi se da su njegovi timari godine 1711 bili razdijeljeni između sina mu Ahmeda i braće mu Džafera i Idriza. Iz ovog bi se dalo zaključiti da je umro iste godine ili nešto ranije. Prema toj razdiobi iz Nuhova timara pripalo je Džaferu i Idrizu 8.834 akče, a Ahmedu 6.433 akče, čijem dijelu je pripojen još i neki drugi timar, tako te su njegovi timari iznosili tada ukupno 9.433 akče.

Ahmed je poginuo u boju. Ne zna se kada i gdje. Njegov timar je prenesen na brata mu Fazlulaha 1714/15 godine.⁶³ Bez sumnje pogičija se dogodila nešto prije toga. Kako je Numan-paša Čuprić ratovao protiv Crne Gore 1714,⁶⁴ dakle na godinu dana prije nego što je izvršen spomenuti prenos, vjerovatno je Ahmed poginuo u toj vojni.

Jedna trećina dijela koji je prenesen na Fazlulaha, prema uslovima odžak-luka, dodijeljena je bratu mu Mehmedu 1718 godine.⁶⁵

Pored ove trojice Nuh je imao još i sina Mustafu. On se spominje u ispravama od godine 1748.⁶⁶ Bio je 1711 godine na rijeci Prutu sa timarom sela Preslopa u iznosu od 3.000 akči. Vjerovatno mu je dodijeljen prilikom razdiobe Nuhovih timara kao poseban kilič. Kasnije je, kao što je već istaknuto, povišen na 5.014 akči.

Iz isprave od 1785 godine⁶⁷ razabire se da su Džafer i Idriz umrli god. 1736/7. Po svojoj prilici izginuli su u bojevima koji su tih godina za austro-turskog rata (1736—39) vođeni u sjevernoj Bosni, a naročito kod Banje Luke. Mnogi Bosanci su 1737 izginuli i kod Ozije. Idriz nije imao djece uopće dok su od Džafera ostale tri kćeri i to Belkisa, Emina i Alija.⁶⁸

Iz naprijed spomenute isprave od godine 1785 vidi se i to da su timari sela Podhuma i Orahovice, koje su uživali Džafer i Idriz, spojeni sa timarom sela Vlahova i u ukupnom iznosu od 15.267 akči preneseni na Osmana sina spomenutog Mehmeda, nije poznato kojim podovom. Tako su timari ove porodice ostali na Nuhovim Sinovima: Mehmedu, Fazlulahu i Mustafi. Ova trojica su ujedno i osnivači triju glavnih ogranaka porodice Buturovića. Mehmedovi potomci su se prozvali Buturije, Fazlulahovi Fazlibegovići, a Mustafini Pašalići-Defterdarije. Timari koje su ova trojica uživali ostali su kod njihovih potomaka skoro do kraja.

Nije poznato kada su umrli Fazlulah, Mehmed i Mustafa. Kako se ne spominju među živima u ispravama izdatim poslije 1748 godine, vjerovatno su izginuli u bojevima kod Ozije, Banje Luke ili Nikšića koji su vođeni od godine 1736 do 1749.

Fazlulahov timar je prenesen na njegova sina Ibrahima, Mehmedov na sinove Ahmeda i Osmana, a Mustafin na sina mu Džafera.⁶⁹ Prema ovome se vidi da se porodica Buturovića u četvrtom ili petom deceniju XVIII vijeka podijelila na tri posebne porodice: Fazlibegoviće, Buturije i Pašali-Defterdarije.

⁶² Drž. arhiv NRBIH, akv. 69.

⁶³ Isto, akv. br. 69.

⁶⁴ Bašagić, isto, str. 90.

⁶⁵ Drž. arhiv NRBIH, akv. br. 69.

⁶⁶ Isto, akv. br. 73 i 69.

⁶⁷ Isto, akv. br. 83.

⁶⁸ Isto, akv. br. 86. Agrarna reforma i likvidacija beglučkih odnosa u Bosni i Hercegovini zatekla je spomenute nekretnine u posjedu porodice Comara iz Sarajeva, a na obradivanju porodice Comaga zvanih Imamovića iz Seonice.

⁶⁹ Isto, akv. br. 69 i 83.

Fazlibegovići. Ibrahim sin Fazlulahov umro je oko godine 1758. Iza sebe je ostavio sinove Nuha, Fazliju, Zulfikara i Mehmeda. Njegov timar je prenesen samo na sina mu Nuha.⁷⁰ Nuh je držao ovaj timar oko 46 godina. Umro je oko 1803 godine.⁷¹ Ostavio je sina Ibrahima na kojega, međutim, nije prenesen njegov timar, nego na Nuhovu braću Fazliju, Zulfikara i Mehmeda. Tako su iziskivali propisi Šuruti-odžakluka.

O daljem prenošenju timara ovoga ogranka porodice Buturovića nisu pro-nađene isprave.

Buturije. Iz isprava ove porodice se razabire da su spomenuti Ahmed i Osman kao braća uživali timare koji su na njih preneseni s njihova oca Muhameda i njegovih stričeva Džafera i Idriza u ukupnom iznosu od 21.820 akči u zajednici.

Godine 1760 Osmanu je oduzeto 7.594 akče podhumskog timara i dodijeljeno Aliji Hasanagiću.⁷²

Spomenuti Osman je umro nešto prije 1699 godine. Iza sebe je ostavio sinove Muhameda zvanog Muharemagu, malodobnog Mehmeda i Mustafu te kćeri malodobnu Fatimu i Zejnebu.⁷³

Prema pričanju Arif ef. Džumhura iz Konjica, koji je nedavno umro u starosti od oko 90 godina, spomenuti Osman je poginuo na Slanim Vodama niže Konjica boreći se sa nekim hajducima, koji su ugrožavali prolaz kroz dolinu Neretve.

⁷⁰ Isto, akv. br. 81.

⁷¹ Isto, akv. br. 81.

⁷² Isto, akv. br. 75. Na prijedlog alajbega Kliškog sandžaka, beratom od 24 oktobra 1760, oduzeto je Osmanu sinu Muhamedovu dio timara sela Podhuma u iznosu od 7549 akči i dodijeljen Aliji Hasanagiću.

Arz je obrazložen time, što se Osman nije istakao u časnim službama i što je sastavio veliki broj timara te na taj način prouzrokovao smanjenje carske vojske. Osim toga dvatri puta su izdavane časne zapovijesti, da se povodom promjene na prijestolju obnove berati, na što su se svi zaimi i timarnici odazvali, a on se oglašio. Što se tiče Alije navedeno je da je hrabar i zaslužan te prema tome dostojan, a uz to je i sandžacki kandidat i kao takav ima uslove za dodjelu timara.

Kao što se vidi stvar je dobro obrazložena i gledano s te strane, potpuno opravdana. Međutim, ako istu stvar pažljivije razmotrimo i povežemo je sa događajima koji su joj prethodili, pokazaće nam se drugačijom i baciće ružno svjetlo na karakter muteferrike Hasana — strica spomenutog Alije. Naime, gore je rečeno, da se Hasan dva puta parničio s Buturovićima zbog timara sela Orahovice i da se obadva puta parnica svršila na njegovu štetu. Bez sumnje je zbog toga bio kivan na Buturoviće pa je gledao da im napakosti i sebi naknadi pretrpljeni gubitak. Zapazivši bolnu tačku u njihovim timarima, dao se na posao. Najprvo je udesio, da njegov bratić Alija, stekne uslov za sandžackog kandidata za dodjelu timara na taj način što se Hasan odrekao u stričevu korist dijela zemeta od sela Đedeva, a dijela timara u selu Gornja Bradina u korist svoga sina Mustafe — sve godine 1759, dakle godinu dana prije nego je izvršeno opisano oduzimanje timara od Osmana Buturovića. Zatim je Hasan iskoristio položaj i dobre veze, što se najbolje vidi iz citiranog obrazloženja. Stvarno se tim oduzimanjem okoristio Hasan, a ne njegov bratić Alija. Prema ovome po srijedi je protekcija i pohlepa za tuđom imovinom, a ne državni interes kojim je tobože rukovoden i inspirisan spomenuti arz.

Interesantno je napomenuti, da se poslije dvadesetogodišnjeg uživanja Alija odrekao polovine ovog timara u korist Muhameda, sina sp. Osmana. Nije poznato što ga je potstaklo na ovo. Po svoj prilici, nije više bio na životu stric mu spomenuti Hasan, pa kako je osjetio da nema zaleđa popuštao je pred zahtjevima spomenutog Muhameda, koji izgleda nije mirovao.

⁷³ Isto, akv. br. 82.

S njim u društvu bio je i neki Bektašević kome pripovjedač nije znao imena. Osman je pokopan u dvorištu Junuz-čauš džamije u Konjicu.

Kao što se vidi iz bilješke, Osmanov brat, spomenuti Ahmed, posjedovao je berat na timar u iznosu od 3.000 akči iz 6.000 akči timara od carina prelaza i prolaza kroz Neretvu i Belgradžik.⁷⁴ Osmanova borba sa hajducima dokazuje da je i on zajedno sa bratom uživao isti timar.

Još za Osmanova života njegov dio timara prenesen je na sina mu spomenutog Muharemagu, jer ga se on odrekao u sinovljevu korist.⁷⁵ Ovaj je nastavio zajednicu sa stricem Ahmedom.

Godine 1786 Alija Hasanagić odrekao se u korist Muhamedovu polovine timara koji mu je ranije dodijeljen iz Osmanova timara u Podhumu.⁷⁶ U njegovu se korist odrekao i njegov (Muhamedov) stričević Omer polovine svog timara u Sopotu koji je iznosio 3.000 akči.⁷⁷ Ovaj Omer parničio se sa svojim stricem spomenutim Osmanom zbog istog timara, kao što će se vidjeti na drugom mjestu.

Oko 1785 godine Ahmed i bratić mu Muhamed razdijelili su navedene timare na dvije polovine tako da svaka čini poseban kilič. Tu razdiobu je odobrio Bosanski divan, ali je trebalo da je odobri i centralna vlada u Carigradu, jer se radilo o teskereli timaru. U tom cilju bili su pripremili arzuhal, ali ga iz nepoznatih razloga nisu otpremili, pa je tako ostao neriješen.⁷⁸

Muhamed je umro oko 1807 godine. Iza sebe je ostavio sina Saliha na kojeg je teskerom od iste godine prenesen timar sela Podhuma i ostalog u iznosu od 10.910 akči.⁷⁹ Nadživio ga je stric mu Ahmed koji je umro tek oko 1823 godine.⁸⁰

Ahmed je iza sebe ostavio sina Abdulaha na koga je prenesen njegov timar u iznosu od 13.800 akči teskerom od 1823 godine.⁸¹

Ovaj Abdulah je umro nešto prije 1848 godine. Predaja kaže da je umro tajanstvenom smrću u Busovači kamo je bio otišao na doček nekom valiji.

Prema tapu-nami od 1857 godine⁸² isti Abdulah nije ostavio djece. Naslijedio ga je brat mu Osman koji se, kako predaja kaže, nije htio primiti njegova timara.⁸³ Zbog ovog je taj timar prenesen na Abdulahove dalje rođake koji dotada nisu imali timare.

Ranije spomenuti Salih je umro oko 1874 godine. Ni on nije ostavio djece, pa je i njegov timar razdijeljen među njegove dalje rođake⁸⁴ od kojih i na Abdulaha sina Ahmedova.

Pašalići-Defterdarije. Nije poznato kada je umro predak ogranka porodice Buturovića koji se zvao Pašalić-Defterdarija, pomenuti Džafer sin Mustafin. On je držao timar od 5.014 akči sela Preslopa. Međutim, iz isprave od 1805 godine vidi se da je iza sebe ostavio sinove Hajdara i Osmana na koje je prenesen njegov timar koji su oni držali u zajednici. Po Hajdarevoj smrti 1805 godine, njegov dio istog timara prenesen je na sinove mu Džafera, Ibrahima, Sulejmana i Mehmeda, a po smrti Osmanovoj (umro nešto prije toga) na sinove mu Muhameda

⁷⁴ Isto, akv. br. 73.

⁷⁵ Isto, akv. br. 79.

⁷⁶ Isto, akv. br. 83.

⁷⁷ U posjedu pisca.

⁷⁸ Isto.

⁷⁹ Isto.

⁷⁵ Isto, akv. br. 83.

⁷⁶ Isto, akv. br. 79.

⁷⁷ Isto, akv. br. 84.

⁸¹ Isto.

⁸² Isto.

i Husejna — sve prema načelu prava jednakosti nasljeđivanja, s tim da u rat polaze naizmjenice.⁸⁵ Ovaj ogranak uživao je i dio timara od carine prolaza i prelaza kroz Neretvu i Belgradžik u iznosu od 3.000 akči.⁸⁶

Muhamedovi potomci su se prozvali Pašalići,⁸⁷ a Huseinovi Defterarije.⁸⁸

Sporovi oko timara. Sporovi između spahija i raje zbog neizvršavanja rajinskih obaveza su rijetki, dok su sporovi između samih spahija zbog prisvajanja timara jednih na štetu drugih česti. Kod porodice Buturovića naišli smo na sedam ovakvih sporova. Donosimo ih hronološkim redom, kao što slijedi:

1) Nuh sin Mehmed Čelebije držao je timar od 2.709 akči iz idžmala timara sela Orahovice, a Hasan timar od 9.749 akči. Hasan je uzurpirao taj Nuhov timar, i pripojivši ga svom dijelu, isposlovao na njega berat 1704 godine. Zbog ovog je došlo do spora između njih dvojice. U to vrijeme je Hasan imenovan muteferrikom Bosanskog divana, pa je posredstvom dobronamjernih ljudi digao ruku sa 2.000 akči Nuhova timara. Tako je ovaj spor likvidiran.

Od toga doba prošlo je kojih 40 godina, kada je muteferrika Hasan počeo opet prisvajati spomenuti timar. Zbog ovog su Nuhovi potomci: Ibrahim sin Fazlulahov, Džafer sin Mustafin i Osman sin Muhamedov podnijeli arzuhal Porti u kojem su tražili zaštitu svoga prava. Nakon izvida kod Bosanske i Carigradske defterhane donesen je berat od 23 jula 1748 godine kojim se udovoljava traženju arzuhala.⁸⁹

2) Muhamed sin Nuhov držao je timar u iznosu od 3.000 akči iz timara 6.000 akči od carina prolaza i prelaza kroz Neretvu i Belgradžik u nahiji Neretvi. Kada je Muhamed umro, isti timar je beratom prenesen na njegova sina Ahmeda.

⁸⁵ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 80.

⁸⁶ Isto, akv. br. 73.

⁸⁷ Ovaj Muhamed je bio kao pašalija u službi kod nekog vezira u Travniku, pa je po tome prozvan Pašalijom. Njegovi savremenici kažu da je bio lijep i impozantna pojava. Jedan od njih ispričao mi je o njemu ovo: Spomenutom veziru darovana je neka djevojka koja je bila zarobljena prilikom ugušivanja Karadordevog ustanka. Pošto je potjecala iz neke ugledne srpske kuće, vezir je prema njoj imao naročitog obzira. Da bi je zadovoljio, ponudio joj je jednog od svojih dvanaest pašalija, koji su svi od reda bili regrutovani iz boljih spahiskih kuća. Njen izbor je pao spomenutog Muhameda, koji se njome oženio.

⁸⁸ Ovaj Husein je bio naseljen u Sarajevu, u mahali Buzadži-zade. Godine 1836 oženio se sa Aišom (u niže citiranom kassam-defteru ona se zove Hanifa), kćerkom Numanbega Defterarije iz mahale Haseći Hatun (M. E. Kadić: Kronika, XXII, str. 288). O Huseinu se zna još i ovo:

Kad je valija Mehmed Husrev-paša bujuruldidjom od 4 januara 1840 g. najavio svoj dolazak s vojskom u Sarajevo, za prehranu vojske razrezano je na sarajevske posjednike 9.050 oka pšenice i 6.425 oka ječma. Među ovako oporezovanim posjednicima spominje se i Hadži Huseinbeg Buturović na koga je razrezano 500 oka pšenice i 500 oka ječma (G. H. biblioteka, sidžil br. 78, str. 165)

Među 25 uglednih Sarajlija koje je Tahir-paša otpremio u progonstvo na otok Kretu 1848 godine, nalazio se i spomenuti Husein. Skarić ga spominje pod prezimenom Defterarija (Sarajevo od najstarijih vremena, str. 199), što je pogrešno. Nije mi poznato, da li se i kada povratio iz progonstva. Treće godine po njegovom odlasku umrla mu je žena, navedena Aiša. Prema kassam-defteru sačinjenom kod suda u Sarajevu, 7 avgusta 1850, imala je od njega dvoje djece: malodobnog Osmana i malodobnu Begzadu. Kako su ova djeca ostala bez roditelja, odgajana su u porodici Defterarija, čije su i prezime primila (G. H. biblioteka, sidžil br. 45, str. 47).

⁸⁹ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 69.

Ortak u ovom timaru, Mustafa, uzurpirao je isti timar i pripojivši ga svome dijelu isposlovaao mirimiransku teskeru. Zbog ovog je Ahmed podnio arzuhal Porti kojim je tražio, ako se pojavi protivnik sa teskerom, da se ne da komentar njegovoj ubilježbi na margini, prije nego se predloži mahzar i arz i prije nego se održi rasprava u prisutnosti vezira. Uslijedio je ferman od 20 septembra 1748 godine kojim se zapovijeda veziru Abdulah-paši da ne postupi protivno traženju arzu-hala.⁹⁰

3) Omer sin Ahmedov držao je timar od 3.000 akči sela Sopota kao poseban kilič. Njegov stric Osman u namjeri da prevari, ugovorio je s nekim Omerom sinom Ahmedovim da se odrekne istog timara u korist njegova (Osmanova) sina Muhameda, u čiju se korist on sam već bio odrekao svojih timara. Muhamed je ujedinivši ove timare ispostavio na njih najprije teskeru sa važnošću od 19 jula 1775 godine, a zatim i berat. Međutim, spome nuti Omer je saznao za prevaru, zbog čega je podnio tužbu da se prenos poništi. Pošto se izvidima ustanovilo, da je pravni i faktični posjednik spornog timara tužitelj, a ne onaj drugi Omer, prenos je poništen.⁹¹

4) Selim sin Ibrahimov, držalac timara od 9.326 akči od sela Ždrimci u nahiji Skoplje (Kliški sandžak) i Salih sin Ahmedov držalac timara od 3.955 akči sela Bistrice u istoj nahiji uzurpirali su timar od 2.400 akči sela Sopota u području Rame koji je držao Muhamed Buturija. Zbog ovog je Muhamed podnio arzuhal Porti u kojem je tražio da se zaštiti njegovo pravo. Pošto se ustanovilo da je protuzakonito, prisvojen fermanom od 1778 godine, naređeno je bosanskom valiji i »kliškom kadiji« da interвениšu u Muhamedovu korist.⁹²

5) »Neka strana lica« (ne navode im se imena) uzurpiraju timare spahije Muhameda i ometaju ga u uživanju. Zbog ovoga je on podnio arzuhal Porti i tražio da im se to zabrani. Pošto se izvidima ustanovilo da je strano uplitanje protupravno, fermanom od 1802 godine zapovijedeno je bosanskom valiji i kadijama nahija Neretve i Sokola da spriječe nasilje.⁹³

6) Smailbeg i Sulejmanbeg Čemalović iz Akhisara drže zeamet od 22.860 akči sela Seonice, Buljine, Ljesovine, Plavčica, Samurovića, Bukovika i Donjih Višnjevica, dok Buturovići drže timar sela Gornje Višnjevice u iznosu od 1400 akči. Prvi su uzurpirali timar Buturovića, zbog čega je došlo do spora. Buturovići su podnijeli arzuhal u kojem su tražili da se zaštiti njihovo pravo. Bujuruldijom valije Selim Sirri-paše naređeno je kadiji Neretve, da izađe na lice mjesta i u prisutnosti ajana i prvaka Seonice izvidi i donese presudu. Dana 4 jula 1822 godine kadija je izašao na lice spornog mjesta i na osnovu provedenih izvida istog dana donio presudu u korist tužitelja.⁹⁴

7) Mustahfiz jezerske tvrđave Hasan koji je držao gedik-timar od 1.000 akči sela Seljani u području Rame, arzuhalom je tužio Saliha i Ibrahima Buturovića zbog uzurpacije nekih dijelova dotičnog timara. Na raspravi koju je u prisutnosti vezira i divanskih ljudi vodio travnički kadija ustanovilo se da je predmet spora timar sela Gorica u području Neretve. Tuženi su osporavali navode protivnika do-

⁹⁰ Isto, akv. br. 73.

⁹¹ Isto, akv. br. 83.

⁹² Isto, akv. br. 75.

⁹³ Isto, akv. br. 88.

⁹⁴ Isto, akv. br. 89.

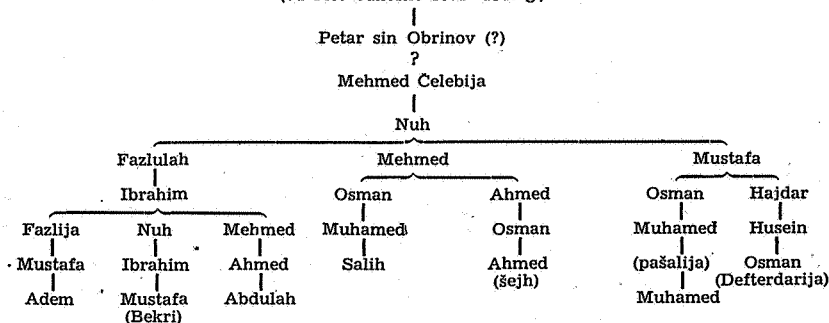
kazujući ispravama da isti timar uživaju u zajednici sa Sulejmanom Karadžom iz Travnika, a da tužitelj u njemu nema nikakva prava. Na to je zatraženo od kadije Neretvarske nahije da ode u sporno selo i preslušanjem njegovih stanovnika i stanovnika okolnih sela ustanovi faktično stanje. Po provedenim izvidima kadija je izvjestio da su navodi tuženih istiniti, našto je travnički kadija donio presudu od 25. decembra 1825. kojom se odbija zahtjev tužitelja.⁹⁵

Interesantno je ovom prilikom podsjetiti da su spomenuti timar ranije uživali neki Huseinovići.⁹⁶ Kako je došao u posjed Buturovića i Karadža, nije nam poznato.

Posljednje spahije iz porodice Buturovića koji su doživjeli ukinuće spahiluka bili su: Ahmed sin Mehmedov i Ahmedov sin Abdulah, Adem sin Mustafin, Lutfija sin Mustafa-bekrije, Mehmed sin Muhameda Pašalije i Arif sin Ibrahimov.

Djelomična genealogija porodice Buturovića

(od 1485 odnosno 1674—1876 g.)

1

Izvod iz opširnog carskog deftera

početak muharema 1143 (sredina mj. VII-1730)

Odnosi se na timar čifluka Hasan Čelebije — posjed Buturovića. Timar se sastoji od čifluka u selu Vlahovo (nahija Soko) i posjeda u selu Donji Šibenik (nahija Rama).

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 76

ناحية صقول در لواء كليس

چفتلك حسن چلبى در تصرف محمد و باقى برادرلر اولاد حسن چلبى عن حصه قريه اولاهوه

و مزرعه در شتويج و مزرعه اشتزلان حاليا در تصرف محمد و باقى برادرلر المزبور تابع صقول

ابراهيم عبد الله قورد عبد الله ولى عبد الله على برسلاج مسلم ٤ مزوج

⁹⁵ Isto, akv. br. 90.

⁹⁶ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 78.

حاصلات

رسم چفت	کندم کیل ۶	مخلوط کیل ۱۰	علف کیل ۴
۸۸	قی ۱۰۰	قی ۳۰۰	قی ۴۰
عشر بوستان و کتان و گیاه و سیر	نصف باد هوا و رسم عروس و پولاجنه		
و پیاز و کلم ۱۰	و طیوی زمین ۷		
یکون ۶۰۰			

قریه دوله شبه نیک تابع رامه

باشتنه رادوان در ید مراد قوه کز باشتنه ملیج در ید احمد بن مراد باشتنه پارویج در ید ولی بن تیمورخان باشتنه رادوی در ید بهرام بن علی باشتنه مالقواج در ید احمد بن طورخان باشتنه حسن سوباشی در ید درویش ولد او باشتنه حمزه درید شاهی بت حسن باشتنه مالویج در ید پری بن قوب باشتنه صاروجه استفان در ید مصطفی بن مراد باشتنه پیروی صاروجه در ید عانیقه بیوه بت قوستادین باشتنه بالی بن طورخان باشتنه حسن بن مصطفی در ید خود

موسی قوه کوز آبراهیم بالی می حسن طورسون مصطفی قورد علی یوسف غضنفر حمزه غازی حسن می نصح حسین یوسف حسن ولی م [مجرد] مصطفی مرادم مراد حسن محمدم جعفر محمد م مزعه دوژی و دیکر وقاج رادیه و پولانیج و بردچه در تصرف اهائی قریه شبه نیک حین

تخریرده تصرفارنده بولنمغین اسلوب سابق اوزره دفتر جدیدده عهده لریه قید اولندی چفت چفتلک محمد بن مصطفی و یوسف بن مصطفی عن حصه قریه دوله شبه نیک و ملونه و باشتنه رادویه در تصرف محمد و یوسف حین تخریرده تصرفارنده بولنمغین اسلوب سابق اوزره دفتر جدیدده عهده لریه قید اولندی مسلم مع باشتنه و چفت ۱۸ مجرد ۵ باشتنه کتر ۱ باشتنه خالی ۱

حاصلات

رسم چفت و بناک و مخرد	اسینجه	کندم کیل ۳۰	مخلوط کیل ۳۲
۴۵۶	۲۰	قی ۷۰۰	قی ۶۴۰
علف کیل ۳۰	شیره مدره ۲۰۰	عشر بوستان و کتان و گیاه و کوراره	
قی ۲۰۰	قی ۱۴۰۰	و سیر و پیاز و میوه و کلم ۷۰	

باغ خدا ویردی بن مصطفیٰ دونم ۳ رسم ۲۱ باغ قورد علی سلیمان دونم ۳ رسم ۲۱
 باغ ابراهیم بن محمد دونم ۲ رسم ۱۴ باغ مراد بن جعفر دونم ۵ رسم ۳۵
 باغ خاصه قدیم درید محمد باغ مصطفیٰ بن حاسه باغ بالی حالیا درید خسرو
 چلبی بن فرهاد آغا (prazno) سراج دونم ۲ رسم ۱۴ ولدش دونم ۲ رسم ۱۴
 باغ فرهاد ساکن قصبه باغ ایواریج مع دیواریج درید باغ یوسف خیاط
 پروزرور دونم ۲ رسم ۱۴ حمزه بن اورتوس (prazno) دونم ۲ رسم ۱۴
 باغ می بن حسن باغات درید اهالی قریه باغ لوقه در تصرف حسن بازار باشی حالیا در
 دونم ۲ رسم ۱۴ مزبوره دونم ۴ رسم ۲۸ ید جعفر بک قوچیچ قطع ۴ دونم ۴ رسم ۲۸
 باغ زاغورینه درید غضنفر باغ ابراهیم فرهاد درید یوسف باغ کوردکیچی عمر
 خلیب دونم ۱ رسم ۷ بن حسن دونم ۱ رسم ۷ دونم ۲ رسم ۱۴
 نصف باد هوا و رسم عروس و پولاجنه و طپوی زمین ۵۶ آسیاب ۳ رسم ۳۰ یکون ۴۰۰۰
 چقتلک اسمعیل سپاهی و ولی بن علی در قریه سلان تصرفنده اولان یرلردر اوتلاق و یایلاق حین
 تحریرده تصرفلنده بولتمغین دفتر جدیدده عهده لورینه قید اولندی

حاصلات

کندم کیل ۳ مخلوط کیل ۶ علف کیل ۹
 قی ۷۵ قی ۱۲۰ قی ۹۰
 مدره شیره ۱۵ عشر بستان و کتان و گیاه و کواره و سیر باغ ولی درید ابراهیم
 قی ۱۰۰ و کلم و میوه ۳۰ دونم ۲ رسم ۱۴
 باغ اسمعیل سپاهی و عبد الکریم باغ عیسی بن الیاس قطع ۴
 بوادرش دونم ۴ رسم ۲۸ دویم ۵ رسم ۲۵
 نصف باد هوا و رسم عروس و پولاجینه و طپوی زمین ۶۳ یکون ۶۰۰
 صورت دفتر سلطانی بودرکه نقل اولندی تحریراً فی اوائل شهر محرم الحرام سنه ثلث
 و اربعین و ماه و الف

Nahija Soko u Kliškom sandžaku:

Čifluk Hasana Čelebije u posjedu Mehmeda i ostale braće, sinova Hasana Čelebije, to je jedan dio sela Vlahovo; mezrea Društovići i mezrea Strlan sada u posjedu spomenutog Mehmeda i ostale braće, pripada Sokolu.

Ibrahim Abdulahov, Kurt Abdulahov, velija Abdulahov, Alija Breslać, četiri oženjena muslimana.

Prihodi: pristojba čift 88; 6 kejla pšenice, vrijednost 150; 15 kejla mješavine, vrijednost 300; 4 kejla zobi, vrijednost 40; ušur od bostana, lana, sijena, zelja, luka i kupusa 15, polovica badu-have, mlađarina, poljačina i tapu pristojba na zemini 7; ukupno 600.

Selo Donji Šibenik, pripada Rami.

Baština Radovan u posjedu Murata Karadžoza; baština Milić u posjedu Ahmeda sina Muratova; baština Pavić u posjedu Velije sina Timurhanova; baština Radivoj u posjedu Behrema sina Alijina; baština Malkovac u posjedu Ahmeda sina Turhanova; baština Hasana subaše u posjedu njegova sina Derviša; baština Hamze u posjedu Sahe kćeri Hasanove; baština Malović u posjedu Pirije sina Jakubova; baština Sarudža Stevan u posjedu Mustafe sina Muratova; baština Pirije Sarudže u posjedu udovice Anike kćeri Kostadinove; baština Balije sina Turhanova; baština Hasana sina Mustafina, u njegovu posjedu.

Musa Karadžoz, Ibrahim Balijski, Memija Hasan, Dursun sin Mustafe, Kurd Alija, Jusuf, Gazanfer Hamza, Gazija sin Hasana, Memija Nesuh, Husein Jusuf, spomenuti Hasan Velijin, spomenuti Mustafa Muratov (nepročitano), spomenuti Hasan Mehmedov, spomenuti Džafer Mehmedov.

Mezrea Duži (?), druga Vukac Radoje, Poljanić i Brdca, iskorišćavaju ih stanovnici sela Šibenik. Pošto su prilikom popisa nađene u njihovu iskorišćavanju, prema ranijem, u novom defteru upisane su na njih; jedan čift.

Čifluk Mehmeda sina Mustafina i Jusufa sina Mustafina, jedan dio sela Donji Šibenik i Mitrovina, baština Radovana u posjedu Mehmeda i Jusufa. Kako su ih prilikom popisa oni iskorišćavali, prema prijašnje mnačinu, ubilježene su u novom defteru na njih.

Sa baštinom i čiftom muslimana 18, mudžerreda 5, knez baština 1, pusta baština 1.

Prihodi: Resmi-čift benak i mudžerred 456; ispendže 25; 30 kejla pšenice, vrijednost 750; 32 kejla mješavine, vrijednost 640; 30 kejla zobi, vrijednost 300; 200 medri šire, vrijednost 1.400; ušur od bostana, lana, sijena, pčelinjaka, bijelog i crvenog luka, voća i kupusa, vrijednost 70.

Vinograd Hoda Verdije sina Mustafina, 3 dunuma pristojba 21; vinograd Kurda Alije Sulejmana, 3 dunuma, pristojba 21; Vinograd Ibrahima sina Mehmedova, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Murada sina Džaferova, 5 dunuma, pristojba 35; vinograd »hassai-kadim« u posjedu Mehmeda Čelebije sina Ferhatage (prazno); vinograd Mustafe sina Hase Sarača, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Balijski sada u posjedu njegova sina Husreva, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Ferhada, koji je nastanjen u Prozoru, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Ivanić sa Dragićem, u posjedu Hamze, sina Evrenosova (prazno); vinograd krojača Jusufa, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Memije sina Hasanova, 2 dunuma, pristojba 14; vinogradi stanovnika spomenutog sela, 4 dunuma, pristojba 28; vinograd Luka u istoričavanju Hasana pazar-baše, sada u posjedu Džaferbega Kopčića, 4 parcele, 4 dunuma, pristojba 28; vinograd Zagorje u posjedu Hatiba Gazanfera, 1 dunum, pristojba 7; vinograd Ibrahima Ferhatova u posjedu Jusufa sina Hasanova, 1 dunum, pristojba 7; vinograd Čurčije Omera, 2 dunuma, pristojba 14; polovina badu-have, mlađarina, poljačina i tapu pristojba na zemini 56; tri mlina, pristojba 30. Ukupno 4.000.

Čifluk spahije Smaila i Veliije sina Alijina u selu Seljanima. To su zemlje koje oni iskorišćavaju. Pošto su travnjak i pašnjak prilikom popisa bili u njihovu raspolaganju, upisani su u novom defteru na njih.

Prihodi: 3 kejla pšenice, vrijednost 75; 6 kejla mješavine, vrijednost 120; 9 kejla zobi, vrijednost 90; 15 medri šire, vrijednost 105; ušur od bostana, lana, sijena pčelinjaka, bijelog i crvenog luka, kupusa i voća 30.

Vinograd Veliije u posjedu Ibrahima, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd spahije Smaila i brata Abdulkerima, 4 dunuma, pristojba 28; vinograd Isaa sina Iljasova, 4 parcele, 5 dunuma, pristojba 35.

Polovica badu-have, mladarina, poljačina i tapu-pristojba na zemini 63. Ukupno 600.

Ovo je izvod novog opširnog carskog deftera, koji je gore iznesen. Pisano početkom muharema 1143 (sredinom jula 1730).

(U muhuru:) Abdulah

(Na poleđini tugra Ahmeda III sina Mehmeda IV).

2

Berat sultana Mahmuta-I

27 redžeba 1161 (23-VII-1748)

Ovim beratom rješava se tužba Buturovića protiv muteferrike Hasana zbog njegovog bespravnog mijешanja i uzurpacije u selu Orahovici koji je sastavni dio timara Buturovića.

Državni arhiv, NRBiH, akv. br. 69.

نشان شریف عالیشان مکان سلطانی و طغرای غرای جهان ستان خاقانی حکمی اولدرکه
 اورته بویلو آلا کوزلو آچق قاشلورافع توقیع رفیع الشان خاقانی ابراهیم سده سعادتیه کلوب
 کلیس سنجاغنده نرتوه ناحیهسنده پورهوم نام قریه و غیریدن آلتی بیک ایکویوز سکسان سکز آچه
 باباسی فضل الله ولد نوح مخلولدن عرضیه متصرف اولدینی تیمارینه دخل اولنق ایجاب ایشیز ایکن
 ناحیه مزبوره ده اوراحویچه نام قریه و غیریدن طغوز بیک یدییوز قوق طغوز آچه تیماره متصرف ایالت
 بوسنه نك دفترى متفرقه لردن حسن تیمارینی آستانه سعادتدن برات ایلدکه ینه اوراحویچه نام قریه
 و غیریدن ایکی بیک یدییوز آچه بی دخی بونک ددهسی توحک قیدندن (oštećeno) مقدا نوح ایله
 نزاع و مصالحون توسطیله تیمار مزبورک ایکی بیک آچه سن مرقوم حسن قصر ید و نزاع و ابرایله مزبور
 نوحه و یروب میر میوان تزکوه سیله اوزرنده ایکن تیمار مزبور حصه اولوب متوفی نوحک اوچاقولوسه
 ویریلوب ضبط و تصرفلنده ایکن مزبور متفرقه حسن قصر یدی انکار و ایکی بیک آچه بی ادعا
 و توحک عنعنه سندن بونک ایله جعفر ولد مصطفی و عثمان ولد مجده غدر مراد و مرقوم حسنک ادعاسی
 خلاف اولقله ذکر اولنان ایکی بیک آچه رفعدن بوکا ویرلک ایچون اوام مزبورک سابق و لاحق اوچ نفر

آلای بکیری ایله زعما و ارباب تیماری محضر و در ککارلره نظر اولندوقده اوجاقلق شرطی اوزره اعلامیله دیوان بوسنه اهالسنه حواله اولندوقده نوتوه ناحیه سنده پودهوم نام قویه و غیریدن اون اوج بیک ایکیبوز الی طقوز و اورحویچه نام قویه اجمانک دخی ایکی بیک یدیبوز طقوز جمعا اون بش بیک طقوز یوز آتمش یدی آقچه تیمارینک سکسان بش روزنامچه سنده براتیله نوح اوزرنده ایکن اورحویچه نام قویه اجمانک ایکی بیک یدیبوز آقچه سی رفعتدن یوز اون آتی رجبنده ینه قویه مرقومه دن طقوز بیک یدیبوز قوق طقوز آقچه (oštečeno) آستانه سعادتدن برات بعده حسن رضاسیله ایکی بیک آقچه سن نوحه قصر ید و بو وجهله نوحک تیمارینه ضم و ابقا و قطع نزاع و ابرا اولنوب نوح قیدندن و قصر یدندن سکز بیک سکز یوز اوتوز دورت آقچه سی یوز یکومی اوج سنه سنده قونداشاری جعفر و ادر یسه ویریلوب آتی بیک دورت یوز اوتوز اوج آقچه سی دخی تیمار آخر ایله بر کدیریلوب طقوز بیک دورت اوتوز اوج آقچه لوق اوزره تاریخ مزبور دن اوغلی احمده ویریلوب احمدک دخی شهیدا فوتندن یوز یکومی سنه سنده قونداشی فضل الله ویریلوب اوزرنده ایکن بر مقتضای شرط اوجاقلق اوجنجی حصه سی یوز اوتوز بر سنه سنده قونداشی محمده ویریلوب اوزرنده قلان آتی بیک ایکیبوز سکسان سکر آقچه ثلثان حصه بونک باباسی فضل الله اوزرنده مسطور و مقید بولمغین باباسی فضل الله محلولندن و دفعا للنزاع مذکور متفرقه حسنگ رفعتدن بوکا ویرولمک باینده ایالت بوسنه نک دفتر کتخداسی محمد و تیمار دفتر داری مصطفی و تیمار تذکره جیبی ابراهیم زید قدرهم اعلام و موجبنجه پودهوم نام قویه اجمانندن دورت بیک ایکی یوز سکسان سکز و اورحویچه اجمانندن دخی ایکی بیک آقچه تیمارینک یوز آتمش سنه سی رمضانک اون یدنجی کوتندن سابق بوسنه والیسی صدر اسبق وزیرم علی پاشا ادام الله تعالی اجلاله طرفندن کئدویه توجیه اولنوب مهرلو تذکره ویرولمغه عنایت رجا و نوتوه ناحیه سنه تابع پودهوم و اورحویچه نامان قویه لر و غیردن اون بش بیک طقوز یوز آتمش یدی آقچه تیمارینک سکسان بش روزنامچه سنده براتیله نوحک اوزرنده اولدیغی عرض اولندوقده اورحویچه نام قویه دن اولان ایکی بیک یدیبوز طقوز آقچه تیمار آخر ایله بر کدیریلوب والی سابق عرضیله یوز اون آتی سنه سنده حسنه توجیه و برات و میر میران دن متفرقه لئی الحاقیله براتندن صکره اورحویچه نام قویه دن ایکی بیک آقچه سی نوحه ویرولمک اوزره اوزرنده قلانی فوتندن اوغلی عبد الله یوز آتمش بر تاریخنده توجیه و مزبور نوحک تیمارندن عثمان و جعفر و فضل یوز الی سنه سنده برات ایلدکارنده نوحک قیدی بولتیبوب اجمانندن برات اولندوقده مزبور نوحک پودهوم و حسن قصر یدندن اورحویچه نام قویه ایله بر کدیریلوب اون بش بیک ایکیبوز آتمش یدی آقچه دن برات اولنه حق ایکن یالکز پودهوم اجمانندن آخر تیمار ایله بر کدیریلوب برات و مزبور حسن ایله

مژبورلرک مارالذکر اوراھوچہ نام قویہ ایچون تواع و آتچق ایکی بیک آقچہ قصر ید و ابرا اولملریلہ مجددا برات اولنق اوزرہ اشبو تذکرہ ویریلوب بوتقدیرجہ دورت بیک ایکیوز سکسان سکز آقچہ پودھوم و اوراھوچہ نام قویہ تان مژبورہ تاندن اون بش بیک ایکیوز آتمش یدی آقچہ دن دورت بیک ایکی یوز سکسان سکز آقچہ مژبور حسن و جعفر و فضل الله قیدلرندن و ایکی بیک آقچہ دخی دفتر خاقانی درکنارندہ مسطور اولاھوہ اجمانندن ویرلک اقتضا ایدر دیو

افتخار الامجد و الاکارم حالا دفتر امینی اولان محمد راقم دام مجده عرض و ذکر اولتان آلتی بیک ایکیوز سکسان سکز آقچہ تیمار وزیر مشار الیہ طرفندن ویریلان تذکرہ و امین مومی الیہ عرضی موجارنجہ مژبور ابراھیمہ تاریخ مژبورندن مجددا توجیہ و برات اولنسی ایچون افتخار الامجد و الاکارم بالفعل رئیس الکتاب اولان عبد الله نائلی دام مجده دخی اعلام ایشکین سنجانندہ ساکن اولوب آلائی بکیمی بیواغی آتندہ سفرہ اشماک شرطیلہ مذکور ابراھیمہ باباسی فضل الله محلولندن ویریلہ جاک دورت بیک ایکیوز سکسان سکز آقچہ لت پودھوم و اوراھوچہ نام قویہ لردن اون بش بیک ایکیوز آتمش یدی آقچہ دن مرقومون متفرقہ حسن و فضلی قیدلرندن (oštećeno) ایکی بیک آقچہ بی دخی اولاھوہ قویہ سی اجمانندن جمعا آلتی بیک ایکیوز سکسان سکز آقچہ تیماری مژبور ابراھیم ولد فضل الله تاریخ مژبورندن مجددا توجیہ اولنق ایچون سنہ احدا و ستین و مائة و الف رجبک یکرمی یدنجی کونندن حکم شریفم ویرولد کندنصرہ تذکرہ سی اخراج اولنقلہ ذکر اولتان آلتی بیک ایکیوز سکسان سکز آقچہ وجہ مشروح اوزرہ مرقوم ابراھیم ولد فضل الله توجیہ اولنوب ویردم کہ ذکر اولنور

پودھوم مع چ [چفتلک] محمد بک اوغرش
در قویہ مژبورہ تابع نوتوہ ۸۲۶۰
غوریچ مع چ علی تابع نوتوہ $\frac{۲۵۰۰}{۲۰۰۰}$

یرسلوب مع چ عالیشان احمد و احمد بن اسکندر تابع مژبور ۲۳۰۰	غوریچ مع چ الیاس تابع م ۲۵۹۹	یکون ۱۰۲۶۰
اوشلان مع لصفہ و [چ] می در قویہ مژبورہ تابع زامہ ۷۸۶	چفتلک بالی ولد آلاکوز و باقی شرکاء در قویہ دیوروشہ قویہ مژبورہ دہ تصرفلرندہ اولان یرلردر تابع رامہ ۲۰۰	
چفتلک محمد کتخدا ولد عبد الله تابع رامہ ۱۱۴	یکون $\frac{۵۹۹۹}{۲۹۹۹}$	یکون $\frac{۱۳۲۵۹}{۳۷۲۵}$

اوراھوچہ تابع نوتوہ مع باغات مندویدیہ نزد مالوریچ مع چ محمد در قویہ مژبورہ تابع نوتوہ
وقویہ پومال مع چ [محمد] در قویہ م وچ عمر سپاهی در قویہ پومال تابع نوتوہ وچ یوسف بن حسین

$\frac{1263}{3990}$	و باقی شرکاء در قریه و شنویج تابع نرتوه و قریه قرالوب غیر از باغات اهالی مکورچیہ
$\frac{6391}{2000}$	قریه رادشنه تابع نرتوه ۲۰۰۰
$\frac{563}{}$	بر زعامتد
<hr/>	
$\frac{5999}{2000}$	و یسوجان تابع صقول رسم فلوری و نصف بادهوا و رسم عروس و طیوی زمین ۳۱۹ چیفتلک پولاد یان تابع یان در تصرف اهالی راسته و دیور پولیه رسم فلوری و خیمانه و غیره ۱۱۰۰ و ولار تابع کولحصار ۳۸۰
$\frac{6288}{}$	

و بیوردمهکه: بعد ایوم تحت ینده اولوب تصرف قیلوب شولکه و ظائف خدمات میورده
 و مساعی مشکوره عاساکر منصوره در پر موجب دفتر خاقانی بیقصور مرعی و مؤدی قیله اولبابده هیچ
 فود مانع و دافع اولیوب دخل و تعرض قیلیمه شویله بیله له علامت شریفه اعتماد قیله لر
 بمقام قسطنطنیه

(Kratok sađržaj:) Ibrahim je pristupio Porti i podnio arzuhal u kome je naveo slijedeće:

prema ruz-nami iz 1085 (1674) god., koja se čuva u Bosanskoj defterhani, na Nuhu je ubilježen timar od 15.967 akči koji se sastoji iz 13.259 akči timara sela Podhuma i 2.709 akči iz idžmala timara sela Orahovice. I dok je još bio na njemu sa beratom, Hasan je uzurpirao dio timara sela Orahovice i pripojio ga istoimennom (svome timaru) koji je iznosio 9.749 akči. Na tako povećani timar, na temelju arza bivšeg valiye, izdat mu je berat mjeseca redžeba 1 116 (1704) god. Zbog ovoga došlo je do spora među njima dvojicom. U to vrijeme je Hasan imenovan muteferrikom bosanskog divana, pa se posredstvom izmiritelja ustegao od 2.000 akči koji iznos je ponovo pripojen Nuhovu timaru. Time je spor bio likvidiran.

Prije 1123 (1711), Nuh se odrekao svojih timara, pa je iz njih dodijeljeno njegovoj braći Idrizu i Džaferu iznos od 8.834 akče, dok je ostatak od 6.433 akče pripojen nekom drugom timaru (timaru sela Vlahova ili čifluku Hasana Čelebije) i u ukupnom iznosu od 9.433 akče dodijeljen, iste godine, sinu mu Ahmedu, a poslije smrti Ahmeda, koji je pao u boju, dodijeljen je 1127 (1715) god. bratu mu Fazlulahu. I dok je još bio na njemu sa beratom prema uslovima odžakluka dodijeljena je od toga $\frac{1}{3}$ njegovu bratu Mehmedu. Ostatak od 6.288 akči koji je ostao na Fazlulahu, nakon njegove (Fazlulahove) smrti dodijeljen je sinu mu Ibrahimu. Međutim mutefevrika Hasan ponovo je postavio zahtjev i prisvojio dio od 2.000 akči timara sela Orahovice. Time je bilo povrijeđeno pravo ne samo spomenutog Ibrahima nego i pravo njegovih stričevića Džafera sina Mustafina i Osmana sina Mehmedova.

Zbog ovog spomenuti Ibrahim podnio je arzuhal u kojem je tražio da se zaštiti njegovo pravo na taj timar. Arzuhalu je priklopio mazhar koji su izdali trojica bivših i sadašnjih alajbega, zatim zaimi i timarnici toga sandžaka.

Kada je kod Bosanskog divana razmotren podneseni arzuhal zajedno sa mahzarom i uzet uvid u marginalne bilješke defterhane, ustanovilo se da je (arzuhal) osnovan i opravdan, zbog čega su upravitelj Bosanske defterhane Muhamed, defterdar Mustafa i teskeredžija Ibrahim donijeli odluku da se udovolji zahtjevu njegova podnosioca. Na temelju ove odluke teskerom Hekim-oglu Ali-paše od 27 ramazana 1160 god. (2 oktobra 1747) dodijeljen je spomenutom Ibrahimu timar u iznosu od 6.288 akči koji se sastojao od 4.288 akči timara sela Podhuma i 2.000 akči timara sela Orahovice.

Kada je ova teskera podnesena centralnoj vladi u Carigradu u cilju da se izda berat, te provedeni izvidi i predmet pažljivo razmotren, i pošto se ustanovilo da je arzuhal osnovan i opravdan, donio je defter-emin Muhamed Rakim odluku da se spomenutom Ibrahimu dodijeli timar od 6.288 akči, ali u nešto drukčijem sastavu nego što ga je izvršila vilajetska vlada. Razlika se sastojala u tome da je isti iznos sastavljen od 4.288 akči timara sela Podhuma i 2.000 akči timara sela Vlahova⁹⁷ koji je bio zabilježen na margini carskog deftera. Na temelju ove odluke i valijine teskere izdata je carska zapovijed da se spomenutom Ibrahimu da berat na dodijeljeni timar sa datumom od 27 redžeba 1161 (23-VII-1784) god.

U Carigradu.

3

Ferman sultan Mahmuda I

24 redžeba 1161 (20-VII-1784)

Upućen je bosanskom valiji Abdulah-paši da intervenira u stvari Ahmedove tužbe protiv Mustafe zbog prisvajanja njegovih dijela timara koji se naplaćivao od carinskih taksa prelaza i prolaza Neretve i Belgradžika.

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 73.

دستور مکرم و معظم مشیر مختم و مخترم نظام العالم مدیر امور الجمهور بالفکر الثاقب متمم
 مهام الانام بالرأى الصائب مهذب ببيان الدولت و الاقبال مشيد اركان السعادة و الاجلال المحضوف بصنوف
 عواطف الملك الاعلى بوسنه واليسى صدر اعظم اسبق و زيرم عبد الله باشا ادام الله تعالى اجلاله توقيع
 رقيب همايون و اصل ادلجاق معلوم اوله كه دازنده فرمان همايون احمد سده سعادتمه عرضحال ايديوب
 كليس سنجاغنده نرتوه ناحيه سنده رسوم باج موزد و عبور نرتوه و بلغرادجق و غير يدن آلتى بيك اقيچه
 تيمارك اوچ بيك اقيچه سنه باباسى محمد بلا تراغ اوچ سنه دن بر و متصرف ايكن فوت اولوب تيمارى
 محلول اولدوقده بوكا توجيه و برات شريفيله اوزرنده اولوب دخل ايجاب ايتمز ايكن مشتركى مضطهى
 تيمار مزبور مقدا بنم ايدى ديو بونك باباسى مذکور محمدك فوتندن الحاقا آلوب ميرميراندن تذکره
 و بوكا غدر مراد اولتمقله تذکره سى ظهورنده خصمى مزقوم ايله حضور ركدده مراتع اولوزب عرض

و محضر اولدقچه تیماری در کنار اولنسیوب قیدی بوزلامتی اوزره قیدینه شرح ویرلسی باینده استدعای عنایت و تیمار مزبور حالا مرقوم احمدک باباسی محمد فوتندن برایتله اوزرنده اولوب شمیدیک استدعاسی اوزره قیدینه شرح ویرلسنده بأس اولدینی افتخار الاماجد و الاکارم بالفعل رئیس الکتابیم اولان عبد الله نائلی دام مجده دخی اعلام ایتسکین اعلامی موجبجه قیدینه شرح ویرلک امرم اولشد بیوردمه صادر اولان امرم اوزره تیمار مزبور مذکور احمدک باباسی محمد فوتندن برات شریفله اوزرنده اولقله مشترکی مرقوم مصطفی ظهور ایلدکده بونکله حضورکده مرافع اولدقچه تیماری در کنار اولنسیوب قیدی بوزلامتی اوزره قیدینه شرح ویردرسن شویله بیلهسن علامت شریفه اعتماد قیلهسن تحریراً فی الیوم الرابع والعشیرین من شهر رجب الترد سنه احدی و ستین و مائة و الف

بمقام قسطنطنیه

المحروسه

موجبخته قید شد فی ۲۸ رمضان سنه ۱۱۶۱ ع

Čestiti i mnogouvaženi dostojanstvenik, proslavljeni i mnogopoštovani maršal, upravljač svijeta, oštroumni rukovodilac općih poslova i pronicljivi izvršilac narodnih potreba, polagač osnova sreće i blagostanja, učvršćivač stupova sreće i slave, obasuti milostima višnjeg Gospodara, bosanski namjesnik, moj bivši veliki vezir Abdulah-paša — neka uzvišeni Allah učini trajnim njegovo slavlje.

Čim prisprije moj časni carski znak, neka se zna da je posjednik carskog fermama Ahmed podnio je mome pragu slijedeći arzuhal:

Kada je umro njegov otac Mehmed koji je bez spora već tri godine uživao 3.000 akči od timara u iznosu od 6.000 akči koji se naplaćuje od carinskih taksa: na prolaz i prelaz Neretve, Belgradžika i ostalog u nahiji Neretvi, u sandžaku Klisu, i taj njegov timar ostao upražnjen, dodijeljen je ovome (Ahmedu). Iako nije bilo opravdanog razloga za uplitanje, budući da je bio na ovome sa časnim beratom, ipak ga je njegov ortak Mustafa prisvojio pod izgovorom: »Bio je moj ranije«, i na to isposlovao mirimiransku teskeru. Kako je time htio da učini nasilje ovome (Ahmedu), isti je zamolio, ako se pojavi protivnikova teskera, da se ne stavi na marginu deftera prije nego se raspravi spor između njih u tvojoj prisutnosti i prije nego se predloži arz i mahzar, te da se ne remeti njegov (Ahmedov) upis, nego naprotiv, da mu se dade komentar. Budući da je spomenuti timar još sa beratom na spomenutom Ahmedu po smrti oca mu Mehmeda i budući da je na sadašnje njegovo traženje ponos slavnih odličnika aktivni moj šef pisara Abdulah Nailija — neka mu je trajna slava — donio ilam da nema zapreke davanju komentara njegovom upisu, prema njegovom ilamu izdato je naređenje da se da komentar o njegovu upisu.

Zapovijedam: Kako je spomenuti timar prenesen na Ahmeda prilikom smrti njegova oca Mehmeda i još je uvijek sa mojim časnim beratom na njemu, da ne

dozvoliš, da se Mustafina teskera, ako bi se s njom pojavio, stavi na marginu deftera, prije nego se između njih dvojice održi rasprava u tvojoj prisutnosti i da ne remetiš Ahmedov upis, nego naprotiv da ga zaštiitiš ubilježbom spora.

Tako da znaš i da se držiš carske zapovijedi!

Pisano 24 redžeba 1161 (20 jula 1748).

U zaštićenom Carigradu.

4

Berat sultana Mustafe III

(bez datuma)⁹⁷

Povodom promjene na prijestolju ovim se obnavlja berat sultana Mahmuda I od ševala 1161 (šev. poč. 24-IX-1748) o prenosu timara u selu Podhumu u iznosu od 6.288 akči na Ibrahima prilikom smrti njegovog oca Fazlulaha.

Državni arhiv NRBIH, akv. br. 91

نشان شریف عالیشان سامی مکان سلطانی و طغرای غرای جهان ستان خاقانی حکمی اولدرکه
تخت عالی بخت اوزره جلوسی همایون سعادت مقرونم واقع اولوب عموماً تجدید احکام و بیوات
فرمانم اولغین کلیس سنجاغنده نرتوه ناحیه سنده پودهوم نام قویه و غیرین آلتی بیک ایکیوز سکسان
سکر آقچه تیمار سنه احدی و ستین و مائة و الف شمباتک (oštećeno) کونی تاریخیه خداوندکار اسبق
برایتله متصرف اولان اورته بویلو آلا کوزلو آق قشلو رافع توقیع رفیع الشان خاقانی ابراهیم سده
سعادتیه کلوب تیمار مزبور تاریخ مرقومدن برو اوزرنده اولقله براتی تجدید اولتمق باینده عنایت رجا
ایتمکین سنجاغنده ساکن اولوب آلا بکیسی بیواغی آلتنده سفره اشک شرطیله ذکر اولنان آلتی بیک
ایکی یوز سکسان سکر آقچه تیمار وجه مشروح اوزره مرقوم ابراهیمه مجدداً توجیه اولتوب ویردمکی

۲۵۰۰ ۲۰۰۰	غوریج مع چ علی تابع نرتوه	ذکر اولتوب پودهوم مع چ [چفتلک] محمد بک	اوغوش تابع نرتوه ۱۲۶۰
	غوریج مع چ الیاس در قویه	پروسلوب مع چ عالیشان احمد و احمد	بن اسکندر در مزبوره تابع نرتوه ۲۳۰۰
	لیسیق تابع رامه ۲۵۹۹		

یکون ۱۰۲۶۰

چفتلک بالی ولد آلاکوز و باقی شرکا در قویه دوپروشه	اوشلان مع لصفه و چ می در قویه
قویه مزبوره تصرفرنده اولان یولور در تابع رامه ۲۰۰	مزبوره تابع رامه ۷۸۶

۱۳۲۵۹
۳۷۲۵

یکون

۵۹۹۹
۲۹۹۹

یکون

چفتلک کتخدا ولد عبد الله
تابع مزبور ۱۱۴

⁹⁷ Ispod tuge napisano drugom rukom: جلوس همایون سنه ۱۷۲ (carsko stupanje na presto godine 1172 = 1758/59). To dokazuje da je ovaj berat pisan te godine.

اورا حوچه تابع نرتوه مع باغات مدویدیه نزد قریه مزبوره و قریه مالوریج مع ج محمد در قویئم
تابع نرتوه و قریه پومال تابع م در قریه م و چنتلک عمر سپاهی در قریه پومال و ج یوسف بن حسن
و باقی شرکا در قریه و شنویج تابع نرتوه و قریه قوالوپ غیر از باغات اهالی مکرچیہ تابع نرتوه

$$\frac{12230}{3991}$$

یکون $\frac{6391}{2000}$ بر زعامتدر
۵۶۲

راده شین تابع نرتوه ۲۵۰۰

چنتلک پولاد تابع یان در تصرف	ویسوجان تابع صقول فولوری	اولاوه تابع صقول
اهالی زالیسیه و دو بر و پولیه	و خیمانه و نصف باد هوا و رسم	۴۲۰۰
فلوری و خیمانه و غیره ۱۱۰۰	عروس و طپوری زمین ۳۱۹	

یکون $\frac{5999}{2000}$

چنتلک حاجن ولد محمد در قریه
و ولار تابع کولحصار ۳۸۰

و بیوردکی بعد الیوم تحت یدنده اولوب تصرف قیاوب شوکله خدمات مبروره موفوره و مساعی
مشکوره عساکر منصوره در بر موجب دفتر خاقانی بیقصور مرعی و مؤدی قیله اولیابده افراد آفریده دن کائنا
من کان و کیف ما کان و وجها من الوجوه و سببا من الاسباب و نوعا من الانواع هیچ احد مانع و دافع
و رافع و معارض اولیوب دخل و تعرض قیلمیه شویله بیله ار علامت شریفه اعتماد قیله لر

بمقام قسطنطنیه

المحروسه

Zapovijed časnog, visokog, uzvišenog sultanskog znaka i svijetle tugre vladara svijeta je slijedeća:

Pošto se dogodilo moje carsko sa srećom spojeno stupanje na visoki i sretni prijesto i pošto je uslijedila moja zapovijed da se sva rješenja i berati obnove, nosilac uzvišenog carskog znaka Ibrahim, koji uživa timar od 6.288 akči u selu Podhumu sa njegovim posjedima u nahiji Neretvi u Kliškome sandžaku sa beratom bivšeg sultana od (oštećeno) šabana 1161 god. došao je mome pragu sreće i kako je taj timar od rečenog datuma upisan na njemu i kako je zamolio milost da mu se berat obnovi, to se spomenuti timar od 6.288 akči ponovo ustupa spomenutoim Ibrahimu na izneseni način pod uslovom da stanuje u svome sandžaku i ide u rat pod zastavom svoga alajbega, te mu se daje kao što slijedi:

1) selo Podhum sa čiflukom Mehmed-bega Ogrēja u tom selu, koje pripada Neretvi, 8.260; 2) selo Gorica sa čiflukom Alije, koje pripada Neretvi, $\frac{2500}{2000}$ 3) selo Preslop sa čiflukom Ališana Ahmeda i Ahmeda sina Skenderova, koje pripada Neretvi, 2.300; 4) selo Gorica sa čiflukom Ilijasa u selu Lisik, koje pripada Rami, 2.599; 5) selo Ošljen i Lisik sa čiflukom Memije u tom selu, koje pripada Rami 786; 6) Čifluk Balije sina Aladžoza i ostalih ortaka u selu Dobruše. To su zemlje u tom selu

koje oni iskorišćavaju. Pripada Rami, 200; 7) čifluk Kethode sina Abdulahova, koji pripada Rami, 114; u k u p n o $\frac{5999}{2999}$ u k u p n o: $\frac{13.259}{3.725}$ 8) selo Orahovica, pripada Neretvi, zajedno sa vinogradom Medvjede kod toga sela; selo Malorići sa čiflukom Mehmeda u tom selu, pripada Neretvi; selo Pomal, pripada Neretvi sa čiflukom Mehmeda u tom selu; čifluk Omera spahije u selu Pomal; čifluk Jusufa sina Husejnova i ostalih ortaka u selu Višnjovice, pripada Neretvi; selo Kralupi osim vinograda stanovnika Međurječja, pripada Neretvi, $\frac{1243}{3990}$; 9) selo Radešine, pripada Neretvi, vrijednost 4.200; u k u p n o $\frac{2000}{563}$; 10) selo Vlahovo, pripada Sokolu, 4.200; 11) selo Visočani, pripada Sokolu, filurija, hajmana, polovica badu-have, mladarina i tapu-pristojba na zemini 319; 12) čifluk Pulad, pripada Janu, u posjedu stanovnika sela Zalisja i Dobrog Polja, filurija, hajmana i drugo, 1.100; 13) čifluk Hadžana sina Mehmedova u selu Volari, pripada Jezeru, 380.

Zapovijedio sam da od danas bude u njegovu posjedu, neka ga uživa stim da prema carskom defteru bez propusta vrši mnoge dobrotvorne službe i zahvalna nastojanja za pobjedonosnu vojsku. U tome neka ga ni na kakav način i ni pod kakvim razlozima niko ne sprečava i neka mu se ne suprotstavlja i ne miješa. Tako da znate, da se oslonite na časni znak!

U zaštićenom Carigradu.

5

Ferman sultana Hamida I

kraj zulkade 1191 (konac mj. XII-1777)

Upućen je bosanskom valiji i sarajevskom mulli, da intervenišu u stvari tužbe spahije Mehmeda protiv Melikhane zbog upropaštavanja imovine malodobne djece spahije Osmana Buturovića.

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 62

دستور مکرم مشیر مفخم نظام العالم مدیر امور الجمهور بالفکر الثاقب متمم مهام الانام بأرأى الصائب مههد بنیان الدولة و الاقبال مشید ارکان السعادة و الاجلال المحفوف بصنوف عواطف الملك الاعلی بوسنه و الیسی وزیرم (prazno) پاشا اذام الله تعالی اجلاله و اقضی قصاة المسلمین اولی ولاة الموحیدین معدن الفضل و الیقین رافع اعلام الشریعة و الدین وارث علوم الانبیاء و المسلمین المختص بزید عنایت الملك العین مولانا سرای بوسنه قاضینی زیدت فضائله توفیق رفیع همایون و اصل اولیجق معلوم اولاکه سرای بوسنه قضاسنه تالع سونیچیه نام قویه ساکنلرتدن محید نام کسنه سده سعادتیه عرضحال ایوب بوتک باباسی بیگ یوز سکسان سنه سنده فوت اولدقده قویه مرقومه ساکنلرتدن قوندشاری مصطفی و محمد و فاطمه و زینب نام صغیره لره و صغیره لره بواجت شرعیه ناظر وینه قویه مرقومه ساکنلرتدن والدلری ملکخان نام خاتون دخی وصیه نصف اولتمقله بو موجب دفتر قسام صغیره مزبورلره انتقال ایدن معلوم المقدار آتیجه و اموال و اشیالین وصیه مزبوره صداقت و استقامت اوزره حفظ ایتیموب نفستی

آخره تزويج و مال ايتامی اكل و بلع و استهلاك و خيانتی شرعا ثابت اولقله مزبورہی و صايتن عزل و يورنه بو باجحت شرعيه وصی نصب و تعيين اولنقله وصیہ سابقہ مزبورہ ملڪخان خاتونہ پر موجب دفتر قسام تسليم اولتان معلوم المقدار آقچہ و اموال و اشياالرين و صايتی حسييله طاب و آوب صداقت اوزره حفظ ايتمك استدكده و يورمكده تغلل و مخالفت ايلديكي و يورابده دعواسنه موافق شيخ الاسلام دن فتواى شريفه و يوريلدونك بالديروب فتواى شريفه سى موجبنجه شرعيه كوريلوب مزبورہ نك اكل و بلع و استهلاك ايلدوكى مال ايتامى هرنه ايسه تماما اليوريلوب پر موجب فتواى شريفه اجراى شرع و احقاق حق اولنلق باندہ امر شريفم رجا ايلدوكى اجلدن محلندہ شرعيه كورلك امرم اولنمشدر يوردمكه برات شريفم و صول بولدقده بو بابده صادر اولان امرم اوزره عمل دخنى مزبورہ يى محلندہ مجلس شرعہ احضار و ايتام مزبورلك حالا با حجت شرعيه و صيلورى مرقوم ايلہ ترافع شرع و مقدا پر دفعہ شرعيه كوريلوب فصل اولنميان خصوصارينه تمام حق و عدل اوزره مقيد و فتواى شريفه نظر ايدوب كورده سن اعلام اولندينى اوزره ايسه اول بابده مقتضای شرع قويم و فتواى شريفه سى موجبنجه عمل ايدوب دخنى وصیہ سابقہ مزبورہ يه پر موجب دفتر قسام تسليم اولتان مال ايتام هرنه ايسه بعد الثبوت حكم ايدوب بوكا و صايتا اليوريلوب صداقت و استقامت اوزره حفظ ايتدره سن من بعد شرع شريفه و فتواى شريفه و امر عالیشانمہ مخالف كمنه يه ايش ايتدر ميوب خصوص مزبور ايجون پر دخنى امر شريفم اصدار و ارسالنه محتاج ايلميه سن شويله بله سن علامت شريفه اعتماد قيله سن تحريرا فى اواخر شهر ذى القعدة سنہ احدى وتسعين و مائة و الف

بمقام قسطنطينيه

المجروسه

(Kratak sadržaj:) Koncem godine 1669 umno je spahija Osman sin Mehmedov. Iza njega su ostala malodobna djeca: Muhamed, Mustafa, Fatima i Zejneba. Njihovim tutorom imenovana je majka im Melikhana, koja se domalo preudala i odmah počela malo pomalo upropašćavati njihovu imovinu. Kad se opazilo da ona troši dječiju imovinu u lične svrhe i da ne vrši svoju dužnost kako treba, razriješena je dužnosti tutora, a za novog tutora imenovan je brat malodobnikâ Mehmed. Međutim, promjena nije koristila, jer je Melikhana zavlčila i izbjegavala da novom tutoru preda malodobničku imovinu, nastavljajući njeno upropašćavanje. Nastojanje Mehmedovo da je na to prisili ostalo je uzaludno. Najzad se obratio pretstavkom Porti tražeći intervenciju viših vlasti, našto je uslijedio ferman od konca zulkade 1191 g. (konca decembra 1777) kojim se zapovijeda bosanskom valiji i sarajevskom mullî da poduzmu potrebne korake i pogledu zaštite malodobničke imovine.

Ferman sultana Hamida I

konac rebia I-1192 (konac mj. IV-1778)

Upućen je bosanskom valiji i »kliškom« kadiji da interвениšu u stvari tužbe spahije Mehmeda sina Osmanova protiv spahije Selima sina Ibrahimova, uživaoca timara u selu Ždrimci u iznosu od 9.326 akči i Saliha sina Ahmedova, uživaoca timara u selu Bistrici u iznosu od 3.950 akči zbog uzurpacije njegova timara u selu Sopotu.

Državni arhiv NRBiH akv. br. 75.

دستور مکرم مشیر مفخم نظام العالم مدبر امور الجمهور بالفکر الثاقب متمم مهام الانام بالرأی الصائب مهمد بنیان الدولة و الاقبال مشید ارکان السعادة و الاجلال المجفوق بصنوف عواطف الملك الاعلی بوسنه و الیسی وزیر پاشا ادام الله تعالی اجلاله و قدرة القضاة و الحکام معدن الفضل و الکلام مولانا کلیس قاضی زید فضله توفیق همایون و اصل اولیجات معلوم اولاکه ارباب تیماردن محمد ولد عثمان نام سپاهی سده سعادتمه عرضحال ایدوب کلیس سنجاغنده صقول ناحیه سنه تابع چفتلک حسن چلبی و غیریدن اون بیک طقوز یوز سکسان یدی آقچه برات شریف عالیشانلمه متصرف اولدنی تیماری ملحقاتندن مستقلا قید و براتنه داخل کلیس قضاسی مضافاتندن رانه ناحیه سنه تابع ایکی بیک دورت یوز آقچه یازار صپوت قریه سی بر موجب دفتر خاقانی مستقلا ضبط و واقع اولان محصول و رسوم قانون و دفتر موجبجه اخذ و قبض ایتمک مراد ایلدکده آنردن بر و جهله مداخله و تعرض اولنق ایجاب و اقتضا ایتمز ایکن اجانب و اصحاب اغراضندن اسقوییه ناحیه سنه تابع ایزدرمچی نام قریه و غیریدن طقوز بیک اوچ یوز یکریمی آلتی آقچه تیماره متصرف سلیم ولد ابراهیم وینه ناحیه مزبورهه تابع بسترچه نام قریه و غیریدن اوچ بیک طقوز یوز الی آقچه تیماره متصرف صالح ولد احمد نام سپاهیور ظهور و مرقوم سلیم ولد ابراهیم تیماری ملحقاتندن مشترکیله قید و براتنه داخل رانه ناحیه سنه تابع ریچه قریه سی و مزبور صالح ولد احمد دخی تیماری اقلامندن مشترکیله قید و براتنه داخل رانه ناحیه سنه تابع چفتلک یوسف و حسقو و لدان امیر شاه اعارچه (اوزریچه) نام قریهه تصرفلنده اولان برلرد دیو مقید چفتلکی مشترکیله ضبطنه عدم قناعت برله خلاف دفتر خاقانی و مفایر برات بونک مستقلا قید و براتنه داخل سالف الذکر صپوت قریه سیچون تیمار لریمز ملحقا تندندر دیو فضولی مداخله و تغلبا ضبط و اول و جهله تیماری محصولنک کلی غدر و نقصان ترتبینه باعث و بادی اولدقلرین بلدروب قریه صپوت المزبوره بر موجب دفتر خاقانی مستقلا کندویه ضبط و واقع اولان محصول و رسوم قانون و دفتر موجبجه اخذ (oštečeno) خلاف دفتر خاقانی و مفایر برات قریه صپوت المزبوره تیمارمز اقلامندندر دیو ظاهر

اولان مداخله و تعدی منع و دفع اولنق باینده حکم همایونم صدورینی استدعا و دفتر خانه عامره مده محفوظ روز نامه همایون و دفتر اجمال و مفصله مراجعت اولندقدده رانه ناحیه سنه تابع اولان اوچ (oštečeno) و حاصلی تختنده رسم چفت و بناک و کندم و مخلوط یکون مع غیره بیک دورت یوز آقچه یازو ایله دفتر مفصله محرر قلمیله تحریر و دفتر اجمالده مع غیره اوچ بیک آقچه بر اجمال و تمام دفتر خاقانیده مسطور اولدینی اوزره محمد ولد عثمان قیدندن و ینه ناحیه مزبوره یه تابع اولان آلتی عدد باشته و ایکی چفتک ایله قریه ریچه و حاصلی تختنده رسم چفت و کندم و مخلوط یکون مع غیره ایکی بیک یدییوز قوق آلتی آقچه یازو ایله اول دخی دفتر مفصله محرر قلمیله تحریر و دفتر اجمالده قریه ریچه مع چفتک درویش سپاهی در قریه مزبوره غیر از چفتک جعفر و یوسف دیو یازوی مذکوره سیله تحریر و اسقوپیه ناحیه سنه تابع ایوردیچی نام قریه و غیره ایله برکدیریلوب طقوز بیک اوچیوز یکومی آلتی آقچه اجمال و اجمال مزبورک اوچ بیک آقچه سی سلیم ولد ابراهیم و باقیسی مشترکی قید نده و ینه ناحیه مزبوره یه تابع چفتک یوسف و جعفر ولدان امیر شاه اوزریچه نام قریه ده تصرفلنده اولان یورددر مع باغات و مزارع و چفتک مزبور حین تحریرده تصرفلنده بولنمغین بر قورار سابق دفتر جدیدده عهده لرینه قید اولنوب و حاصلی تختنده رسم چفت و کندم و مخلوط یکون مع غیره بیک سکر آقچه یاز و ایله اول دخی دفتر مفصله محرر قلمیله تحریر و دفتر اجمالده اسقوپیه ناحیه سنه تابع بسترچه نام قریه و غیره بر کدیریلوب اون بیک اوچ یوز الی آلتی آقچه اجمال و اجمال مزبورک اوچ بیک آقچه سی صالح ولد احمد و باقیسی مشترکی قیدنده اولوب بو تقدیرچه بر موجب دفتر خاقانی (oštečeno) ثلاثه ناک اجمال و مفصلری بشقه بشقه اولوب بر بولنده علا قهرلی اولماق اقتضا ایلدوکن اقتضار الامجد و الاکارم بالفعل دفتر امینی اولان الحاج عبد الله زاده دام مجده عرض ایتمکین عرض موجبجه عمل اولنق امرم اولشدر

بیوردمکه یوات شریفله و صول بولدقده بو باده صادر اولان امرم و دفتر امینی مومی الیهک عرض موجبجه عمل دخی قریه صیوت المزبوره بر موجب دفتر خاقانی مستقلا مرقوم محمد ولد عثمان ضبط و واقع اولان محصول و زسومن قانون و دفتر موجبجه اخذ و قبض ایتدروب مرقومان صالح ولد احمد و سلیم ولد ابراهیمک خلاف دفتر خاقانی قریه مزبوره بزم تیمار لرمز ملحقاتنددر دیو مستقلا قیدینه داخل قریه صیوت المزبوره یه دورلو دخل و تعرض ایتدربیوب بر منوال مشروح ظاهر مداخله و تعرضلرین منع و دفع ایلمهسز و دخل اولنوب مرقوم محمد ولد عثمانک شیسیدی یه دکین یواتی یاز و سنه کوره تجویلی تاریخنه دوشن محصول و رسومندن کمنه فضولی نسنهسن آلمشدر ایسه بعد الثبوت حکم

ایدوب تماما تحصیل و البیوریلوب من بعد دفتر خاقانی به و براتنه و امر عالیشانمه مغایر کمسنه به ایش ایتدیر میوب اشلیمانی و قوغی اوزره یازوب بلدیروب خصوصی مزبور ایچون تکرار امر عالیشانم اصدار و ارسالنه محتاج ایلمیه سز شویله بله سز علامت شریفه اعتماد قیله سز تجریرا فی اواخر شهر ربیع الاول سنه اثنی و تسعین و مائة و الف

بمقام قسطنطنیه

المحروسه

(Kratak sadržaj:) Mehmed sin Osmanov, uživatelj timara od 15.987 akči, koji se sastoji od čifluka Hasan Čelebije i ostalog, podnio je Porti pretstavku u kojoj je naveo da taj timar uživa na temelju carskog berata, da je selo Sopot (Rama), koje mu donosi prihod u iznosu od 2.400 akči, upisano na njega kao samostalan timar i da je upis unesen u njegov berat, pa prema tome da nema razloga da se u njega upliče ma ko i da ga smeta u uživanju. Međutim, usprkos tome, Selim sin Ibrahimov, uživatelj timara od 9.326 akči u selu Ždrimci, u nahiji Skoplje i Salih sin Ahmedov, uživatelj timara od 3.955 akči u selu Bistrici, također u nahiji Skoplje, čiji timari imaju svoje dijelove i u nahiji Rami uzurpiraju njegov navedeni timar, izgovarajući se da pripada njihovom timaru, zbog čega traži da im se to spriječi i da se prisile da mu naknade u međuvremenu prouzrokovanu štetu. Pošto se izvidima ustanovilo da njihovi timari ni po defteri-idžmaļu, ni po defteri-mufassalu nemaju nikakve veze ni zajednice sa njegovim timarom, spomenutim fermanom zapovijeda se valiji i »kliškom kadiji« da intervenišu u njegovu korist.

Pisano u Carigradu koncem rebia I-1192 (koncem aprila 1778).

7

Teskera bos. valije Mustafe Hasib-paše

6 džumada I-1220 (2-VIII-1805)

Ovom teskerom se prenosi timar sela Preslopa u iznosu od 5.014 akči na Džafferu i druge srodnike prilikom smrti Hajdara sina Džafferova.

Državni arhiv NRBIH, akv. br. 80

یاد شاهم

سب تجریر کتاب قلم و موجب تسطیر خطاب رقم اولدرکه قدره الامائل و الاقران کلیس سنجانی آلائی بکیسی ابراهیم زید قدره دیوان بوسنه به عرض کوندروب لواء مزبورده نوتوه ناحیه سنده پرسلوب نام قزیه و غیریدن بش بیگ اون دودت آتجه تیماره حیدر ولد جعفر و قونداشی اوغولری حسین و محمد ولدان عثمان بر وجه اشتراک متصرفلر ایکن مردقوم حیدر ولد جعفر فوت الوب اولرجهله حصه تیماری محلول قالمین یرینه اشبو دارنده کان حروف متوفای مرقومک صحیح صلی اوغولری جعفر و ابراهیم و سلیمان و محمد یرار و امسکدار و محل مستحق و خدمات هماپونه قادر اولدقاری لواء مزبوردن

ایکی زعمیم و اون نفر اولوب تیمار شهادت ایتماریله حصه تیمار مذکور کندولره ویرلک باندہ غایت رجا و بوسنه دفتر خانہ سنده محفوظ روزنامچه دفترلرینه مراجعت اولدوقده تیمار مذکور اول مقدار یازو و بیك ایکینوز اون بش سنه سی تاریخیله مرقومون اوزدرلنده اولدینی مسطور و مقید بولنمین عرض و درکناری موجبنجه توجیه اولنمق امر اولنوب صادر اولان امر اوزره سنجاغنده ساکنار اولوب آلائی بکیسی بایراغی آلتنده مناوبه سفره اشماری شرطیله سنه عشرين و مأتین و الف ماه جمادی الاولک آلتنجی کوتندن دستور مکرم مشیر منمض نظام العالم حالا ایالت بوسنه والیسی وزیر مکرم سید مصطفی پاشا ادام الله تعالی اجلاله طرفندن ذکر اولنان بش بیك اون دورت آقچه تیمارک حصه یازوسی وجه مشروح اوزره متوفی حیدر ولد جعفرک فوت تحویلندن صحیح صابی اوغولاری جعفر و ابراهیم و سلیمان و محمدہ و حصه یازولری کندو قیدلرندن مرقومان حسین و دیگر محمدہ بر وجه اشتراک اجمال بولماق اوزره توجیه اولنوب سلطان التزات و المجاہدین خلعت خلافتہ الی یوم الدین حضرتارینک فرمان شریفاریلہ ویرلدیکی ذکر اولنور قریہ پرسلوب تابع م ۱۴۰۵

کرکدرکه بعد ایوم تحت یدارنده اولوب تصرف قیابو شولکه و وظائف خدمات مرورده موفوره و مساعی مشکورہ عساکر منصورہ در بر موجب دفتر خاقانی بقصود مرعی و مؤدی قیلہ ار اولبابده افراد آفریدن هیچ احد مانع و دافع و رافع و مزاحم اولیه بمقام ترانیک

Moj care! Uzrok pisanju ovoga akta je slijedeći: uzor vršnjaka i drugova alajbeg kliškog sandžaka Ibrahim — neka mu se povisi čast — poslao je Bosanskom divanu ovaj izvještaj: umno je Hajdar sin Džaferov koji je sa svojim bratićima Husejnom i Muhamedom, sinovima Osmanovim držao timar u visini od 5.014 akči sela Preslopa u nahiji Neretvi u sandžaku Klisu na način ortakluka. Tako je jedan dio istog timara postao upražnjen. Kako su ovi posljednici dokumenata rođeni sinovi umrlog te je svjedočanstvom dvojice zaima i desetorice timarnika utvrđeno, da su vrijedni, čestiti, dostojni i sposobni za carske službe, to su oni zamolili milost da im se dodijeli očev dic. Pošto se našlo u ruzname-defterima, koji se čuvaju u Bosanskoj defferhani, da je sa datumom 1215 g. toliki iznos upisan i ubilježen na rečenim držaocima, prema izvještaju i margini, zapovijedeno je da im se isti dodijeli. Prema toj zapovijedi od strane bosanskog valiije Sejjid Mustafa-paše, a u smislu carskog fermana dodjeljuje se od dana 6 džumada I 1220 god. i to nominalni dio spomenutog timara od 5.014 akči, koji je upražnjen smrću spomenutog Hajdara sina Džaferova — njegovim sinovima Džaferu, Ibrahimu, Sulejmanu i Muhamedu, a ostalo spomenutom Huseinu i Muhamedu iz njihovih vlastitih upisa na način ortakluka da se ne bi remetio idžmal, pod uslovom da stanuju u svom sandžaku i da pod bajrakom svoga alajbega naizmjenice idu u rat. To je ovo što slijedi:

»Selo Preslop, pripada spomenutoj (nahiji) 5.014 (akči), doista od danas treba da je u njihovim rukama i da ga drže ali stim da prema zahtjevu carskog deftera paze i izvršuju mnogobrojne dobrotvorne službe i zahvalna nastojanja pobjedonosne vojske. U tom pogledu neka ih niko ne smeta, ne sprečava i ne pritješnjuje.«

U Travniku.

8

Teskera bos. valije Selim Sirri-paše

(oštećeno) 1239 (1823/4)

Ovom teskerom se prenosi dio timara čifluka Hasana Čelebije i drugih timara u iznosu od 13.600 akči na Abdulaha prilikom smrti njegovog oca Ahmeda.

Dokumenat u posjedu pisca.

ناحيه صقول و ترزه در لواء كليس

عبدالله⁹⁸ عن تحويل احمد⁹⁹ پدرش المتوفى سنة (oštećeno)

چيفتلك حسن چلبى تابع م ۱۳۶۰۰

قدوة الامائل و الاقوان كليس سنجاعى آلاى بكيسى (oštećeno) زيد قدرد ديوان بوسنه به عرض
 كوندروب [لواء مزبورده] صقول و ترزه ناحيه ارته¹⁰⁰ چيفتلك حسن چلبى [و غيردين] ارن اوچ
 بيك آلتى يوز آقچه [تيماره متصرف احمد¹⁰¹ فوت اولوب اولوجهله] تيمار مذكور مجلول و يرى خالى
 [قالقه يرينه] اشبو دارنده حروف صحيح صلبى اوغلى عبد الله¹⁰² يراز و امكدار و محل مستحق
 و خدمات همايونه قادر اولديغى لواء مزبورك ايكي زعيم و ارن نفر ارباب تيمار شهادت ايشميريله كندويه
 ويرلسى استد [عاى عنايت و بوسنه دفتر خانه سنده محفوظ روزامچه] دفتر لرينه مزاجعت اولندقده تيمار
 مذكور اولقدار يازوايله اوزر [نده مسطور و مقيد بولنمغين] عرض در كنارى موجبنجه توجيه اولنمق امر
 اولتوب [صادر اولان امر اوزره سنجاعنده ساكن اولوب آلاى بكيسى بايراغى] آلتنده سفره اشمك
 شرطيله سنه تسع و ثلاثين [و مأتين و الف ماه (oštećeno) كوتدن حالا ايات بوسنه واليسى دستور
 مكرم] مشير مفخم نظام العالم وزير مكرم سليم سرى پاشا [ادم الله تعالى اجلاله طرفندن ذكر] اولنان

⁹⁸ U originalu احمد.

⁹⁹ U orig. عبدالله.

¹⁰⁰ U orig. ناحيه سنده.

¹⁰¹ U orig. عبدالله.

¹⁰² U orig. احمد.

تیمار اولمقدار یازو ایله صحیح صلی اوغلی عبد اللهه توجیه اولتوب [برای برات شریف] عالیشان سعادت

نشان عنایت و احسان بیوردق رجاسیله اشبو تذکوه [یدینه ویرلدی]

تاریخ المزبور

بمقام تراونیک

Nahija Sokol i Neretva u Kliškom sandžaku.

Sa prenosu od oca Ahmeda, koji je umro god. (oštećeno) na (sina mu) Abdulaha čifluka Hasana Čelebije koji pripada spomenutim (nahijama). (Iznos timara:) 13.600.

Uzor vršnjaka i drugova alajbeg Kliškog sandžaka (oštećeno) — povećala mu se moć! — izvijestio je Bosanski divan, da je umro Ahmed držalac dijela timara (č) čifluka Hasana Čelebije i ostalog u nahiji Sokolu i Neretvi u sandžaku Klisu u iznosu od 13.600 akči. Kako je isti timar na taj način upražnjen i slobodan te kako je ovaj posjednik isprave njegov sin Abdulah — za koga su svjedočili dva zaima i 10 timarnika njegova sandžaka da je hrabar, poduzetan, dostojan i sposoban da vrši carske službe — zamolio milost da mu se dodijeli i kako je uvidom u deftere koji se čuvaju u Bosanskoj defterhani utvrđeno da je navedeni timar registrovan na spomenutom držaocu, data je zapovijed da mu se isti dodijeli u smislu izvještaja na margini. Na temelju te zapovijedi dodijeljen je spomenutom Abdulahu navedeni timar od strane sadašnjeg bosanskog valije mnogouvaženog dostojanstvenika, proslavljenog maršala, dobrog upravljača, čestitog vezira Selim Širri-paše — neka bog trajnim učini njegovu slavu — od dana (oštećeno) 1239 (1823/4) godine pod uslovom da stanuje u svom sandžaku i ide u rat pod bajrakom svoga alajbega. Ova mu je teskera data s molbom da mu se izvoli izdati časn visoki berat koji nosi znak sreće.^{10a}

U Travniku, navedenog datuma.

9

Berat sultana Abdul-aziza

19 zulhidže 1290 (18-II-1873)

Izdat je povodom revizije timara i zeameta sandžaka Bosanskog vilajeta. Ovim beratom se ostavlja timar od sela Podhuma u iznosu od 3.089 akči u nahiji Neretvi tadašnjem držaocu Abdulahu sinu Ahmedovu iz Seonice i ujedno se za njegov određuje ošteta u iznosu od 760 groša.

Dokumenat u posjedu pisca.

بوسنه ولایتی داخلنده کائن الویه معلومهده واقع تیمار و زعامت لک کافیه اجراسیله خزینه جلیله مدن ضبط ایدیلان حاصلات صحیحه لری اوزرینه بر وجه مقطوع بدالریک تعیین و تقدیری و بونلرک متصرفلردن وفات ایدنلرک تیمار و زعامت لک درج توجیهات و امتالاتنک تحریر ایله مواد سائره سنک اجراسی حقه تنظیم قلمش اولان نظامنامه احکامنه توفیقاً سرای سنجاغنده بولان زعامت و تیمارلر اصحابنک

^{10a} Ovaj dokumenat je znatno oštećen. Popravljen je i dopunjen prema drugim ispravama, a popunjena mjesta su stavljena u zagrađe.

ایسامینسیله مقدار بدلات مقدده سنه و انتقالات و تفرعاتنه دائر محلنجه ترقیم قلنان بر قطعه دفتر بعث و تسیار اولندی بیانیله اجراء اقتضای ولایت مشار الیهان باتجیرات آنها و اشعار اولتمش اولدیتنه بناء و حزینه جی معامله ایجابیه سی بالاجرا ذکر اولتان تیمار و زعامتلردن ابا و انتقالا توجیهاتی اجرا قلنان حصه لو ایچون اقتضا ایدن دیگر پروات شریفهم تصدیق قلندی مثللو اوچ بیک سکسان طقوز آقچه یازولی پودهوم تابع نوتو تیماری حصه سی دخی نوتو قضا سنده سونیه قریه سی اها لیسندن اشبورافع توقیع رفیع الشان حاقلنی عبدالله ولد احمد زیده قدره عهده سنده بالابقا بو پروات هما یونم اصدار و اعطا اولتمین

مومی الیه عبدالله تیمار مزبور حصه سنه نظامنامه احکامنه توفیقا معامله اولتمش اوزره متصرف اولوب حصه مذکوره ایچون تقدیر ایدلش اولان یدییوز آلتمش غروش بدلا حاصلاتی اصولی اوزره حزیران و ایلول دخوللرنده سرای مال صدوغندن اخذ ایلیه تحریرا فی الیوم التاسع عشر من شهر ذی الحجه الشریفه سنه تسع و ثمانین و مأتین و الف

بمقام قسطنطنیه

المجروسه

(Kratak sadržaj:) Od strane države spahijama je oduzeto pravo da pobiru prihode od svojih timara odnosno zeameta. Umjesto toga dodijeljena im je novčana otšteta. U vezi s tim izvršena je temeljita revizija timara i zeameta u sandžacima Bosanskog vilajeta. U cilju da bi se odredile otštete za iste timare i zeamete i izvršilo ostalo što je u vezi s tim, donesena je naredba u kojoj su date detaljne upute kako se to ima izvršiti. Na temelju ove naredbe izvršen je popis spahija sarajevskog (Bosanskog) sandžaka i određene odgovarajuće otštete. O tome je sastavljen defter i dostavljen na nadležno mjesto.

Spomenutim beratom ostavlja se timar u iznosu od 3.089 akči od sela Podhuma, koje pripada Neretvi, Abdulahu sinu Ahmedovu iz Seonice, s tim da se za isti timar određuje otšteta u iznosu od 760 groša, koju će podizati kod Mal-sanduka u Sarajevu u mjesecima junu i julu svake godine.

10

Zapisnik Medžlisi-idare za kadiluk Belgradžik i Neretvu

26 zulhidže 1290 (14-II-1874)

Konstatuje se da je uživatelj timara sela Podhuma u iznosu od 2.095 akči Ahmed sin Mehmedov na životu i da posjeduje carski berat na spomenuti timar.

Državni arhiv NR BiH, akv. br. 85.

کلیس سنجاغنده نوتو ناحیه سنده پودهوم نام قریه و غیریدن ایکی بیک طقسان آلتی آقچه یازولی تیماره متصرف اولان سونیه قریه سی ساکنلردن ایکنجی خانه سنده پونجی عتیق نومروله مقیدی احمد ولد محمد بدلات متراکمه سی اخذ ایتمک اوزره بالذات جانب اعلایه عزیمت ایلمش الیوم بر حیات مجلس عاجزانمزده اثبات وجود ایدرک تیمار مذکوره متصرف صحیحی اولدیتی یدنده

بولتان برات عالشاندن اڪلا شاملش اولقله اول بابه امر و فرمان حضرت من له الا مركدر في ٢٦ ذى الحجه

سنة ١٢٩٠

	اعضا	اعضا	اعضا	اعضا	كاتب
(pečati:)	مصطفى	nečitljiv	nečitljiv	V ⁺ G	محمد نوری
	قائم مقام قونیه	الداعي نائب مزبور	مدیر مال	متر و پولید	
(pečati:)	ابراهيم حلمی	عبد الحمید حلمی	محمد زهدی	nečitljiv	
	(pečati: مجلس ادارة قضاء قونیه مع زتوه)				

(Nešto skraćten sadržaj:) Ovim zapisnikom se konstatuje da je držalac timara u iznosu od 2.096 akči u selu Podhumu u nahiji Neretvi Ahmed sin Mehmedov iz sela Seonice odlučio da lično podigne prispjele otštete od istog timara. Kako je dolaskom pred međzlis dokazao da je živ i kako se na temelju berata koji se nalazi u njegovoj ruci, utvrdilo da je stvarni držalac spomenutog timara, predmet se upućuje na nadležno mjesto (Mal-sanduku u Sarajevu).

Pisar (pečat): Muhamed Nuri; član (pečat): v. g.; član (pečat): nečitljiv; član (pečat): nečitljiv; član (pečat): Mustafa; mitropolit (pečat): nečitljiv; mal-mudiri (pečat): Muhamed Zuhdi; kadija (pečat): Abdulah Hilmi; kajmekan Konjica (pečat): Ibrahim Hilmi; Medžlisi-idare za konjički i neretvanski kadiluk: (pečat).

Ostalih 11 pronađenih dokumenata porodice Buturovića donosim u registima poredanim vremenski i to:

11) Hudžet kadije Alije iz nahije Neretve od sredine safera 1090 (konac mj. III-1690) kojim se konstatuje da se neka Hatima odrekla nasljedstva iza oca Mehmeda u korist brata Ahmeda. — Za nas je važan utoliko što se u njemu kao svjedoci navode Ahmed-čelebi Buturović (پتوروی) i na početku ovog poglavlja spomenuti Nuh-beg sin Mehmed-čelebije Buturovića (Dr. arhiv NRBiH, akv. br. 783).

12) Berat sultana Hamida I od 27 zuhlidže 1121 (27-II-1710) kojim se prenosi 1/2 timara sela Podhuma u iznosu od 7.549 akči sa dotadanjeg držaoca Alije i 1/2 timara sela Sopota u iznosu od 3.000 akči sa ranijeg držaoca Omera sina Ahmedova na Mehmeda sina Osmanova pošto su ih se spomenuti odrekli u korist Mehmeda (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 79).

13) Arzuhal Mehmeda sina Osmanova iz 1201 (1786/7) upućen centralnoj vladi. U njemu se moli da se odobri razdioba timara u ukupnom iznosu od 21.820 akči na dva kiliča, a koji timar drže Mehmed i njegov stric Ahmed (Drž. arhiv. NR BiH, akv. br. 83).

14) Ferman sultana Selima III od kraja zuhlidže 1216 (konac mj. IV-1802) upućen kadijama nahije Neretve i Sokola da intervenišu u stvari tužbe Mehmeda sina Osmanova protiv nekih stranih lica koja žele da mu uzurpiraju timar i smetaju ga u posjedu (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 88).

15) Berat sultana Selima III od 22 džumada I-1218 (9-IX-1803) o prenosu 1/3 timara sela Podhuma u iznosu od 6.288 akči na Fazliju sina Ibrahimova prilikom smrti njegova brata Nuha dotadašnjeg držaoca (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 81).

16) Berat sultana Selima III od 22 džumada I-1218 (9-IX-1803) kojim se prenosi $\frac{1}{3}$ spomenutog timara sela Podhuma od 6.283 akči, prilikom smrti njegova držaoca Nuha na brata Zulfikara (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 114).

17) Berat sultana Selima III od 22 džumada I-1218 (9-IX-1803) o prenosu $\frac{1}{3}$ spomenutog timara umrlog Nuha u selu Podhumu u iznosu od 6.288 akči na brata mu Mehmeda (Dokumenat kod nasljednika Ahmeda Buturovića u Mostaru).

18) Teskera bos. valije Husrev Mehmed-paše od zadnjeg dana safera 1222 (9-V-1807) kojom se prenosi dio timara sela Podhuma u iznosu od 10.910 akči na Saliha prilikom smrti njegova oca Mehmeda (Drž. arhiv. NRBiH, akv. br. 84).

19) Bujuruldija bos. valije Selim Sirri-paše od 1 zulhidže 1238 (9-VIII-1823) upućena kadiji i ajanu nahije Neretve da u smislu presude kadije Neretve od 24 ševala 1238 (4-VII-1823) spriječe neke članove porodice Cemalovića da se ne miješaju i ne uzurpiraju timar Buturovića u selu Gornja Višnjevica (Drž. arhiv. NRBiH, akv. br. 89).

20) Bujuruldija bos. valije Mehmed Husrev-paše od 23 muharema 1241 (7-IX-1825) upućena travničkom kadiji da provede raspravu i donese rješenje u parnici mustahfiza jezerske tvrđave Hasana protiv Buturovića zbog uzurpacije njegova timara u selu Gorici (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 90).

21) Dva zapisnika Medžlisi-idare konjičkog i neretvanskog kadiluka iz 1875 kojima se ustanovljuje da je uživatelj timara u Podhumu u iznosu od 2.096 akči Ahmed siñ Mehmedov na životu (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 85).

HASAGIĆI

Ova porodica se prozvala tako po svom pradjedu Hasanu koji je živio do iza 1835 g.¹⁰⁴ Taj Hasan se zvao Jašar begović po svome ocu Jašaru. Kako se prezivao Jašar, nije poznato.

U posjedu ove porodice našao se berat datiran 1 jula 1622 g. kojim se Džaferu dodjeljuje 2.735 akči timara sela Kanine u nahiji Neretvi,¹⁰⁵ i ferman od g. 1623 kojim se popisivaču Aliji zapovijeda da na njegov upiše njegov vlastiti čifluk koji se nalazio u selu Crni Vrh u istoj nahiji.¹⁰⁶ Jedan čifluk koji se nalazio u ovom selu držali su Hasagići od pamtivijeka pa do najnovijeg doba. Ovi posjedi dokazuju da je spomenuti Džafer prvi po imenu poznati predak iste porodice.

¹⁰⁴ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 301.

Priča se da je ovaj Hasanaga (Hasaga) bio vrlo bistar i duhovit čovjek. Obično se navodi ova zгода:

Vezir u Travniku je držao divan na kojem je bio i ovaj Hasaga. Kao neznanat spahija, on je sjedio podno dvorane u kojoj se vijećalo. Raspravljalo se o nekim važnim pitanjima. Naš Hasaga je uzeo živog učešća u debati, dok su oni što su sjedili u pročelju šutjeli. Vezir oduševljen njegovim umjесnim primjedbama i mudrim sugestijama, pozva prvake da se razmaknu i da naprave mjesta Hasagi, s primjedbom, da pametnom nije mjesto za vratima, što je ovima bilo vrlo neugodno.

¹⁰⁵ U posjedu pisca.

¹⁰⁶ Isto. Turski tekst prileži. M. E. Kadić (isto, III, str. 272) je još zabilježio slijedeće:

»Alibeg koji je poslat iz Carigrada u Bosanski ejalet 1623 godine da sravni berate spahija Bosanskog, Kliškog i Zvorničkog sandžaka, bio je gost Džaferbega u selu Crni Vrh u nahiji Neretvi«. Bez sumnje se ovdje radi o spomenutom Džaferu.

Ispod tuge spomenutog berata drugom rukom je napisano:

فوتدن تيمارى اوغلى احمده ويرلدى في ٥ (ربض) ن سنه ٣٦ (١٠٠) برات سنه ١٠١ (١٠٠)

(«Poslije njegove smrti dat je njegovu sinu Ahmedu 1626 g. Berat (prispio) 1631 god.»). Međutim, ovaj potonji berat nije pronađen, niti se iz isprava vidi da su Džaferovi potomci bilo kad držali spomenuti timar. Oni su držali dio timara sela Plavuz u nahiji Neretvi u iznosu od 3.000 akči sve do ukinuća i likvidacije timarsko-spahiske ustanove. Kako je došlo do ove promjene u ispravama se izričito ništa ne kaže. Međutim, ako pomnije razmotrimo ispravu (tahvil mektub)¹⁰⁷ koja prva govori o timaru sela Plavuz i njen sadržaj povežemo sa događajima koji su joj prethodili, pronaćemo razloge na temelju kojih možemo sa dosta sigurnosti stvoriti zaključak da se radi o falsifikatu i uzurpaciji tuđeg timara. Ti razlozi jesu:

1) nedostaci isprave: donekle slab sastav i jezične pogreške, tvrdnja da Ahmedova porodica drži isti timar od osvojenja Bosne, sakrivanje očevog imena tobožnjeg uzurpatora, neuobičajeni naziv valijine rezidencije, ne zna se kojem kadiji je upućen — neretvanskom ili prusačkom.

2) Prema popisu bosanskih spahija iz 1711 godine¹⁰⁸ držalac timara sela Plavuz, Ahmed, bio je prisutan na rijeci Prutu iste godine. Ako je to onaj Ahmed sin Džaferov kome je 1626 dodijeljen timar sela Kanine, kada mu je moralo biti najmanje 12 godina, značilo bi da mu je prilikom smotre na rijeci Prutu bilo preko 100 godina, a preko 115 kada je umro što je teško vjerovati.

Ovakav zaključak o sticanju spomenutog timara (da se radi o falsifikatu) potkrepljuje i tradicija koja kaže da su Hasagići osvojili timar neke izumrle spahiske porodice s kojom su bili u srodstvu. Bez sumnje je Ahmed u zgodnoj prilici napustio timar sela Kanine, a umjesto njega prihvatio timar sela Plavuz, jer je ovaj bio unosniji.

O timaru sela Kanine nije pronađena kopija defteri-mufassala, dok je o timaru sela Plavuz pronađena.¹⁰⁹ Prema ovoj kopiji timar sela Plavuz sastojao se od sela Plavuz i od sela Ravno Osoje i Prisoje, Kupreške nahije, Prusačkog kadiluka.

Selo Plavuz ima 9 baština i 1 mezru. Drže ih muslimani. Daju spahiji: resmi-čift, benak, mudžerred, 4 kejla pšenice, 40 kejla mješavine i 30 kejla ovsa, resmi asijab, ušur od bostana, lana, sijena, pčelinjaka, voća, luka bijelog i crvenog, kupusa, polovinu badu-have, mlađarinu, tapu-pristojbu i salariju, sve u ukupnom iznosu od 1.800 akči.

Selo Ravno Osoje ima 2 čifluka. Drže ih muslimani. Daju spahiji: resmi-čift, 5 kejla pšenice, 11 kejla mješavine, 10 kejla ovsa, resmi-asijab, ušur od kupusa, polovinu badu-have, mlađarinu, poljačinu i tapu-pristojbu, što iznosi ukupno 700 akči.

Ovom selu pripada i mezrea L ud ven koju obrađuju stanovnici sela Vušovsko i Ravno. Obavezni su davati spahiji ušur i salariju koji se cijene 400 akči.

Sela Ravno Prisoje ima 20 baština i 1 zemlin, od toga 15 baština i zemlin drže muslimani, a 5 baština nemuslimani. Daju spahiji: hajmane, badu-havu, mlađarinu, poljačinu i tapu-pristojbu u ukupnoj vrijednosti od 3.300 akči.

¹⁰⁷ U posjedu pisca.

¹⁰⁸ Skarić, isto, str. 70.

¹⁰⁹ U posjedu pisca.

Cjelokupan prihod timara sela Plavuz iznosio je dakle 6.200 akči kako se to vidi iz taksativno nabrojanih prihoda u izvodu iz opširnog carskog deftera (isprava Hasagića br. 5). Međutim od ovih prihoda Hasagići su uživali samo dio u iznosu od 3000 akči što se vidi iz svih ostalih dokumenata ove porodice. Ostali dio ovoga timara tj. prihode filuriskih zemalja u selima Ravno i Vukovsko nabrojene u drugoj polovici spomenutog izvoda uživao je neki zaim čije ime nije spomenuto. Ovaj isti zaim pokušao je uzurpirati i prihode mezree Ludven koja se nalazila na području sela Ravno i Vukovsko odnosno pokušao je nagovoriti raju da uskrati plaćanje ušura i salarije sa ove mezree, zbog čega je došlo do spora između Ahmeda, držaoca Hasagića dijela ovoga timaar i spomenute raje. Spor se završio u korist Ahmeda (isprava Hasagića br. 4).

Spomenuti Ahmed, koji je — kako je već rečeno — prvi došao u posjed ovoga timara, umro je oko g. 1827. Tim povodom teskerom Osman-paše iste godine je njegov timar prenesen na njegova sina Omera.¹¹⁰ Međutim iz kasnijih isprava ove porodice vidi se da je Omer imao brata Mehmeda koji je s njim napola držao isti timar, iako se nigdje ne spominje kako je do tog došlo.¹¹¹

Teskerom od 12 avgusta 1738, koju je izdao Hekim-oglu Ali-paša na polju Tomina, konstatuje se da su ova dvojica braće nestali kod odbrane Ozije 1736 g. zbog čega se njihovi timari u selu Plavuz prenose na sinove Husejina i Jašara.¹¹² Međutim, Mehmed se živ povratio kući (nije poznato kada). Živio je još 30 godina, a umro oko godine 1768. Tim povodom je dio timara koji je on uživao prenesen na sinove mu Huseina i Mahmuda teskerom Silahdar Mehmed-paše od 30 novembra 1768 godine.¹¹³

Préma hūdžetu sarajevskog suda od 25 novembra 1774 umro je spomenuti Husein na carskoj vojni u Ruščuku. Iza sebe je ostavio sinove Ahmeda naseljenog u selu Rakovici, tuzlanskog kadiluka, te Mustafu i Mehmeda, naseljene u »kasabi« Seonici.

Ahmed je prodao svome stricu, spomenutom Mahmudu, $\frac{2}{3}$ od svog dijela mulk i mirije nekretnina koje su se nalazile u selima Seonici, Obrinovcu, Višnjevicama, Podhumu, Gostovićima, Trebedniću (Cerići), Crnom Vrhu i Trusini sve za 200 groša i šaku fułusa i ujedno se odrekao svog dijela timara u selu Plavuz.¹¹⁴

Godine 1809 Mahmudu su dodijeljeni i dijelovi timara spomenute Ahmedove braće (Mustafe i Mehmeda) teskerom Ibrahim Hilmi-paše povodom njihove smrti.¹¹⁵ Tako je Mahmudov dio u spomenutom timaru otada iznosio 1500 akči. Drugu polovinu istog timara tada su držali Hasan (Hasaga) i brat mu Omer.

Mahmud je umro 1813 godine. Tim povodom njegov dio spomenutog timara prenesen je na sina mu Mehmeda teskerom Gazi Ali-paše (datirano iste godine).¹¹⁶ Ovaj Mehmed je doživio ukinuće i likvidaciju timarske ustanove.

¹¹⁰ Isto.

¹¹¹ Isto.

¹¹² Isto.

¹¹³ Isto.

¹¹⁴ G. H. biblioteka, sidžil br. 16; str. 72, 75 i 151.

¹¹⁶ U posjedu pisca.

¹¹⁶ Isto.

ڪنديه ويرلڪ بابتده عايت رجا ايتمڪين تيمار مزبور بوناك تحويلندن آخره ويرلش اوليوب بالفعل اوزرتده ايكن براتن ويروب حسن اختيار ايله فراغت ايدر ايسه تذڪره سڪ ويره سڪ ديوسنه احدى و ثلثين و الف شعبانك اواسطنده حڪم شريف ويرلذڪذڪصكره تذڪره سى اخراج اولنق فرمان اولعين تيمار مزبور وجه مشروح اوزره فارغ عمر تحويلندن ابتدا مستحق اولدوغى امرى بدلندن اوچيوز اوتوز بش آقچه تمصايله بر وجه تكميل اوچ بيك آقچه لى اوزره مذكور جعفره توجيه اولنوب سنه سعادتدن ويردمكه

ذڪر اولنور قريه قاننه تابع نرتوه ٦٢٥٨ حڪم شريف ١٢٣٥ بر وجه تكميل ٣٠٠٠
بعد اليوم تحت يدنده اولوب تصرف قيلوب شولكه و وظائف خدمات مبروره موفوره و مساعى مشكوره عساكر منصوره در بر موجب دفتر خاقانى بيقتصور مرعى و مؤدى قيله اولبابده هيچ احد مانع و دافع اوليه شويله بيله لى علامت شريفه اعتماد قيله لى
بمقام قسطنطينيه
المحروسه

Ispod tugre ovoga berata, a prije gornjeg teksta napisano je drugom rukom slijedeće:

فوتندن تيمارى اوغلى احمده و يرلدى فى ٥ [رمضان] سنه ١٠٣٦ [١٠] برات سنه ١١٠١ [١٠]

Zapovijed je časnog, visokog, uzvišenog sultanskog nišana i svijetle tugre vladara svijeta koju prati božija pomoć, kako slijedi:

Kada je bosanski beglerbeg ranije izvijestio da je nosilac carskog znaka Džafer hrabar, podijeljen mu je timar početno 3.000 akči.

Džafer je pristupio sretnoj Porti i zamolio da mu se da timar u iznosu od 2735 akči sela Kamine u nahiji Neretvi koga se odrekao Omer, položivši berat.

»Ako je spomenuti timar stvarno na Omeru i ako ga se od dobrovoljno odrekao te ako ne bude već dat drugome, izdajte mu teskeru«, slijedila je časna zapovijed sredinom šabana 1031 godine. Uslijed ovog dodijeljen je Džaferu opisani timar koga se odrekao Omer, i od moje sretne Porte dao sam mu ovo što slijedi:

»Selo Kanina, pripada Neretvi u iznosu od 6.258, časnom zapovijedi (daje mu se) 2.735, u smislu podmirenja iznosa od 3.000 akči.«

Od danas neka je u njegovoj ruci i neka ga koristi stim da prema carskom defteru bez propusta vrši mnogobrojne službe i zahvalne trudbe pobjedonosne vojske. U tom pogledu neka ga niko ne sprečava i ne odbija. Tako da znate i da povjerujete carskom znaku.

U zaštićenom Carigradu.

(Ispod tugre napisano drugom rukom:) Iza njegove smrti njegov timar dat je sinu mu Ahmedu, 5 ramazana 1035 g. Berat 1041 g.

2

Ferman sultana Murata IV

konac zulhidže 1033 (zulh. poč. 14 septembra 1624)

Upućen Aliji popisivaču Bosanskog, Kliškog i Zvorničkog sandžaka da upiše na Džafera u znak unapređenja njegov vlastiti čifluk koji se nalazi u selu Crni Vrh.

Ferman u posjedu pisca

قدوة الاماجد والاعيان بالفعل بوسنه و كليس و ايزورنيق سنجاقلونيك تحرير و توزيعه مأمور
اولان على زيد مجده توقع رفيع همايون و اصل اوليچاق معلوم اولاكه ارباب تيماردن دارنده فرمان واجب
الاذعان جعفر كلوب كليس سنجاغنده نوتوه ناحيه سنده چرنوير نام قويه ده واقع بونك قديمندن متصرف
اولديقي چفتاكي اولوب حاليا چفتاكي مزبور تحرير و توزيع اولدوقده خارجه ويريلجك ياز و ايله
اويكلدوكي اوزره كندويه توقيسي اچون ويولك بابتده امر شريفم رجا ايتكين بيوردم كه
حكم شريفله واردوقده مذكورك متصرف اولدوغى چفتلكي تحملنه كوره اويكلدوكي
اوزره كندويه دفترده قيد ايتديروب تذكره سك ويروه سك شويله ييلاسك علامت شريفه اعتماد قلاسك
تحريراً في اواخر شهر ذى الحجة الشريفت سنه ثلث و ثلاثين و الف
سنة بدون الحروسة

Uzoru proslavljenih prvaka i ajana Aliji kome je zapovijeđeno da lično izvrši popis i raspodjelu Bosanskog, Kliškog i Zvorničkog sandžaka — neka mu se povisi slava!

Kada prispije visoki carski znak, neka se zna slijedeće:

Kako je posjednik fermana, kome se treba pokoravati, timarnik Džafer došao i zamolio moj čestiti ferman u svrhu da mu se prilikom popisivanja njegova čifluka, koji on od starine posjeduje u selu Crni Vrh u nahiji Neretvi u Kliškom sandžaku, dodijeli pomenuti čifluk sa odgovarajućim uknjiženjem, kao znak unapređenja, a koji bi se inače nekom drugom dao, to sam zapovijedio:

Čim prispije sa mojom časnom zapovijedi, izvršite u defteru upis spomenutog čifluka na njega prema njegovoj vrijednosti onako kako to već bude odgovaralo! Izdajte mu svoju teskeru! Tako da znate! Oslonite se na časni znak!

Pisano krajem mjeseca zulhidže 1033 (zulh. poč. 14-IX-1624).

U zaštićenom gradu Budimu.

3

Prenosno pismo bosanskog valije Mehmed Numan-paše

17 džumada I-1126 (31-V-1714)

Ovim pismom prenosi se timar sela Plavuz u iznosu od 3.000 akči na Ahmeda sa nekog drugog Ahmeda koji ga je bio uzurpirao.

U posjedu pisca

حضرت مولانای شریعت مآب

کلیس سنجانده نرتوه ناحیه سنده پلاوز نام قریه و غیریدن اوچ بیک آقچه تیماره متصرف اولان احمد خدمت پاشاهیده پر دورلو قصوری و دخل اولنمق ایجاب ایدر حالی یوغيکن کچن سنه فرمان عالی ایله مأمور اولدوغي حدتق قلعه سی بانسه کیدرکن مذکور¹¹⁸ احمد ایساقچی ده خسته نوب سابق بوسته والیسی اذنیله قالمقه عودت اولدوقده مذکور¹¹⁹ احمد ینه خسته بولنوب آلائی بکیسی غرضاً و طمع خامی سببیه آخردن دیگر احمده عرض ایدوب و پر تقریبیه یوات ایتدوب کلی حیف و غدر ایتمکله تیمار مزبور فتح خاقانیدن پرو اوجاغی دیرلکی و حتی صریحی و کندی اولدوغيں لوی مزبورک بالجمله زعما و ارباب تیمار محضر یرله شهادت ایتلریله تیمار مزبور کندیجه ویرلک و ابقا و مقرر قلمق باندیه عنایت رجا ایتمکین تیمار مزبور وجه مشروح اوزره خلاف قانون دخل و غدر ایدن مزبور دیگر احمدک تحویلندن تیماری اولدوغي سنجانده ساکن اولوب آلائی بکیسی بیواغی آلتنده سفره اشک شرطیله سنه ست و عشرين و مائة و الف جمادی الاولینک اون ینجی کوتندن صاحب اول مرقوم احمده ابقا و مقرر و ترجیه اولنوب ضبط ایچون اشبو تحویل مکتوب و یروب واردقده کرکدرکه تیمار مزبور تاریخ مزبوردن مرقومه ضبط و ربط و تحویل تاریخه دوشن ابواب محصولاتن بیقصور اخذ و قبض ایتدیروب من بعد طرف آخردن خلاف شرعه و قانونه پر فود دخل و تعرض ایتدیرمیه سن تحیراً فی سنه تاریخ المزبور

بیورت قضاء تراونیک

Ekselencijo, naš gospodine, utočište šeriat!

Ahmed, koji je uživatelj timara od 3.000 akči u selu Plavuz, u nahiji Neretvi, u sandžaku Klisu, nema nikakvih propusta u vršenju carske službe, a stanje mu je takvo da ne daje povoda za uplitanje. I pored toga prošle godine pomenuti Ahmed idući na gradnju tvrđave Hotin (?), što mu je naređeno visokom zapoviješću, razbolio se u Isački (Rumunija) i ostao tamo dozvolom bivšeg bosanskog valije. Na povratku bio je još uvijek bolestan. Međutim, njegov alajbeg iz zlobe i velike pohlepe dao je predlog za drugog Ahmeda i isposlovao mu berat i time spomenutom nanio veliku nepravdu. Pretstavkom i svjedočanstvom svih zaima i timarnika pomenutog sandžaka utvrđeno je da je navedeni timar neosporno pravo Ahmedova odžaka još od osvojenja. Pošto je zamolio milost da mu se da pomenuti timar i ostavi na njemu, to mu je, pod uslovom da stanuje u svom sandžaku gdje se nalazi timar i da ide u rat pod zastavom svoga alajbega dodijeljen raču-

¹¹⁸ U orig. مذکور.

¹¹⁹ Isto.

najući od 17 džumada I-1126 (31-V-1714), i ostavljen na njegovom prvom posjedniku rečenom Ahmedu sa tahvila (prenosa) pomenutog drugog Ahmeda koji ga je na izneseni način protuzakonito i nasilno prisvojio i izdato mu je ovo prenosno pismo. Kada stigne, učini da pomenuti dođe u posjed toga timara, počevši od rečenog datuma i da bez zaostatka pokupi sve prihode koji su prispjeli u doba njegova tahvila. Ne dozvoli miješanje protivno šerijatu i zakonu!

Napisano spomenutog datuma u sjedištu kadiluka, Travniku.

4

Ferman sultana Ahmeda III

konac džumada II-1129 (dž. II poč. 13-V-1717).

Upućen je prusačkom kadiji da interveniše u stvari Ahmedove tužbe protiv stanovnika sela Vukovsko zbog uskrate daće.

Original u posjedu pisca

قدوة القضاة والحكام معدن الفضل والكلام مولانا آقحصار قاضيسى زيد فضله توقيع رفيع
همايون واصل اوليجاق معلوم اولاكه ارباب تيماردن دارنده فرمان همايون احمد نام سپاهى اردوى
همايونمه عرضحال ايديوب كليسى سنجاغنده نژوه ناحيه سنده پلاوز نام قويه و غيوريد برات شريفمله متصرف
اولدوغي اوج بيك اچقه تيمارى ملحقاتندن آقحصار قاضيسى مضافاتندن كوپرز ناحيه سنده تابع مزرعه لودون
در تصرف اهالى قويه راونه و قوسقه مزرعه مزبوره يي تصرف اينار عشر و سالاريله لرين صاحب ارضه
ويردلر ديو ينده اولان صورت دفتر خاقانى ده مقيد اولقله مزرعه مزبوره طپراغنده زراعت و حراثت ايند
مذكور و قوسقه قويه سى اهاليسنك حاصل ايلدكلرى توكه لوندن عشر ايله سالاريله لرين طلب ايلدكده شرته
سالك و قويه لرى زعيبى ايله يكدل ايديوب (oštečeno) قويه مز طپراغنده رسم فلورى ويوه كلديكمز
باشته مز يرلوندندر عشر ويرميوز كندى زعيمزه رسم فلورى ويرورز ديو تلال و زعيملورى دخى بنم قويم
طپراغنده رسم فلوريسن ايلكلايكم يرلوندندر ديو نزاع ايديوب غدر ايلدكلرين بلدروب اول بابده حكم
همايونم رجا ايتمكين بيوردمكه

حكم شريفمله واردقده خصوصى مزبورى محل نزاعك اوزدنده تام حق و عدل اوزره
تفحص و طرفينك ضابطلرينك دركاه معلامدن اخراج اولنمين مهولو صحيح صورت دفتر جديد خاقانى
طلب ايديوب كورده سن طپراقلرى مشاع و مخلوط اوليويب سنورلى ممتاز و معين اولويب عشر و رسي
نزاع اولنان يرلو و قوسقه قويه سى طپراغنده دفترده رسم فلورى يازلس باشته يرلوندن اوليويب فى الواقع
يونك بواتنده و دفتر خاقاننده مقيد و عشر يازلس مرقوم مزرعه سنك ممتاز و معين حدودى داخلنده قديم

الایامدن یرو عشر و رسمی تیماری طرفندن اینه کلان یوردن ایکن قریه مزوره اهالیاری و زعیملری
 بر بولریله یكددل اولوب اول وجهله نزاع و قدیبه مغایر تعدی ایلدکلری واقع ایسه منع و دفع و وجه
 مشروح اوزره مزعه مرقومه طپراغنده حاصل ایلدکلری توکهلرینک عشر ایله سالاریه سن قدیمی اوزره
 دفتر خاقانی موجبجه مذکور احمد سپاهی به اخذ و قبض ایتدوروب من بعد دفتر خاقانی و قدیبه و امر
 همایونبه مخالف مزبورله اول وجهله تغلل و مخالفت ایتدیرمه سن شویله بیله سن علامت شریفه اعتماد
 قیله سن تحویروا فی اواخر جمادی الاخر سنه تسع و عشرين و مائة و الف

بیورت صحرای

ادرنه

(Sadržaj fermana:) Spahija Ahmed na osnovu carskog berata uživa timar od 3.000 akči u selu Plavuz, nahiji Neretvi, kojem timaru pripadaju neki dije-
 lovi sela Ravno i Vukovsko, nahije Kupres, u kadiluku Prusac. I mezrea Ludven
 (?) pripada timaru spomenutog spahije. Uživaju je i obrađuju stanovnici sela Vu-
 kovsko. Prema zvaničnom izvodu iz opširnog carskog deftera obrađivači su oba-
 vezni da plaćaju spahiji ušur i salariju sa iste mezree.

Međutim, kada je spahija Ahmed zatražio te daće, složili su se sa zaimom
 njihovih sela, koji je potstrekač na zlo, i rekli su: »Ona (mezrea) spada u naše
 baštinske zemlje, na području našeg sela, za koje smo obično davali porez filu-
 riju. Ušur ne damo, plaćamo filuriju svome zaimu«. I njihov zaim je takođe
 rekao: »Pripada zemljama moga sela za koje sam obično primao porez filuriju.«
 Izgovarajući se tako, odbili su da plate spomenute daće. Zbog ovog spahija Ahmed
 podnio je arzuhal »carskoj ordiji« u kom je tražio carsku presudu u tom sporu.
 Tim povodom izdat je spomenuti ferman kojim se zapovijeda prusačkom kadiji
 da na licu mjesta provede izvide, prouči isprave obiju stranaka i razmotri grani-
 ce sporne mezree i filuriske zemlje navedenog zaima, te ako nađe da su im grani-
 ce određene i obilježene i da se u granicama mezree Ludven od starina plaćao
 ušur i salarija, kako je to inače zabilježeno u spomenutom beratu i izvodu, onda
 da suzbije izazivače spora i spriječi da se dalje spore i zavlače plaćanje i prisili ih
 da podmiru zaostale dažbine.

Pisano krajem džumada II-1129 (dž. II počinje 13-V-1717).

U logoru na Jedrenskom polju.

5

Izvod iz opširnog carskog deftera

konac džumada II-1129 (dž. II poč. 13-V-1717).

Odnosi se na timar u selu Plavuz koji u cjelosti iznosi 6.200 akči. Od toga
 timara su Hasagići uživali dio u iznosu od 3.000 akči.

U posjedu pisca

ناحیه نرتوه درلواء کلیس

قریه پلاوژ تابع مزبور

باشته رادونیه در ید محمد بن حسن حالیا در ید لطفی ولدش باشته رادزیلیچ در ید قورد بن یوسف باشته رادونیه در ید ابراهیم بن حسن باشته قلاشین در ید غازی براق حالیا در ید غضنفر غازی باشته حسین در ید طورخان مصطفی حالیا در ید فرهاد بن طورخان باشته مصطفی در ید علی بن طور علی باشته ایوقو در ید جعفر بن براق باشته اوئیس بن حسن در ید خود

علی	شیو	پیرو علی	محمود	بکر	یوسف
مسی	قورد	طورخان	علی	اوئیس	غازی
					م (مجرد)

مزرعه خاصه قدیم در ید اهالی قریه مزبوره باشته قورد ولد یوسف

حاصلات

رسم چفت و بناک و مجرد	کندم کیل ۴	مخلوط کیل ۴۰	علف کیل ۳۰
۳۱۰	قی ۱۰۰	قی ۸۰۰	قی ۳۰۰

اسیاب باب ۱ رسم ۳۰ عشر بوستان و کتان و کیه و کواره و میوه و سیر و پیاز و کلم (prazno) نصف بادها و رسم عروس و پولچینه و طپوی زمین و سلارینه ۱۱۰ یکون ۱۸۰۰

چفتلک اسکندر بن عبد الله حالیا در ید بالی بن اسکندر راونه اوصویه نام محله تصرفنده اولان یرلردر مع اوتلاق و یایلاق و چایر تابع کوپرز چفت

چفتلک مصطفی بن یوسف و مسی بن فرهاد بر تحویل خسرو ولد ایوانیش حالیا در ید ابراهیم بن فرهاد راونه پرصویه نام محله تصرفنده اولان یرلردر تابع کوپرز چفت ۱ مع اوتلاق

حاصلات

رسم چفت	کندم کیل ۵	مخلوط کیل ۱۱	علف کیل ۱۵	اسیاب رسم
۴۴	قی ۱۲۵	قی ۲۲۰	قی ۱۵۰	۱۲

عشر کلم ۱۲ نصف بادها و رسم عروس و پولچینه و طپوی زمین ۳۷ یکون ۷۰۰

مزرعه لودون در تصرف اهالی راونو و وقوسقه تابع کوپرز قریه مزبوره دن متصرف اولنر صاحب ارضه عشر و سالار و یردار بر موجب دفتر عتیق تابع کوپرز

۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...

۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...

۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...
 ۰۰۱ ...

علا

باشته انتول دريد يوسف عبد الله حاليا دريد حرم و بهرام حاليا دريد سليمان و الياس اسپاهي ١٤٠
(Ova baština je prekrížena, a zatim je dodato kako slijedi:)

دقتر عتيقه انتول دريد يوسف عبد الله اوزرينه قيد اولنوب دقتر جديده پري اسمره سهوا

الطاق اولنوب اسلوب قديم اوزره تصحيح اولندي في ٨ جمادى الاول سنة ١٠٣٠

محصول

	٦٠	٩	١٢٠
	خيمانه و بادهوا و رسم عروس و پولاجنه و طابوي زمين	خانه ٩ في	خانه ١٢٠ (عدد) في
٢٢٠٠	يكون	خانه ١ في	
	٢٤٠	١٠٠	١٢٠٠

صورت دقتر جديد مفصل سلطاني بودرکه نقل اولندي يحييراً في اوائل شهر شعبان المعظم سنة احدى
و عشرين و مائة و الف

Nahija Neretva u Kliškom sandžaku,

selo Plavuz na pomenutom području:

Baština Radovina u posjedu Mehmeda sina Hasanova, sada u posjedu sina mu Lutfije; baština Radović u posjedu Kurda sina Jusufova; baština Radovina u posjedu Ibrahimina sina Hasanova; baština Kilašin (?) u posjedu Gazije Baraka, sada u posjedu Gazanfera Gazije; baština Huseina u posjedu Turhana Mustafe, sada u posjedu Ferhada sina Turhanova; baština Mustafe u posjedu Alije sina Tur-Alije; baština Ivka u posjedu Džafera sina Barakova; baština Uvejsa sina Hasanova, u njegovu posjedu.

Ali Memija, ledičan, spomenuti Šir Kurd, spomenuti Pri-Ali Turhan, Mahmut Alija, ledičan, spomenuti Bekir Uvejs, Jusuf Gazija.

Mezrea »Hassai kadim« u posjedu stanovnika spomenutog sela; baština Kurda sina Jusufova.

Prihodi

Resmi-čift, benak i mudžerred 310; 4 kejla pšenice 100; 40 kejla mješavine 800; 30 kejla zobi 300; pristojba na jedan mlin 30; ušur od bostana, lana, sijena, pčelinjaka, voća, bijelog luka, crvenog luka i kupusa; polovina badu-have, mlađarina, poljačina, tapu-pristojba na zemini salarija 110; u k u p n o 1.800 akči.¹²¹

Čifluk Skendera sina Abdulahova, sada u posjedu Balije sina Skenderova. To su zemlje na mjestu zvanom Ravno Osoje, koje se nalaze u njihovom posjedu zajedno sa pašnjakom, ljetnim ispasištem i kosanicom. Pripada Kupresu; jedan čift.

¹²⁰ Ispod riječi خانه jedva čitljiv ع , kratica za عدد . Slično je kod nabiranja držalaca (u početku dokumenta) م , kratica za مجرد (vidi L. Tekete, Die Siyakat-Schrift, I, Budapest 1955, str. 46 i 47).

¹²¹ Ukupna suma iznosi zapravo 1650 akči, ali treba napomenuti da u dokumentu nije označen iznos daća kod svih obveznika.

Handwritten document in Ottoman Turkish script, consisting of multiple columns of text. The document is heavily faded and contains some illegible markings, including a circular stamp on the left side. The text appears to be a list or record of military or administrative matters, possibly related to the Neretva region. The script is dense and fills most of the page, with some lines crossed out or written over. There are also some faint drawings or diagrams interspersed within the text, particularly in the lower right quadrant.

Čifluk Mustafe sina Jusufova i Memije sina Ferhadova sa tahvila Husreva sina Ivaniševa, sada u posjedu Ibrahima sina Ferhadova. To su zemlje na mjestu zvanom Prisoje, koje se nalaze u njegovu posjedu zajedno sa livadom. One spadaju Kupresu, zajedno sa tri travnjaka; jedan čift.

Prihodi

Resmi-čift 44; 5 kejla pšenice, 125; 11 kejla mješavine, 220; 10 kejla zobi, 150; 1 mlin, 12; ušur od kupusa, 12; polovina badu-have, mlađarina, poljačina i tapu-pristojba na zemini, 37; ukupno 700 akči.¹²²

Mezreu Ludven (?), obrađuju stanovnici sela Ravno i Vukovsko. Priпада Kupresu. Držaoci iz spomenutog sela daju gospodaru zemlje ušur i salariju. Ovo je prema starom defteru.

Prihodi

Prihodi od zemlje, desetina od lana i ostalog, 400. Selo Ravno Prisoje, općine Krovnić, pripada Kupresu.

Prvaci vilajeta i stanovnici kraja ne samo da su prilikom popisa izvijestili da je javni put koji vodi od spomenutog sela (Ravno Prisoje) na Livno i luke Split, Rogožnica, Šibenik i Zadar do granice Šuice veoma težak, kamenit, opasan i pogibeljan, da će putnici u čiji zimi podnositi veliku muku pri prolazu, dok ne budu na javnom putu stavljeni direci i dok ne bude znakova, za kojima se ukazuje velika potreba, nego je utvrđeno da više puta, kad je vjetar, ginu ljudi. Kako se hrišćanin Grguraj (?) sin Ivankov, stanovnik sela Ravno, obavezao da će od istog sela do granice sela Šuice udariti stupove i staviti znakove, za tu njegovu službu, zabilježeno je u defteru da je njegova baština kad plati polovinu resmi filurije, oslobođena od uobičajenih daća.

Baština Ivanka Malovića, sada u posjedu njegova sina Grguraja 100, oproštena je od uobičajenih daća; baština Radović, u posjedu Ivana, sada u posjedu Blaža Milovića 100; baština Hamze u posjedu Balije sina Bilurova; baština Jusufa, u posjedu Pir-Alije Čute, sada u posjedu Čutana Jusufa; baština Hasana u posjedu Nezira sina Ahmedova, sada u posjedu Ahmeda sina Hasanova; baština Mehmeda, u posjedu Jahja-a sina Turhanova, sada u posjedu Džafera sina Muratova; baština Radić, u posjedu Skendera; čift Mustafe Abdulaha sa preostalim dijelom koji je uzeo Radovan sin Lukin od Ahmeda i Murata, sada u posjedu spahije Mustafe sina Abdulahova; baština Stepan, u posjedu Alije sina Hasanova; baština Mekić (?), u posjedu Velije sina Husejnova, sada u posjedu Hurem-Velije; baština Pavle, u posjedu Mustafe sina Abdulahova, sada u posjedu Ermina; baština Dolić, u posjedu Vuksana Radića, sada u posjedu Radovana sina Kosanova. Kako je u starom defteru ubilježen Jahja bez bliže oznake, ispravljeno je 8 džumada I-1030 (31-III-1621).

Baština Ivanko u posjedu Uvejsa Abdulaha, sada u posjedu Velije sina Uvejsova, u selu Zirlotićima, 100; baština Ilijasa sina Hidrova, u njegovu posjedu.

Kako je u starom defteru ubilježeno Jahja, izvršena je ispravka 8 džumada I-1030 (31-III-1621) pismom tevkil. (Izgleda ponavljanje gornje bilješke).

¹²² Zbir zapravo iznosi 600, pa je izgleda nešto ispušteno.

Baština Klamina Luka u posjedu Mate sina Miletina; baština Memije i Ibrahima, u posjedu Balije sina Bilurhanova, sada u posjedu Alije sina Bilurova, 100; baština Hasana sina Jusufova, u posjedu njegova sina Alidžana, 100; baština Radić-Dirić, u posjedu Tomaša, sada u posjedu Mirčete — to je zemlja koju je uzeo Keramadi, 100; baština Alije sina Jusufova, sada u posjedu Hasan Abdulaha, 100; baština Jusufa Abdulahova u posjedu Abdi Jusufa, 100; baština Pirije sina Bilurova, u njegovu posjedu; zemlin Velije sina Alijina u selu Ravno Prisoje, sada u posjedu Đerasima, oslobođena od poreza; baština Antol (?) u posjedu Jusufa sina Abdulahova; sada u posjedu Hurema i Behrama, sada u posjedu Sulejmana i spahije Iljasa. (Ova baština je prekrížena, a zatim je dotato:) U starom defteru zabilježen je Antol, u posjedu Jusufa sina Abdulahova. U novom defteru pogrešno je dodato ime Pirije. Ispravljeno prema starom, 8 džumada I-1030 (31-III- 1621).

Prihodi

Hajmane, badu-hava, mlađarina, poljačina i tapu-pristojba 60; i kuća 1.200; 9 kuća po 100; 1 kuća 240; u k u p n o 3.300.¹²²

Ovo je izvod iz novog opširnog carskog deftera koji je sačinjen početkom časnog mjeseca šabana godine 1121 (šab. poč. 6-X-1709).

(U pečatu:) Muhamed

Na ostalih 13 dokumenata ove porodice ukazujem kratkim registima porođanim vremenski:

6) Teskera bos. valije Topal Osman-paše od 29 rebia I-1140 (14-XI-1727) kojim se prenosi timar sela Plavuz od 3.000 akči na Omera povodom smrti njegova oca Ahmeda (U posjedu pisca).

7) Teskera bos. valije Hekim-oglu Ali-paše od 24 rebia II-1151 (11-VIII 1738) kojom se prenosi timar sela Plavuz u iznosu od 3.000 akči na Jašara i Husejnu prilikom nestanka njihovih očeva Mehmeda i Omera u boju kod Ozije (U posjedu pisca).

8) Teskera bos valije Danedži Silahdar Mahmud-paše od 19 redžeba 1182 (29-XI-1768) kojom se prenosi dio timara u selu Plavuz u iznosu od 1.500 akči na Husejnu prilikom smrti njegova oca Mehmeda (U posjedu pisca).

9) Hudžet sarajevskog kadije od 16 muharema 1198 (11-XII-1783) kojim se konstatuje da je Ahmed, sin spahije Husejna iz Seonice (Neretva), nastanjen od nedavna u selu Rakovici, tuzlanskog kadiluka, darovao svome stricu spahiji Mahmudu $\frac{1}{3}$ mulk i mirije nekretnina u Seonici i selima Obrenovcu, Višnjevici, Podhumu, Gostoviću, Trebedniću, Crnom Vrhu i Trusini. Ostale $\frac{2}{3}$ istih nekretnina prodao mu je Ahmed za 300 groša i šaku fulusa te se u njegovu korist odrekao svog dijela timara sela Plavuz koje je iznosilo 250 akči (G. H. biblioteka, sindžil 16, str. 151).

10) Ferman sultana Hamdia I od polovine džumada I-1194 (dž. I poč. 5-V 1780) upućen sarajevskom mulli da interveniše u stvari tužbe Jašara i Kutijje protiv stanovnika sela Trebednića zbog zahtjeva da i njih dvoje snose dio daća koje su ostali stanovnici obavezni da plaćaju (U posjedu pisca).

11) Teskera bos. valije Ibrahim Hilmi-paše od 1 šabana 1223 (22-IX-1808) kojom se prenose dijelovi timara sela Plavuz na Mahmuta, Hasana i Omera povodom smrti Mustafe, Jašara i Mehmeda koji su ih do tada držali (U posjedu pisca).

12) Temesuk spahije Mahmuta iz 1224 (1809/10) kojim se uvjerava da je spahija Mahmut iz Seonice dao u zakup Mustafi Pezekosu iz Plavuga svoj dio prihoda od timara sela Plavuz (odnosno Plavug, kako se to selo naziva u mnogim kasnijim dokumentima, a tako se i danas zove) i Ravno za 145 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

13) Temesuk spahije Mahmuta iz 1225 (1810) kojim imenovani uvjerava da je dao u zakup Mustafi Džogi sinu Osmanovu iz Plavuga svoj dio prihoda od timara sela Pvalug i Ravno — sve izuzev tapije — za svotu od 160 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

14) Temesuk istog spahije Mahmuta iz 1226 (1811) kojim tvrdi da je dao u zakup Peze(-kosu Mustafi) sinu Osmanovu iz Plavuga svoj dio prihoda od timara sela Plavuga i Ravnog — sve izuzev tapije — za svotu od 160 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

15) Temesuk spahije Hasana iz 1226 (1811) kojim potvrđuje da je dao u zakup nekóm Mustafi svoj dio prihoda od timara sela Plavuga i Ravnog za iznos od 90 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

16) Temesuk istog Hasana iz 1228 (1813) kojim tvrdi da je dao Mustafi u zakup svoj dio prihoda od timara sela Plavuga i Ravnog za svotu od 235 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

17) Teskera bos. valije Silahdar Gazi Ali-paše od 21 rebia 1-1229 (13-III 1814)) kojom se prenosi dio timara sela Plavuga na Mehmeda povodom smrti njegova oca Mahmuta (U posjedu pisca).

18) Tapu-nama zaima Mehmeda Buturovića od 5 redžeba 1250 (7-XI-1834) kojom se odobrava prenos nekretnina Mejreme (Čolić) koje se nalaze u selu Goricu na Hasanagu sina Jašarova, jer mu ih je ona darovala (U posjedu pisca).

BEKTAŠEVIĆI

Bez sumnje ova porodica se prozvala tako po nekom svom pretku, kome je bilo ime Bektaš. Da li se radi o Bektašu koji je bio vojvoda hercegovačkog sandžakbega Mehmedbega¹²³ ili kliškom sandžakbegu Bektaš-paši¹²⁴ ili o nekom trećem Bektašu, zasad se ne može utvrditi, jer nedostaju izvori koji bi se odnosili na to.

Pouzdanost se zna, da je ova porodica bila moćna i ugledna. Međutim, ne može se sa sigurnošću utvrditi gdje su se nalazili i koliko su iznosili njeni timari, jer nisu očuvani timarsko-spahiski dokumenti ove porodice. Jedan jedini dokumentat po kom bi se moglo naslućivati nešto od toga je kassam-defter sarajevskog suda od 5 avgusta 1776 g. koji pored dokaza moći i blagostanja porodice Bektaševića, sadrži i važne podatke o kućnom namještaju, odijevanju i vojnoj opremi ondašnjih feudalaca i koji kao takav pretstavlja vrlo značajan dokument.¹²⁵

¹²³ Bašagić, isto, str. 27.

¹²⁴ Isto, str. 103.

¹²⁵ G. H. biblioteka, siđžil, br. 18, str. 85.

Po stavci 65—66 i 74—75 istog deftera naslućujemo da su se timari ove porodice nalazili u selima Nevizdraci, Dobrigošću i Bradini u kojima je spomenuti Bektašbeg imao svoja ishodne kuće.

Bektašbeg je iza sebe ostavio sina Mustafabega.

Godine 1812 bio je ajan nahije Neretve neki Mustafabeg,¹²⁶ a 1822 neki Mula Mustafa¹²⁷ i neki Mustafaga.¹²⁸ Očito se u sva tri slućajaja radi o jednoj istoj osobi. Vrlo je vjerovatno, da je ova osoba istovjetna sa spomenutim Mustafabegom sinom Bektašbegovim.

U arhivskim materijalima nailazimo jedino na ime Salihbega Bektaševića.¹²⁹

Poslije spomenutog Mustafabega Bektaševića, ajan nahije Neretve bio je Ahmedbeg Repovac.¹³⁰ U njegovo doba živjeli su spomenuti Salihbeg Bektašević i Osmanbeg Buturović sin Fazlibegov iz Seonice. O njima se u narodu govorilo: »Što rekne ajan u Repovcima, Salihbeg Bektašević u Konjicu i Osmanbeg Buturović u Seonici, to neće poreći ni vezir u Travniku.« Ovo narodno mišljenje dokazuje, da su zadnja dvojica bili uplivni koliko i sam ajan.

1

Kassam-defter¹³¹

18 džumada II-1190 — (4 avgusta 1776)

Ovim zapisnikom ustanovljuju se nasljednici iza umrlog Bektaš-bega sina Alibegova iz Gornjeg Konjica, popisuje njegova ostavština i razdjeljuje među nasljednicima.

Gazi Husrevbegova biblioteka, sindžil 18, str. 85.

مدينة سراى بوسنه قضاينه مضاف نوتوه ناحيه سنه تابع كورته قونيج سكانندن ايكن بوندن اقدام وفات ايند بكتاش بك بن على بك نام كمسنه نك وراثتى زوجة منكوحة متروكه سى فاطمه بنت عيسى بك ايله صلبى كبير اوغلى مصطفى بكه و صلبيه صغيره قزى مزيبه منحصره اولدينى شرعا ظاهر و متحقق اولدقندسكره صغيره مزبوره مريك والدهسى وحاضنه سى و وصيه منصوبه سى مزبوره فاطمه خاتون طرفندن دفتر قسام ختامه دكين وكيل مسجل شرعى اولان ملا مصطفى بن على افندى نام كمسنه و ابن كبير مزبور مصطفى بك طلب و معرفتاريله و معرفت شرعيه تحرير اولتان تركه سى دفتر بدر كه بر وجه آتى ذكر اولنور حرد فى اليوم الثامن عشر من جبادى الاخره لسنة تسعين و مائة و الف

كلام قديم	دفعه كلام قديم	دفعه كلام قديم	مجموعه	قيوت بش
٢٤٠٠	١٠٠٠	١٩٠٠	٢٤٠٠	٩٦٠٠

¹²⁶ Orijent. institut, br. 3958.

¹²⁷ Isto, br. 3984.

¹²⁸ Isto, br. 3982.

¹²⁹ G. H. biblioteka, br. 2890.

¹³⁰ Orijent. institut, br. 4047 — hudžet od god. 1831.

¹³¹ Zapisnik o popisu i razdiobi ostavštine, ostavinska rasprava.

جلد قنا كورك	نافه قيلي قومزى كورك	مائي چوقه جبه	مستعمل چقشير		
۱.۸۰۰	۹۸۴.	۷۲.	۲۰۰.		
يشيل چوقه دولامه	شام آلاجهسى آتري	چوقه كوردیه	نافه قيلي يشل چوقه كورك		
۱۲۰۰	۲۰۲.	۶۰۰	۵۵۲.		
صغير يصدیق عدد ۲	چوقه يصدیق عدد ۱	قومزى چوقه نبش	قوشاق سجاده		
۳۰۰	۳۰۰	۱۲۰۰	۱۹۲.	۷۸.	
خارجیه ده اوپه دوشمهسى	كهنه قپوت	كهنه كلیم	كبير كلیم	بلدی يصدیق عدد ۲	
۷۲۰۰	۱۲۰۰	۱۸.	۱۹۲.	۱۴۴.	
چوقه حشه	دفعه كلیم	قاروق	صاریق	مائي چوقه مقعد	
۱۷۴۰	۱۳۰.	۱۸.	۹۹.	۱۲۰۰	
سیم قین بیچاق	سیم قبضه لی كولنك	قره قین قلیچ	رفعه چوقه حشه		
۷۸.	۲۴۰۰	۳۷۲۰	۱۵۰۰		
دفعه تفنك	بوپلی تفنك	سیم رحمت	حمایلی سیم کیسه ایله	انعام کیسهسى	
۲۰۰۰	۱۳۲.	۸۴۰۰	۹۶.	۱۶۲	
پندول ساعت	دفعه بوپلی تفنك	طوقمات تفنك	فلنطه تفنك	دفعه بوپلی تفنك	
۶۲۴۰	۷۰.	۴۸.	۹۰۰	۱۶۸.	
غرار چفت	دفعه دوشك	یورغان	قومزى بوشلته	بلدی دوشك	پشتوی چفت
۱۳۲.	۶۶.	۹۶.	۷۲.	۱۳۲.	۳۰۰۰
قطار	دفعه آوان نحاسیه قیه ۶۷	۲۴۰	آوان نحاسیه قیه ۱۰ فی ۲۴۰	دفعه پوناوه	پوناوه
۱۸.	۱۶۰۸.	۲۴۰۰	۵۸.	۱۸.	
هکبه	اوزنکی ۲ چفت	اگر عدد ۲	طوری آت	خردۀ خانه	دفعه قطار
۳۶.	۹۶.	۴۸.	۱۲۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰
باغچه در قرب خارجیه	قله	خارجیه اوپه	ملك منزل داخلیه	سیاه بارکیر	
۶۰۰۰	۳۰۰۰۰	۱۲۰۰۰	۴۸۰۰۰	۳۰۰۰	
باغ در قریه زیر	باغ در قریه پریسوی در	منزل و باغ در قریه	منزل و عرصه منزل در	منزل و عرصه منزل در	منزل و عرصه منزل در
۱۲۰۰	۱۲۰۰	۱۴۴۰۰	دوبروغوشته ۱۴۴۰۰	قویه برادینه ۱۲۰۰۰	قویه برادینه ۱۲۰۰۰

نصف حصه در خانه	ربع حصه در خانه	اون بش سهدن پر	اون دوت سهدن پر	سهمن بر سهدم در خانه	۶۰۰۰۰	ديکرو ۳۰۰۰	سهدم در آسياب ۷۲۰	آسياب ديکرو ۷۲۰
حصه در آسياب	مزل و باقچه در قويه	در محصول نوزدراق (nepročitano) ۱۷. 132	در نهر لونه ۷۲۰	ورچه ۱۴۴۰۰	۴۰۸۰۰			
بندای ۵ شنک في ۹۰۰۰	شعير ۴ شنک في ۶۰۰	قووروز ۲ شنک	قوره قاپليچه ۲ شنک	۵۰۰۰	۲۴۰۰	۱۲۰۰	۴۸۰	
شود در يد ابن کبير	در ذمت امام ملا	در ذمت الحاج	قوج ۲۰ رأس في ۴۰۰	مصطفي بك ۱۲۰۰۰	مصطفي ۴۸۰۰	عمر ۱۸۵۴۰	۸۰۰۰	
اوکوز ۱ رأس در	اوکوز ۶ رأس در	طوسون ۳ رأس	طانه ۳ رأس	يد حسين ۳۰۰۰	برادينه ۱۸۰۰۰	۴۰۰۰	۲۱۶۰	دفعه قويون ۲۸۰۰ رأس (۴)
اينک ۱۱ رأس في ۲۰۰۰	طوقلي ۳۰ رأس في ۲۴۰	دفعه ۱ طوسون	کچي ۱ رأس	۲۲۰۰۰	۷۲۰۰	۴۸۰	۲۴۰	
تجهيز و قالدريم ايچون اخراج	در ذمت مصطفي	چاقوه عدد ۲۸ في ۶۹	سرت تخته ۱	اولتان تهود ۱۷۸۸۰	سپاهي ۳۶۰۰	۳۶۵۲	۱۱۷۰	
چششير بياض زيون	تقيه ۲	کوملک ۲	ساده عتري	۳۵۰	۳۷۲	۶۰۰	۷۴۰	پشکوير ۱۲۰
در ذمت قبطي	در ذمت محرم اوغلي	در ذمت ابن کبير	در ذمت ملا ابواھيم	محرمود ۳۸۴۰	محمد ۷۲۰۰	مصطفي بك ۱۸۱۶۰	۹۶۰۰	
در ذمت طودور	در ذمت استويان	دفعه قويون ۱۳	در ذمت ملا صمانلق مع خومن	۲۴۰۰	۱۲۰۰۰	رأس ۵۲۰۰	ابواھيم ۱۵۱۲۰	يري ۱۰۰۰۰
در ذمت ملا ابواھيم عن	در ذمت شوبه	در ذمت مصطفي	در ذمت ديکرو	اجاره خان ۲۷۰۰	صالح ۲۴۰۰	۴۸۰۰	مصطفي ۳۶۰۰	
يالدرلي ۲	۸۰ فنجان مع قهوه	مندرا ۱	دفعه مندر ۲ شعمدان	طاس ۵۱۰	ايريني ۳ ۱۲۰۰	۶۰۰	۲۷۰	۱۲۰۰
دفعه شعمدان	مزدوع بندای ۱۲	علف ۴ شنک	شعير ۳ شنک	۹۰	۱۸۰	شنک ۳۰۰۰	۱۹۲۰	۳۹۶۰

دفعه بقداى	شعير ۱ شنك	مخلوط ۲ شنك	قره قاپليجه ۱۲	قوqورز اولنمه ۴
مزروع ۳۰۰۰	۱۲۰۰	۹۶۰	شنك ۷۲۰	۶۰۰
چوردار اولنمه ۳	مزروع در غرقويجه	مقرمه عدد ۳	جمعا يكون مخلفات	
۳۶۰	۴۸۰۰	۲۴۰	۷۲۴۳۱۶	

منه الإخراجات

رسم قسمت	قساميه	قلميه	خدائيه	احضاريه	قيديه	ديون متفرقه
۱.۸۶۵	۳۶۲۱	۱۸۱۰	۹۰۰	۹۰۰	۴۲۰	۳۶۰۰

چوقدار و محضره	دين مثبت ابن كبير مصطفى	برای مهر زوجه	يكون
۱۱۴۰۰	باك عن تركة امه ۳۳۷۸۷	۳۰۰۰۰	۹۷۳۱۴

بعد الإخراجات

۶۲۷۰۰۲

اصح الثالث بر موجب وصيت	صح الباقي للتقسيم بين الورثة
برای وجوه بر ۲۰۹۰۰۰	بعد اخراج الثالث ۴۱۸۰۰۲

حصه الزوجه	حصه ابن	حصه البنت
۵۲۲۵۰	۲۴۳۸۳۴	۱۲۱۹۱۷

Nedavno je umro Bektašbeg sin Alibegov iz Gornjeg Konjica. Njegovi jedini nasljednici su: žena Fatima kći Isabegova, sin, punodolni Mustafabeg i kći malodobna Mejrema.

Fatima kao majka, odgojiteljica i tutorica malodobne Mejreme, u ime njeno i u ime svoje, opunomočila je Mula Mustafu sina Aliefendinog da je zastupa kod ove ostavinske rasprave.

Nakon što je ovo sudski utvrđeno na zahtjev i uz učešće spomenutog Mula Mustafe i Mustafabega, napravljen je popis ostavinske imovine rečenog Bektašbega, kao što slijedi:

Napisano 18 džumada II-1190 (4-VIII-1776). (Aktiva): (1) Kelami kadim, (vrijednost) 2.400 (akči);¹³³ (2) Kelami kadim, 1.000; (3) Kelami kadim, 1.900; (4) Medžmua (zbirka), 240; (5) kaput-biniš (svečaņa odora) za jahanje, 9.600; (6) rabljene čakšire, 2.050; (7) džube od plave čohe, 720; (8) crveni čurak od kamilje dlake, 9.840; (9) čurak (ogrtač) od džilkave (vučije krzno), 10.800; (10) čurak od zelene čohe i kamilje dlake, 5.520; (11) čohana čurdija, 6.000; (12) anterija od šamske aladže, 2.520; (13) dolama od zelene čohe, 1.200; (14) pojas, 780; (15) se-

¹³³ Kod ovog popisa nigdje se ne spominje o kojoj vrsti novca se radi. Pošto je stvar starijeg datuma, pretpostavio sam da bi se moglo govoriti o akčama.

džada, 1.920; (16) biniš od crvene čohe, 1.200; (17) čohani jastuk, 3.000; (18) dva mala jastuka, 300; (19) jastuk domaće izrade, 2 komada 1.440; (20) veliki ćilim, 1.920; (21) rabljeni ćilim, 180; (22) polovni kaput, 1.200; (23) sobna prostirka u haridžiji (gostinski konak), 7.200; (24) naslonjač (stolica) od plave čohe, 1.200; (25) saruk, 990; (26) kavuk, 180; (27) jedan ćilim, 1.350; (28) čohana haša (pokrivač za sedla), 1.740; (29) još jedna haša, 1.500; (30) sablja crnih korica, 3.720; (31) kulunk كورلنك sa srebrenom ručkom,¹³⁴ 2.400; (32) nož srebrenih korica, 780; (33) kesa za en'am 162; (34) hamajlija sa srebrenom kesom, 960; (35) srebreni raht, 8.400; (36) velika (duga) puška 1.320; (37) još jedna puška, 2.000; (38) velika puška, 1.680; (39) puška filinta, 900; (40) nabijač za pušku, 480; (41) još jedna velika pušta, 750; (42) pandul sahat (sat sa klatnom), 6.240; (43) jedan par malih pušaka, 3.000; (44) dušek domaće izrade, 1.320; (45) šilta od crvenog beza, 720; (46) jorgan, 960; (47) još jedan dušek, 660; (48) jedan par harara, 1.320; (49) ponjave, 180; (50) još jedna ponjava, 580; (51) bakreno posuđe, 10 oka po 240 akči, 2.400; (52) još jedno bakreno posuđe, 67 oka, 16.080; (53) jedan kantar, 180; (54) još jedan kantar, 300; (55) kućni sitnjež, 3.000; (56) konj dorat, 12.000; (57) dva sedla, 480; (58) dva para uzengija, 960; (59) jedno hekbe, 360; (60) konj vranac, 3.000; (61) konak za obitelj (harem), 48.000; (62) soba vanjskog (gostinjskog) konaka, 12.000; (63) kula, 30.000; (64) bašče u blizini vanjskog konaka, 6.000; (65) konak i gradišće konaka u selu Bradini, 12.000; (66) konak i vinograd u selu Dobrigošću, 14.400; (67) vinograd u selu Prisoje, kadiluk Ljubinja, 1.200; (68) vinograd u Donjem Selu, 1.200; (69) polovina kuće, 60.000; (70) ¼ u drugoj kući, 3.000 (71) 1/16 u mlinu, 30.000 (72) 1/14 u drugom mlinu, 720; (73) dio u mlinu na rijeci Luni, 720; (74) konak i bašča u selu Vrce, 14.400; (75) prihod od Nevidzraka, 170 (nepročitano) 40.800; (76) pet šinika pšenice, 5.000; (77) četiri šinika ječma, 2.400; (78) dva šinika kukuruza, 1.200; (79) dva šinika crnog šilja, 480; (81) gotov novac u ruci sina Mustafa bega, 12.000; (81) dug kod imama Mula Mustafe, 4.800; (82) dug kod Hadži Omera, 18.540; (83) 20 ovnova po 400 akči, 8.000; (84) 1 vo u posjedu Husejna, 3.000; (85) šest volova u Bradini, 18.000; (86) 3 junadi, 4.000; (87) 3 teladi, 2.160; (88) još glava (?) ovaca, 2.800; (89) 11 krava po 2.000 akči, 22.000; (90) 30 glava toklija (koza ?), 7.200; (91) još jedno june, 480; (92) 1 koza, 240; (93) za ukop i kaldrmu izlučena gotovina,¹³⁵ 17.880; (94) u dugu kod spahije Mustafe, 3.600; (95) 28 đilkava po 66, 3.652; (96) sert tahta (tvrda daska ?), 1.170; (97) čakšire, 350; (98) bijeli zibun (pamuklija koja se nekada oblačila ispod kaftana), 50; (99) 2 kape koje se oblače pod fes, 372; (100) 2 košulje, 600; (101) prosta anterija, 740; (102) čaršaf, 180; (103) peškir, 120; (104) dug kod ciganina Mahmuta, 3.840; (105) u dugu kod Muharemovića Mehmeda, 7.200; (106) dug kod sina Mustafabega, 18.160; (107) dug kod Mula Ibrahima, 9.600; (108) dug kod Todora, 2.400; (109) dug kod Stojana, 12.000; (110) još 13 grla ovaca, 5.200; (111) dug kod Mula Ibrahima, 15.120; (112) pojata sa guvništem, 10.000; (113) dug kod Mula Ibrahima od kiučne kirije, 2.700; (114) dug kod Saliha Šope, 2.400; (115) dug kod Mustafe, 4.800; (116) dug kod dru-

¹³⁴ كورلنك (kulunk) je duga i oštra klesarska kazma od željeza.

¹³⁵ G. H. biblioteka, sidžil br. 18, str. 86.

Kod suda je posebnim zapisnikom utvrđeno, da je Bektašbeg sedam dana prije smrti dao izjavu kojom je oporučio, da se ova suma nakon njegove smrti izdvoji iz ostavštine i utroši u izvjesne pobožne, dobrotvorne i socijalne svrhe. Između ostalog naredio je, da se 40 groša utroši za gradnju kaldrme na Bijelim Vodama, te da se dade sluškinji Fatimi 30 a slugi Mehmedu 10 groša.

gog Mustafe, 3.600; (117) 2 pozlaćena tasa, 510; (118) 80. fildžana sa 3 kahvena ibrika, 1.200; (119) 1 minder, 600; (120) crni jelek, 270; (121) još dva mindera, 1.200; (122) svijećnjak, 90; (123) još jedan svijećnjak, 90; (124) prsten, 180; (125) 12 šinika posijane pšenice, 3.000; (126) 4 šinika zobi, 1.920; (127) 3 šinika ječma, 3.960; (128) još zasijane pšenice (?), 3.000; (129) 1 šinik ječma, 1.200; (130) 2 šinika mješavine, 960; (131) 12 šinika šilja, 720; (132) 4 meljave (ušur) od kukuruza, 600; (133) 3 meljave od raži, 360; (134) posijano u Grikovićima, 4.800; (135) mahrama (sofra peškira) 3 kom., 240; u k u p n o: 724.316.

Odbici (pasiva): (1) resmi-kismet, 10.865; (2) kassamijja, 3.621; (3) kalemijja, 1.810; (4) huddamijja, 905; (5) ihdarija, 905; (6) kajdijja, 420; (7) razni dugovi, 3.600; (8) čokadaru i muhziru, 11.400; (9) dokazani dug sinu Mustafabegu od majčine ostavštine, 33.787; (10) ženin mehr (bračni dar) 30.000; u k u p n o 97.314.¹³⁰

Ukupna vrijednost ostavštine nakon odbitka: 627.002 (akće).

Od toga se za dobrotvorne svrhe odbija jedna trećina, kako je određeno u oporuci 209.000.

Čisti ostatak za razdiobu među nasljednike	418.002
Ženi pripada	52.250
Sinu pripada	243.834
Kćeri pripada	121.917

ZUSAMMENFASSUNG

URKUNDEN VON SPAHI (FEUDALHERREN) FAMILIEN AUS DER »NAHIA«
(KREIS) NERETVA (NARENTA)

Diese Abhandlung bearbeitet türkische Timar- und Spahi (Feudal) Dokumente von vier Spahi-Familien aus dem Kreis Neretva in Sandžak Klis und zwar von den Familien Alibegović, Buturović, Hasagić und Begtašević.

Von der Familie Alibegović sind sieben Urkunden erhalten, von der Familie Buturović 21, von der Familie Hasagić 18 und von der Familie Begtašević eine.

Die älteste erhaltene Urkunde der Familie Alibegović datiert aus dem Jahre 1698 und die jüngste aus dem Jahre 1802; die älteste Urkunde der Familie Buturović datiert aus dem Jahre 1699 und die jüngste aus dem Jahre 1876; die älteste Urkunde der Familie Hasagić ist vom Jahre 1623 und die jüngste vom Jahre 1834, während die einzige erhaltene Urkunde der Familie Begtašević aus dem Jahre 1776 stammt.

¹³⁰ Zbirovi aktive i pasive su pogrešni. Zbir aktive ustvari iznosi 695.276, a pasive 97.313 akći. Prema tome čista ostavština nije 627.000 akći, nego 597.963 akće.

Auf Grund dieser Urkunden wird das Entstehen und die Entwicklung der »Timar«, bzw. der »Zeamet« der genannten Familien in der Narenta-Nahia von den ältesten Zeiten bis zur Abschaffung und Aufhebung der Timar-Spahi-Einrichtung, beleuchtet; fernerhin die Streitfragen um dieselben, weiter die Einkünfte der einzelnen »Timar«, die verschiedenen Kulturen, die auf deren Grundstücken gedeihen u. dgl.

Weiterhin enthalten diese Dokumente Angaben über die Bekleidung, Kriegsequisiten und das Hausgerät eines grösseren Feudalherrn der Herzegowina im XVIII. Jahrhundert und Namen von Lokalitäten und Dörfern, die heute nicht mehr existieren, oder andere Namen erhalten haben, oder aber die heute ganz unbekannt sind.